

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

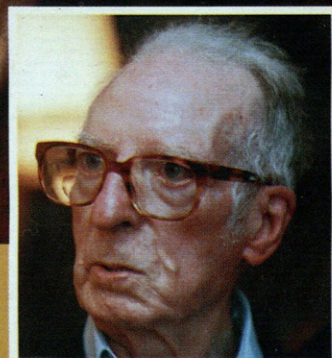
Joseba Egibar, EAJko bozeramailea:

**"ETAren distentsioa
abertzaleen akordiotik
etorriko da"**

Martin Ugalde

"Dena idatzita utzi izana da nire barruko bakea"

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria

Argazkia: Dani Blanco
Diseinua: antza S.A.L.

■ Joseba Egibar: "ETA-k eskema aldatzen ez badu, su-eten berri bat izango da" 9

■ Nafarroa Oinez 2000: Gora San Fermin! 19

■ Martin Ugalde: "Dena idatzita utzi izana da nire barruko bakea" 30

■ Mikel Salas: "Badakit famatua izatera helduko naizela" 38

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarriketa: Joseba Egibar.	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Endesa eta Iberdrolaren bat-egite kaltegarria.	
Daniel Udalaiz	13

EUSKARA

Sukaldari, pilotari eta bertsolarien jolas ordua.	
Ainhoa Azpiroz	16

GIZARTEA

Nafarroa Oinez 2000: Gora San Fermin!	
Jon Torner / Erlantz Urtasun	19
Internet: 3.062.850 dokumentu topatu ditut.	
Joxerra Aizpurua	26
Elkarriketa: Martin Ugalde.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	30

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	36
Elkarriketa: Mikel Salas.	
Xabier Sagardia	38
Orain dela 30 urte.	
Pilar Iparragirre	40

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak. Pilar Iparragirre	44
Telebista-Irratia. Iosu Etxaniz	48
Agenda	50
Ihesi	51
Bizia	54
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: Joseba Agirretxea	8
Kultura: Joxean Muñoz	35
Azkena: Iñaki Murua	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

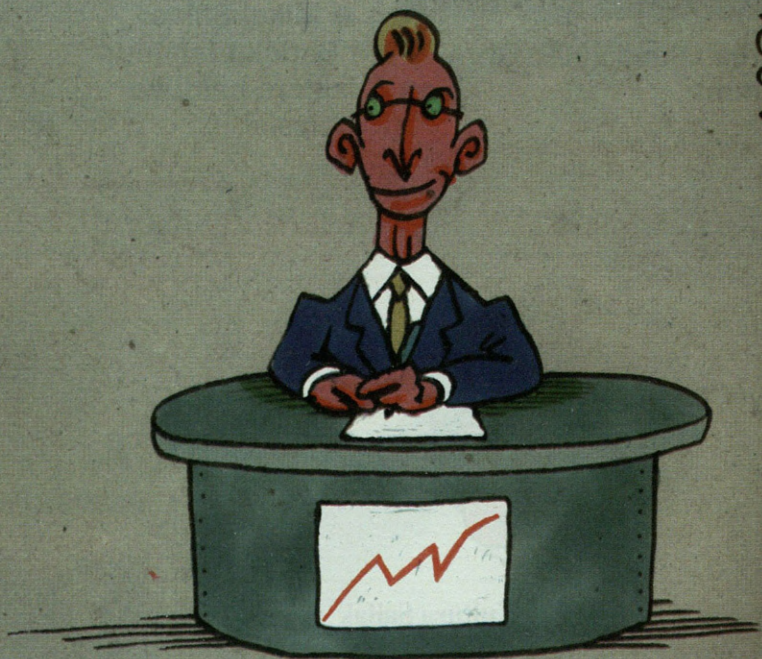
Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

 kutxa gizarte-ekintza
obra social

€ KONOMIA

Aberatsen eta
Behartsuen arteko
aldea: Lapurretan
hasten diren adina.

Aesieck®

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore
 Irazustabarrena, Onintza Irueta, Izaskun
 Jauregi, Xabier Letona.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetza: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Sorraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.
 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.
 Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3. eskuina. 31001 Iruñea.
 Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .15.600 pta./93,76 euro
 Ipar Euskal Herria .746 lib./113,73 euro
 Espainia .15.600 pta./93,76 euro
 Beste atzerriak .20.100 pta./120,8 euro
 Alrez .31.450 pta./189,02 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaina Taldeko partaidea da

Pere Casaldaliga behartsuen alde

Gizaki batzuek (zoritzarrez ez nahi dugun adina) harritzen gaituzte duten altuera moralengatik. Haien artean badago Pere Casaldaliga, "Descalzo Sobre La Tierra" (Francesc Escribano) liburuan ikus dezakegunez.

Hala eta guztiz ere etengabe niri datozkit galderak, bere lana, eskaintza, egintza, ikustean. Zein da beraien sentiberatasun hori? Behartsuen artean zer bilatzen dute? Zergatik pairamen handiz beraien laguntza ematen diete? Zertan datza besteen sufrimenduaren talka? Nola ulertu Mendebaldean dagoen balizko "Lurrezko Paradisua" uzte txiroei laguntzeko, misio ausarta bezain arriskutsuan?

Erantzuna haien erlijiozko sinismentean egon daiteke. Baina benetako mezuetan oinarrituta. Lagun hurkoa maitatuz. Ez eliza ofizialak aldarrikatzen duena estatu bat bezala beti lortu ezina, urrutikoa, harroa, erriutalista eta atzerakoa.

Casaldaliga katalanak bokazioa badu beste laguntzeko. Hori dela eta Brasilera doa. Baina zer da hor aurkitzen duena heldu bezain fite? Lau haur hilik zapata kutxetan sartuta. Irudi esanezin honek ikaritzen eta erabakitzen du. Berak hala adierazten du: "edo joaten gara edo suizidatzen gara edo horretarako irtenbide bat bilatzen dugu".

Lurralde hori, batez be Mato Grosen kokatuta, ahaztuta daukate agintariak. Ez daukate, ez telefonorik, ez argindarrik ez korreorik ez ezer. Berak liburuak baino ez ditu. "Munduaren amaierara goaz eta liburuak baldin ez badauzkagu ez dugu aurrera egingo".

Lurralde benetan gogorra eta bortitza da ("lurra honetan jaiotzea eta hiltzea oso erraza da hagitz zaila ordea bizitzea"). Jendeak miseriari atera nahi du baina azpiratua eta menperatua dago. Casaldaligak egoera hau honela definitzen du: "bidegabekeria sozialaren krimen kolektiboa". Horretaz gain Brasilen une hartan diktadura pean daude, beti prest zer edo zer egiteko latifundisten interesak defenditzeko. Azken hauek, baita militarrek ere, erradikala, politiko iraultzailea, komunista, ateo, marxista izatea leporatzen diote. Argi eta garbi adierazten dute behartsuei laguntzea ez dagoela oso ondo ikusita. Erlijioa bakarrik ulertzen dute opio-belar lez, Eliza ofiziala kezkatzen ez duena. Hasieran Casaldaligak hartu-emanak ditu haiekin, harik eta neutralitatea ezinezkoa dela frogatu arte. Beraien opariak eta lausengoak ez ditu onartzen eta aurka egiten du ausardi handiz erakusten.

Agertzen den guztiarekin arduratzeaz gain herria alfabetatzeari ekiten dio Paulo Freire pedagogo brasildarraren metodoekin ezjakintasunetik atera dadin. Halaber Casaldaligak pentsatzen du Askapenaren teologia Ebanjelioan inspiratua dagoela. Horrela mintzo da: "Nik Askapenaren Teologia predikatzen dut Ebanjelioan predikatzen dudalako Latinoamerikatik, behartsuen alde egiten dut". Bestalde, oso urrun bizi den arren katalantzat jotzen du bere burua eta horrela askoz sentikorragoa sentitzen da hizkuntzarekiko, ez erortzeko Inperialismo Kulturalen.

**TOMAS ANGEL GONZALEZ
 ZORROTZA (BILBO)**

Hiruko Txikian

EKHAIZTEA

Iraunkorra. Etengabea ari duk botaka. Bota eta bota. Euri jakas eta haize erauntsiak zurrumbilo eroan, orain hemen, geroxeago hor. Ez duk atertzen eta ez dik geldituko denaren antzik. Donostiako gure Egia auzoan izan dik bere gogorean piztuera. Txontxoneko ondoko egoitza erasotu dik, hainbat urtetan gure amets gauzatuen gunea izandako horixe bera hain zuzen. Karlos, Patas... Tarzón izeneko tenpesta eraman dizkik bere ingurutik Madril alderantz, espainiar Txita goseti guztien asetzeko. Badakik, euren tartekoa ez den oro duk ETA. Orain hogeita hamabost bat urte Donostiako kalabozotan eza-

gutu nian goierritarra zetorkidak gogora. Bakardadean estu, pentsatzeko beldurrez zegoan zakurrek presoaren gogoeta intimoenak jakiteko ziegatan omen zizkiaten apariluak zirela eta. Erdi erotua bukatu zian. Orduan pentsatze hutsa baitzuan delitu. Alde horretatik, hobeto gaudek. Orain ez baduk pentsatzen duan hori adierazten, salbu haiz. Bakean utzi ez, baina ez haute eramango. Eta hi ezagutu ez hinduten Txitak hire izena erabiltzen ari dituk beren NODOetan lagunuen oinarritzko giza galdera unibertsalenak delitutzat pasarazteko. Ekhaizte latza Joxemi ●

♦ **JOXE MARI OSTOLAZA**

T E R M O

TXANPONA

SALTOKIEN ORDUTEGIAK

Joan den astean mobilizazio ugari egin zen, Espainiako Gobernuak saltoki-ordenategiaren liberalizazioa dekretatu duelako. Dekretua ezartzen bada, saltokiek astean 70 ordutik gora-larunbat eta igandea barne-lan egitera beharko dute. Egoera honek gogoeta franko iradokitzen du. Lehenik, ordenategiaren arautze ezak saltoki handiei soilik ekarriko die onura eta saltoki txiki ugari itxiko da. Dekretua ezartzeak saltoki txikien kostuak %20 igoraziko eta ordenategi berriak betetzeko kontratuen degradazioa eta lanpostu galera areagotuko lituzke. Bigarren, halako erabakia euskal subiranotasun ekonomikoari eraso berria litzateke, ez baitigute geure saltokiak arautzen uzten. Horregatik, sindikatu, saltoki txiki eta kontsumitzaileek dekretua errefusatu dute eta Eusko Jaurilaritza eta Nafarroako Gobernuari jarrera argi, irmo eta ausarta eskatu diete, saltoki txikiak langileen eskubideak kontuan hartzen dituen arautegi propioa bultzatzea. Horrela bakarrik saihestuko da aurrerantzean interes ekonomiko handien eta saltoki handien mesederako oihaneke legea izan daitekeena.

◆ DANIEL UDALAITZ

PP-K EZ DU BARKATZEN

BIGARREN Mundu Gerra eta gero bere sorreran izan eta mende erdi pasatxo krista-demokraten internazionalen egon ondoren, PPK EAJ erakunde horretatik kanporatzea lortu du, erakundeko estatutuak aldatzeko zenbait trinkimailu egin ondoren. Txikiaren historiak, argudioak eta printzipioak, handiaren indarraren aurrean gutxi balio dutela adierazten du jeltzaleentzat horren mingarria den gertaerak. Jazarpenak aurrera darraiela jakinarazi dio PPK EAJri. Nazioartekoari inongo garrantzirik kendu barik, Espainiako Estatuak atzerriko bidezidorretan duen eraginaren erakusle da; akaso gehiegi ere ez da izango, baina itsaso da euskal eraginaren tantoaren aurrean.

ZIRRIKITUAK KOMUNIKAZIO ITSASO UNIFORMIZATZAILEAN

HILAREN 9an hil zuen ETak Granadan Luis Portero, Andaluziako Auzitegi Nagusiko fiskaltzaren burua. Atentatuak ohiko erreakzioak eragin zituen, baina berriro ikusi ahal izan ziren tirabiraren batzuk PPren leialtasun eskakizun zorrotzaren eta PSOE popularren soka motzetik askatzeko egiten ari den ahaleginaren artean. Horrez gain, Espainiako uniformismo komunikatiboaren baitan zirrikituak ari dira

■ Jaime Mayor Oreja barne ministroa.

agertzen, batez ere Jaime Mayor Oreja barne ministroaren eraginkortasunaren inguruan. Bestalde, oraindik ez dago argi PPK eta beste zenbait taldek Bilbon hilaren 21ean ETaren aurka izango den manifestazioarekin bat egingo duten ala ez. EAEko ETaren biktimen elkarteak, dena den, ez dela joango jakinarazi du.

EUSKAL KOMUNIKABIDEEKIKO BOIKOTA MIARRITZEN

EUSKAL medio desberdinetako hamairu kazetarik ez zuten izan Europako Batasuneko estatuburuaren gailurra jarraitzeko aukerarik. Frantziako Barne Ministerioak horretarako baimena ukatu zielako. Indar euskaltzale eta zenbait kazetalarik erakunderen salaketa izan du jarrera honek, besteak beste Mugarik Gabeko Kazeta-

B A H E A

- Alfonso Gerra, Espainiako Gobernuko lehendakariorde sozialista: "Gero eta gehiago kostatzen zaigu betebeharra dena egitea: terrorismoaren aurkako borrokan Gobernuaren sostengatzea".
- Arnaldo Otegi, EHko heleduna: "Gure bila datozenean, desarmaturik aurkituko gaituzte, zutik, duintasunez eta irtenbideak topatzeko prest".
- Xabier Arzalluz, EAJko EBBko lehendakaria: "Jarduera batasuna ezinbestekoa dela

M E T R O A

GAILURRAREN AURREAN

Euskal Herriko era guztietako indar abertzaleek erakutsi dute beren jarrera Europako Batasuneko estatuburuaren Miarritzeko bilkuraren aurrean. Ekitaldi ugariarekin, kontragailur doinuaren ezker abertzaleko erakunde eta alderdiek, eta Hendaian egindako ekitaldi erreibindikatiboarekin EAJK. Doinu eta modu desberdinak sakoneko mezu berdintsu baterako: gailurra euskal lurraldean egin zela gogoraraztea eta Euskal Herriak Europako herrien artean duen berezko lekua aldarrikatzea. Miarritzeko biztanleek behintzat lasaitu ederra hartuko zuten, segurtasun indarren sare itogarria desegin ondoren.

riak elkartearena. Adierazpen askatasuna eta teoriarik gailurrean ordezkatutako beste zeinbait balorearen garrantziaren adierazle dira debekuok, baina baita kontraesan ikaragarri baten agerle ere: herri bateko herritar askok ezin izan duela jarraitu herri horretako gertaera oso garrantzitsu bat bertako hizkuntzetako batean. Guztia XXI. mendeko Europar gertatua

FAXISTA ESPAINIARRAREN ADIERAZPEN ASKATASUNA

PRINTZIPIOEKIKO zorrotz eta zintzoa izanda, ultraeskuindar espainiarrek egungo Euskal Herrian publikoki biltzeko eskubidea izan beharko lukete, edozein ideiararen izenean berbera egin nahi duen beste edonork bezala. Ez ordea beisbol makila edo egur sendoeekin eta

aurpegia estalirik desfilatuz gero, Iruñean Madrilatik etorrita lehorreratu ziren faxista asko moduan. Eta, jakina, hauek horretarako eskubidea badute, berdina dute kontramaneifestazioa egin gura dutenek. Poliziaren lana bien arteko borroka saihestea litzateke baina ez lehenak babestuz eta bigarrenak egurtuz. Ultraeskuindarrak beren ekitaldia egiteko ordu eta erdiz udalleteko plazaranzko pasoa edonori -zahar, gazte, bertako biztanle...- moztea da ulertezina dena. Nafarroako Gobernu Ordezkaritzaren esanetan, bost 'kontramaneifestari' atxilotu zituen poliziak hauek ultraeskuindarrak erasotzeko polizi-hezia apurtzen saiatu zirenean. Gezur borobila baina ulergarria, falangistak Iruñera iritsi zirenetik poliziaren aldetik izan zuten babes eta gozotasuna kontuan hartuta.

■ F. Cossiga.

IZPIAK

Francesco Cossiga Italiako lehendakari ohiak gogor kritikatu du EAJ kristau-demokraten internazionalistik kanporatu izana; Euskal Herriari dagokionez, bestalde, euskal alderdiak mukurraztea ez dela gatazkaren konponbidean aurreratzeko bide zuzena zehaztu du.

Josu Onaindi EAEko CCOOko idazkari nagusiaren esanetan, CCOOk ahalegin berezia egin behar du negoziatio kolektiboari begira ELA eta LABekin elkarlanean jarduteko, baina zeregin hori ez dela samurra izango aurreratu du.

Jose Elorrieta ELAko idazkari nagusiaren ustez ezin da atzera egin dialektika politika-militarrera, baina ezta Estatutua biziberritzeko ahaleginera ere; bere ustez, Estatutuarena itxita dagoen bidea da eta ezin da Lizarragarazitik atzera egin.

■ Jose Elorrieta.

abertzaleok zenbait eta beranduago barneratu, denbora gehiago galduko dugu gure erakuntzaren garapenean".

• Teresa Diaz-Bada, Terrorismoaren euskal biktimen kolektiboko lehendakaria: "Ez gara Ibarretzek deitutako manifestaziora joango, gutaz inoiz arduratu ez den jaun baten hautakundeetarako maniobra lagunduko genukeelako".

• Jaime Ignacio del Burgo, UPNko diputatua: "Aukeran, nahiago ditut Iruñean egondako falangistak jeltzaleak baino, azken hauek ETari laguntza ematen diote eta".

Espiralean bueltaka

Hitz hauek idaztera abiatzerakoan ETaren azken atentatuaren berri izan dut, Granadan hil duten epailearena, alegia. Agian, paper hau inprimatu orduko besterik ere izango da, eta espiral amaitezin honek ekarriko digun gauza bakarra alargun eta umezurtzez beteriko ordeka izango da, besterik ez. Horrez gain gorroto gehiago eta irtenbide politiko baketsu baterako esperantzak lurrintzen joatea.

Sarrera ilun eta samin honi buelta emateko konponbide majikorik ez dut, izan ere, ez dudalako majian sinesten, eta engainua ez delako inoiz konponbidea, epe luzera behin-zat. Beraz ez gaitezen engainatu, honela ez goaz inora.

ETak jakin badaki garaipen militarrik ez duela sekulan izango, baina era berean -eta hori da txarrena- jakin badaki ere, horrela jarraitzen duen bitartean, beste inork ere ezingo duela ezer egin. Badakigu inposizioz betetako gizarte batetan bizi garela, baina ETarena ere inposizio bat da.

ASKOTAN aipatu izan bada ere, ETaren estrategiak politiko-ki abertzaletasunari egiten dio kalterik gehien, besteak beste, deslegitimatutako eta fagozitatutako egiten duelako. Horren lekuko, alderdi ez abertzaleek, pasa den asteen Eusko Legebiltzarrean aurkeztutako zentsura mozioak.

Esanak esan, Ibarretxeren izena bazeramaten ere, abertzaletasunaren kontrako zentzura mozio pareka hain zuzen ere. Esperpentu politikoaren lekuko bikaina, inolako programa alternatiborik gabeak, konstituzio eta estatutuaren (paradoxa ederra) ikurrak eskutan hartu eta gizarteko arazo guztien edabe majikoa aurkitu bailuten azaldu ziren PP eta bere botillero bikain bihurtu den PSE-EE.

Aurretiaz bazekiten mozioek legalki ezin zezaketela aurrera egin gehiengo absoluturik gabe, baina une aparta izan zen bakoitzak bere benetako itxura eman ahal izateko, eta besteak beste, EAJ zein EAri adierazteko, hurrengoan, gobernu alternatiba sendo direla, eta "abertzalerik

gabeko gobernu batekin hildako gutxiago leudekeela" (Aznar dixit). Baina ez ziren gai izan mozio eta kandidatu bakar bat azaltzeko, bata besteari botua eman bazion ere. Ikuskizun ederra.

Konbentzitua nago, garai preautonomikoan bageunde, egungo PPko buruzagiek urrundik ere ez lukete daukagun estatutua onartuko, ezta gutxiago ere, beren ahaide hurbilek orduan ere kontrako botua eman baizuten.

GAUZAK horrela, euskal gobernu "español" hori ematea posible da, baldin eta EHk ostrukarena egiten jarraitzen badu, hau da, beraien proiektu politikoa Gasteizko kamaraz gaindi dagoen zerbitzu dela esan eta bertatik alde eginaz (surrealista xamarra bada ere, hurrengo hauteskundeetan berriro aurkezteko asmoa azaldu duten arren). Ez dakit Ibarretxek hauteskundeak urte berrian martxoan edota bi urte barru konbokatuko dituen, baina horien ondorioz sor daitekeen Jaurilaritzan abertzalerik ez izatea, atzera pausu galanta litzateke.

Ez dut uste jeltzaleen artean (buruzagi zein bazkide soil) inork uste duenik hori gertatuko denik, ezta ezker abertzalekoen artean ere, besteak beste, herri honetan lanean diharduten erakunde sozial, kultural, hezkuntza alorreko zein besteko abertzale askorentzat (eta hemen denak sartzen ditut: EAJ, EA, EH, ELA, LAB) traumatikoa litzatekeelako hainbat urtetako

interlokuzioa, eta elkar harremana bertan behera uztea. Berdina al litzateke, zerbitzu aipatzearen, ikastolen komenioa PPko sailburu batekin negoziatzea?, eta EITBko programazioa?, edota Ertzantzaren buruzagitza?

Beraz, ikusmira pozgarria ez den arren, eta abertzale-tasunaren (oro har) gainera jaurtitzeko prest dauden lehoi mediatiko eta tigre politiko guztiak hor daudela jakinda ere, euskal gizarteak nortasun propioz esan beharko du zer nahi duen edo ez duen nahi. Eta hori guztion erantzukizuna da ●

Joseba Agirretxea Urresti
Kazetaria

"Konbentzitua nago, garai preautonomikoan bageunde, gaur egungo PPko buruzagiek urrundik ere ez luketela daukagun estatutua onartuko, ezta gutxiago ere, beren ahaide hurbilek orduan ere kontrako botua eman baizuten"

J O S E B A E G I B A R

ETak Luis Portero Andaluziako fiskalburua hil ondoren eta Ibarretxe lehendakariak ETaren kontra manifestaziora deitu aurretik solastatu ginen EAJko Joseba Egibar bozeramailearekin. Zurrumbilo politikoaren erdian EAJ alderdi guztien jomuga dela esan digu.

“ETA-K ESKEMA ALDATZEN EZ BADU, SU-ETEN BERRI BAT IZANGO DA”

Lizarra-Garaziko Akordioa indarrean zegoen garaian gertatutakoaz hausnarke- ta egin al du EAJk? Zein da EAJk ETari buruz duen pertzepzioa?

Batetik, ETaren su-etena ez zela akordio batzuen ondorioa izan, baizik akordio saiakera baten ondorioa. Lizarrako Akordioaren proposamenaren inguruan nabardurak izan ziren. ETak guri erantzun zigun ez zegoela ados. Hala ere, ETak su-etena martxan jarri zuen. Hori izan da azken urte hauetan ETak egin duen ekimen politiko nagusia eta sendoena, herriak gehien baloratu eta estimatu duena.

Bestetik, hilabete batzuk pasa ondoren, ETak bi azterketa oso simple egin zituen: nahiz ETak alde bateko su-etena iragarri zuen estatua ez zen su-etenean sartu. Beraz, ETarena tregoa izan zen. Ez zen gertatu bi parte- en aldeko adostasun bat epe jakin batean gatazka konponbidean jartzeko. Estatuak indar eta baliabide guztiekin jarraitu zuen, egin ziren atxilotak lekuko: mintzakidetzako partaide bat, bitartekari bat, eta abar. ETak dioenez, ez zion Espainiako Estatuari su-etena eskaini, euskal gizarteari baizik, eta honen barruan abertzaletasunari. Abertzaletasunen barruan EAJ dago.

■ Zehazkiago zer jarrera hartu du ETak EAJrekiko, EAJren ustez?

ETak ateratzen duen konklusioa hauxe da: “EAJk ez du serio hartu konpromisoa. EAJ konklusioa honetara iritsi

■ “HBk ETarekiko diferentziak argitu behar ditu”.

da: *bakea, bakea da eta kito. Hemen ez dago nazio eraikuntzarik*” ETak, urte erdi pasatu ondoren, jendeak nahiak errealitatearekin nahasten dituela pentsatu zuen eta indarkeriara itzuli zen berriro. Hori da ETak saldu duen bertsioa, hori da ETaren ikuspuntua EAJrekiko.

■ EAJk zer dio ikuspuntu horren aurrean?

EAJk esaten du, ETari gure proiektua aurkeztu genionean ETari esan zioena: “Aizue, badakigu behin betirako su-etena eskaintzen duzuela, eta gainera,

proiektu honen truke armak uzteko asmoa adierazten duzuela, baina guk proiektu honetan ez dugu sinesten”. Herri honentzat proiektu politiko bat aurkezteko asmotan ari bagara (EHk bere proiektua dauka, ETak azaldu zuen bera baina beste jöskeraz, EAJk berea, EAK berea eta ABk beste bat) har dezagun denbora bat bakoitzak bere proiektua aztertu, trukat, berrikusi, elkarri aurkeztu eta elkarrekin jarraitzeko. Has dezagun negoziazio bide bat, baina su-etinari eutsiz. Su-etena desagertzen baldin bazen, proiektuen eztabaida bigarren mailara pasatuko zela esan genion ETari. Hori gertatu zen.

■ Ondorioaren bat aterako zenuen behintzat.

Bai. Hurrengoan mahaia antolatzeko bakoitzaren proiektua ezagutu behar dugula aldez aurretik. Baina ez sindikatuen eta patronalaren arteko negozi- azio bat bideratzen den beza- la bideratzeko. Hori ezin dugu horrela antolatu. Hau da, nik

hamar eskatu zuk sei eskaini eta erdibi- dean zortzirekin konpondu. Ez, ez. Hemen, gutako bakoitzak bere proiektua herri honentzat proiektu hoberena dela dio, baina, herri eta nazio ikuspegi komun batetik herri proiektua denon artean asmatu behar dugu. Lehenik aber- tzaleon artean. Baina eskema hori orain hautsi da.

■ Hautsia dago, eta ageri denez ETA garai bateko dinamikara bueltatu da. Zer bilatzen du ETak?

Galdera hori ez da EAJn soilik egiten,

DANI BLANCO

■ Gernikako Estatutua

"Hurrengo jauzi politikoak autodeterminazio eskubidea ekarri behar du"

Iaz ez bezala, aurtan EAJk Gernikako Estatutua ospatu egingo duen ustea zabaldu da. Zer aldatu da urte baten joan etorrian?

Estatutuari dagokionez EAJk erantzukizunak banatu egingen ditu. Sozialistek eta popularrek ez dute beren agintaldietan Estatutua bete, eta hala ere, ospatzeko asmoa agertzen dute. Lehendakariak gogoratu die Estatutuaz ezin daitekeela edozein eraz hitz egin. Inork Estatutuaz hitz egiteko asmoa bada, Legebiltzarrak onartu duenetatik abiatu behar du. Estatutua ospatzeko lehenengo norberak Estatutuari buruz esan dituenak bete behar ditu. Guk ez dugu Estatutua ospatzeko asmorik, Estatutuaren inguruan dagoen debatea argitzea baizik. Estatutuaren zelaia PP eta PSOEna dela dirudi. Zelaia haiena bada ere, bete dezaten estatutua esaten die EAJk.

■ **ELAk Estatutua agortutzat jotzen du eta honen balizko aukeren atzetik dabilzanak alferrik ari direla dio.**

Hori esatea Estatutuari iruzurra egitea da. Estatutua lege bat da eta ehuneko ehunetan bete egin behar da. Estatua ez da bete, beraz iruzurra dago. Estatutuaz hitz egin nahi duen inork hitz egin behar du Estatutu osatu batez. EAJk herri honetako parte batek herri honen bizkarrezur politiko eta ekonomikoa antolatzeak aukera eduki duela mantentzen du, eta adinean heldutasuna erakusten duenean jauzi bat emateko prest egongo dela.

■ **Zein norabidean baina?**

Euskal Herriak gaur egungo estatuen egiturekin berdintasunean oinarritutako erlazio bat mantendu behar du, maila berean.

ezker abertzalearen barruan ere egiten da. ETA bueltatu da eta erakustaldi gogorra egiten ari da. Zertarako? Iraganeko eskemara bueltatzeko berriz? Hau da, estatuarekin negoziatzeko? ETAk pentsa dezake euskal gizartearen bidezko saio horrek porrot egin duela eta estatutarekin negoziatuko duela. Hau da, urte luzetarako dinamika mantenduko duela euskal gizartearen benetan esnatzen den

Nahiz eta guk Estatutuaren negoziazioan, Estatutua lehenbizi euskaldunen arteko itun bat izan zela esan, eta gero euskaldunen eta estatuen arteko botereekin itaundu zela, esperientziak erakutsi digu estatuak -bere tresneri guztiekin- interes politikoaren arabera interpretatu duela Estatutuaren garapena. Guk iruzur bat dagoela diogu, eta debate politikorik ez den neurrian markoa agortuta dagoela.

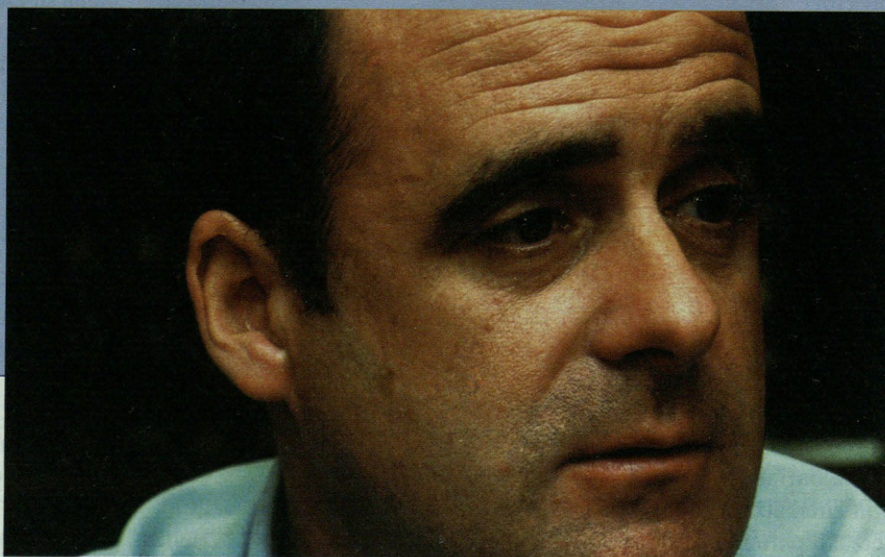
■ **Arrazoiak arrazoi, zer bilatzen du EAJk?**

Adinean herri nagusi bat gara, nazio bat gara, gure gizarte antolatu nahi dugu eta autogobernua ez da kapritxo bat. Espainiako estatuarekin berdintasunezko erlazio bat nahi dugu eta horretarako aldaketa bat beharrezko da. Gure hurrengo jauzi politikoak autodeterminazio eskubidea lortzea izan behar du. Berdintasunezko erlazio horretatik abiatuta, geure kabuz eta herri borondatea errespetatuz erabaki ahalko dugu zer-nolako erlazorik nahi dugun estatuarekin. Autodeterminazio eskubideak eramango gaitu eszenategi horretara, hau da, berdintasunezko eszenategi horretara.

■ **Benetan posible ikusten duzu hori?**

Estatutuaren aldaketa bat proposatzen bada, adibidez, lehenengo artikuluan naziotasuna azaltzeaz gain, autodeterminazio eskubidea sartzea onar daiteke. Espainiako Gorteak esango luke ez dagoela ados, beraz, ez dago herri kontsultarik egitea. Espainiako Gobernuak beraz, esango du ez dagoela

aldaketarik egitea. Guk esaten badugu herri kon-tsulta egiteko asmoz erreferenduma egingo dugula, hor azaltzen da gatazka irekia Estatuarekin. Guk jauzi bat ematea proposatzen dugu behintzat ●

DANIEL BLANCO

■ **"Ez dugu Estatutua ospatzeko asmorik, debatea argitzeko asmoa bazik".**

ikusteko. ETA azterketa horiekin baldin badabil errealtetetik oso urruti dabilela erakusten du, euskal gizarteak itxaropenez eta gogo biziz zerbait besarkatu bazuen su-etena izan baitzen.

■ **Zertan huts egin zen orduan?**

Agian, gehikeriak egin genituen ba-

tzuek eta besteek. "Bakea bakea da" kontu hori gehiegi azpimarratu genuen beharbada, ez genien edukiei behar adinako garrantziarik eman.

Ordea, euskal gizartearen asmoa eta nahia bere etorkizuna erabakitzea da, eta ezin du etorkizuna eraiki indarkeria alde-menean duelarik. ETak horretaz datu asko du. Garbi dago borroka armatua berriz martxan jartzeak faktikoki, taktikoki eta estrategikoki (hain gogoko duen

hiztegi horretan) abertzaletasunaren etsaiei mesede egiten diela.

■ Zein da orduan benetako arrazioia ETA berriz itzultzeko?

Hori da guk behin eta berriro gal-
detzen duguna. Zergatik hautsi zuen
ETAk su-etena? EAJren edo EAren
proiektuak ez direlako bere gustuko-
ak? Hori ezin daiteke arrazioia izan.
Gure ustez ETAk ez du egiten behar
bezalako azterketarik datu fidaga-
rriak ez dituelako.

■ ETA EAJrentzat inkognita bat da, beraz?

ETA inkognita bat da. Guk badu-
gu beste konbikzio bat. Hau ez dau-
kagu egiaztatzerik, baina nahiz min-
tzakidetzaz berdina izan, 98an
su-etena iragarri zuen ETA ez zen
99an aurkitu genuen ETA izan. 98tik
99ra ez dakit zer hausnarketa, gogoeta
edota aldaketa egon zen. Ez dakit ETAk
aurreikusi ote zuen guk 98tik 99ra bitar-
tean garatu genuen lana ere. Baina ETAk,
alde politikoei dagokienez -ez naiz sar-
tzen HBrekin edo EHrekin mantentzen
dituen harremanetan- EAJrekin eta EA-
ren urtean behin bilduta eta lau-bost
orduko bileran herri honen etorkizunaz
erabaki daitekeela uste badu, oso eskema
bihurriekin dabil. Herri eta gizarte batean
sortu izan den esperantza ezin da moztu
eskema horren arabera.

■ ETak oraindik ere abertzaleen arteko akordio baten esperantza mantentzen du akaso.

Baldin eta ETak eskema aldatzen ez
duen -hau da, Estatuarekin negoziatze-
aren eskema zaharra; orain Aznarrekin
edo hurrengoarekin gero- ETaren su-
eten bat izango da berriro ere. Abertzale-
en arteko gutxieneko akordio baten ondo-
ria izango da; hor, ordea, hutsune edo
gabezia bat daukagu. Eman dezagun tes-
tuiguru horretan su-eten berri bat dato-
rra. Ezin duguna da su-eten hori bal-
dintzatu batzuek eta besteek. ETak nahi
badu su-etena erabaki dezake, ez guk,
alderdiok. ETak ekarpen politiko hori
eskañi dezake, baina ezin duena da ekar-
pen hori ezarri proiektu baten truke.
Proiektu guztiak eztabaidagarriak eta
hobetzeko modukoak dira, are gehiago
alderdi politikoek edo gizon-emakumeek
egina badira. Herri baten etorkizunaz era-
bakiak hartzen ari gara. Zera esaten
diogu ETari: "Hemen guk ez dugu eska-
tzen zuek belauniko jartzea, ezta amore

BEGIKO DUTE MADRILEN

*40 urte inguruko andoaindar hau
-Xabier Arzalluzekin bikote eginda-
EAJren gaiztoa da Madrileko
hedabideentzat. Tertulietara
joateko etengabe deitzen omen
diote azkenaldi honetan Madrileko
hedabideetatik. Hauen esanetan, ez
dauka behar den ausardiarik ez
kemenik hara joateko. Berak
dioenez, tertulia horietan eledun
gisa aritu beharrean tertulia
girotzeko baino ez dute nahi.*

ematea ere". Baina, proiektu politikoak
tarteetan baldin badaude, ezin da inola ere
proiektu politikoak eta indarkeria nahas-
tu. Hori da ETak ulertzen ez duena.

■ Irtenbidea abertzaleen arteko kon-
ponbidetik etorriko bada, orain arteko
saioetatik ikaspen batzuk behintzat
aterako zenituzten.

Lizarra-Garazi sinatu genuen
egunean, EAJk ez zuen uste Liza-
rrak etorkizunean erakutsi duen
garrantzia edukiko zuenik. Lizarra-
ko prozesuaren aurka zeuden guz-
tiek sinbolotzat hartu dute Lizarra,
eta Lizarra etsai bihurtu dute. Liza-
rra etsaia den neurrian egurra eman
diote, izugarritzkoak eman ere.
Beraz, gauza hauek antolatzerako-
an kontuan hartu behar dugun
gauza bat etsaiaren indarra da, izu-
garrizkoa. Lizarra ez zen antolatu
komunikabidei aurre egiteko. Area-
go, Lizarrak berak zeukan komuni-
kazio problema. Honenbeste eraso-
ren aurrean ezintasuna erakutsi
dugu, geure koherentzia eskasa, tre-
bezia edota argitasun falta. Etorki-
zunari begira horiek dira gure ikas-

penak.

■ Udalbiltza, abertzaleen arteko
elkargune bakarra, baina EAJk EH
Batzorde Iraungorretik kanpo utzi
nahi du.

Udalbiltzak oinarri garbi batzuk ditu
bere sorreratik: borondatezko atxikimen-
dua alde batetik eta udal zinegotzien

ITZULPEN ZERBITZUA

esкура

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezereen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

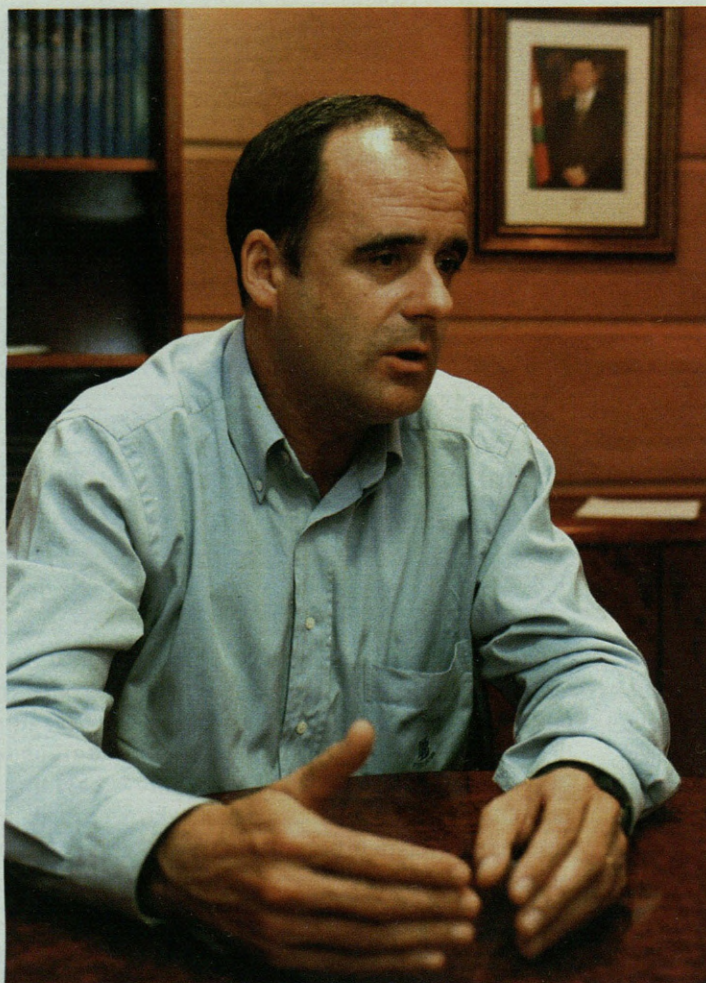
1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@euskalnet.net • www.eskura.com

elkarlana. Borondatzeko atxikimenduak badu zerikusirik giza eskubideekin, eta kasu honetan giza eskubideen errespetuaren urraketa kualitatibo berezi bat izan zen. ETak udal eta euskal ordezkartzaren bi zinegotzi erahil egin zituen, Pedrosa Durangon eta Indiano Zumarragan. Udalbiltzak ofizialki bere iritzia eman zuen eta EH abstentitu egin zen. Guk esaten diogu gaia larria dela. Udal ordezkartiaz ari gara eta ETak bi ordezkari hil ditu. Horren aurrean zerbait esan beharra daukagu. Kudeaketa plangintza onartua bada eta Udalbiltzak legimitatea eta errespetua irabazi nahi baldin baditu, herriaren eraikuntzan ari den aldetik instituzio honi giza-eskubiden errespetua eskatu behar zaio. EHk erantzukizuna ETak daukala pentsatzen badu, bere jarrera argitu behar du. Aritzeko eta lanerako dugun esparru bakarra hori da, baina EHk ezin du esparru hori bete, bide politikoak bakarrik defenditzen dituela esanez. Garbi dago ezker abertzale osoak ez duela jarrera hori erakusten, ezker abertzaleko kide batzuek esparru hori landu nahi dute.

■ **HBk dioenez, haiekin dituzuen lotura guztiak hautsi nahi dituzue PSE-EErekin Eusko Legebiltzarrean itun bat lortzeko.**

Guk garbi daukagu zurrumbilo politiko honen erdi-erdian gaudela. Hemen batzuek eta besteek esaten dute EAJk aukeraketa bat egin behar duela, abertzaleen erregistroetan edo espainolen erregistroetan sar gaitezen behingoz. HBk dioenez, EAJk azalpen bat eman behar du PSOErekin zertan ari garen argitzeko, eta ez dugula Vatikanora joan behar mirarien bila. Miraria, baina, ez dago Vatikanon HBren esku baizik. Nahiz ETak indarkerian jarrai-tzen duen, HBren esku dago ETak desmontatu duen guztia berriz martxan jar-tzea. HBk oso garbi azaldu behar du bere diferentzia

DANI BLANCO

■ **"Miraria ez dago Vatikanon, HBren esku baizik".**

ETarekiko. Eta HBk hori egitea bai miraria dela.

■ **Beste biderik ezean, zein baldintzak jarriko lizkioke EAJk PSE-EEri Gasteizko gobernu bat gauzatzeko?**

Lehendakariak duela bi urte jarri zituen berberak, PSE-EEK onartu ez zuen bakegintza eta normalizazio eredua.

□ **"Legitimitatea eta errespetua irabazi nahi baldin baditu, giza-eskubiden errespetua eskatu behar zaio Udalbiltzari"**

EAJk, gaztazkari irtenbide bat emango bazaio, ezker abertzalearekin kontaktzea ezinbestekoa dela dio, bestela ez dago soluziorik. EAJk garbi dauka autonomia eta autogobernua osatu dituen tresneria ez duela edonoren eskuetan utziko. Baina hori ez da EAJren esku, zeren eta PPK eta PSE-EEK bat egiten badute, eta HB ez bada negoziazioen koordinadatan sart-

zen, lehendakaria espainola izango da, baita barne sailburua ere.

■ **Aukera hori benetan sartzen da EAJren kalkuluetan?**

Espainol askok eta beste muturrean-ezker abertzalean, baina ez denak- ari diren askok hori desio dutela dirudi: *"Espainolak jarriko dira gobernuan eta herriaren altxamendua etorriko da. Hori da hoberena"*. EAJk ez du inongo aukerarik edukiko ezker abertzalearen ildotik joanez gero. Oker handia dago bai batzuen bai besteen azterketetan. Bakegintzak eta normalizazioak beharrezkoa duten zutabe bat jorratu behar da: distentsioa. ETari ematea dagokion distentsio garai hori abertzaleen arteko akordio baten eskutik etorriko da. Horren aurrean, ikusi behar da unionisten ordezkariak diren PPK eta PSOEk zer heldutasun politikoak erakusten duten benetan jauzi kualitatibo bat eman eta negoziazioarako eskema urratzeko.

■ **Maniobra tarterik ikusten duzue jeltzaleek?**

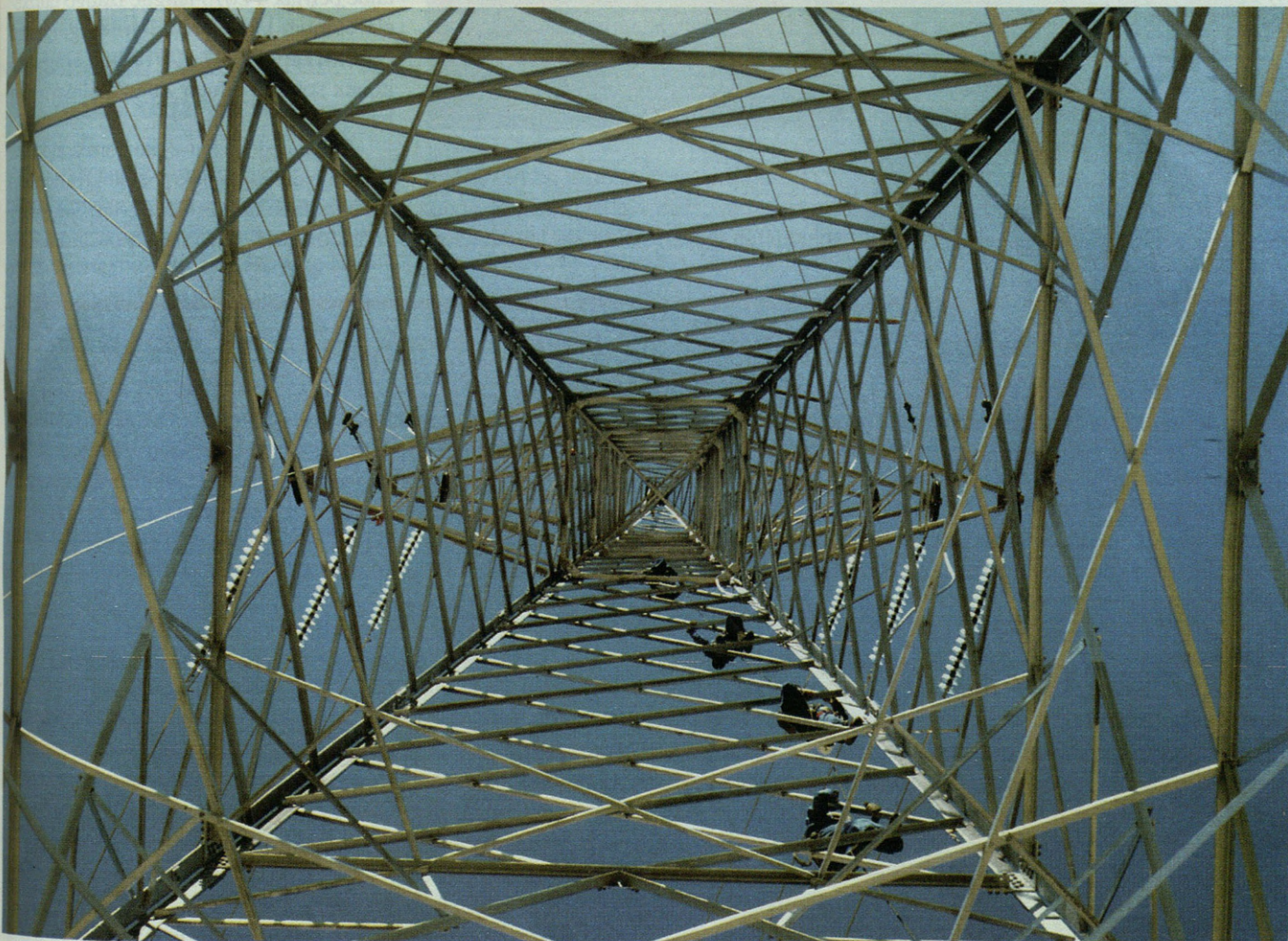
Negoiazio batean norberak bere proiektuaren defentsa ondo egitea bezain garrantzitsua da norberaren mugak on dauden jakitea. Nik ez baditut aurreikusten besteen mugak, alferrik ibiliko naiz kontu-kontari. Gaur egun muga dena bihar beharbada ez da muga. konfiantzaren bidez edo plangintza baten bidez gainditu duzulako. Horretan datza gestiogintza eta politika. Bake eta normalizazioarako saio berri baten sartuta gara berriz ere.

hurrengo hauteskunde autonomikoen ondorengo negoziatioetan epe eta muga duena. Negoziazio hori aurreratu daiteke baldin eta pausu batzuk eman nahi baldin badira, edo aitzitik, azken egunerako utzi daiteke. Baina negoziatioak, azken egunean, kalkulo, premiak eta presioak tarte, ez dira oso txukun egiten ●

◆ **MIKEL ASURMENDI**

Azken orduko funtsezko aldaketarik ez badago, Iberdrola euskal enpresa Endesa enpresa espainiarrak bereganatuko duela iragarri daiteke laster batean. Eragiketa hau, aurreikusitakoaren arabera gauzatzen bada, kaltegarria izango da euskal Ogasunarentzat.

ENDESA ETA IBERDROLAREN BAT-EGITE KALTEGARRIA

■ Goi tentsioko zutoina, irudian. Iberdrola eta Endesaren bat-egiteak sektore elektrikoaren egoera aldatuko du.

Joan den irailaz geroztik entzun dira dagoeneko abian zegoen eragiketa horri buruzko datu ofizialak eta ofiziosoa. Orain arte, ofizialki eta publikoki, bat-egite hori negoziatzen ari direla besterik ez dute onartu bi enpresek. Ikusteko dago kontzentrazio enpresarial eta elektriko honek Espainiako Estatuan, Europan edota mundu osoan zer molako ondorioak izango dituen, baina argi dago euskaldunontzat beste ikuspegi bat

ere izango duela. Euskal Ogasunak, bere lurraldean aritzen diren eta egoitza bertan kokatutarik duten enpresen zergak jasotzen dituen neurrian, galera garrantzitsua izango luke Iberdrola desagertu eta elkarte berriaren egoitza Madrilen ezarriko balitz, eta hala izango dela dirudi.

SOZIALAREN GARRANTZIA Orain arte, Iberduerok lehenik eta Iberdrolak

gero, Oriolen enpresarekin bat egin ondoren, Bilbon izan du bere egoitza. Horren ondorioz, horien zerga guztiak, ekonomi jarduerarenak, sozietatearenak, BEZarenak eta abar euskal Ogasunari ordaindu behar izan dizkio. Horrela, adibide bat jartzearen, 1999ko ekitaldian, orain arteko azkenean, Iberdrolak 129.803 milioi pezetako (5.192 milioi libera) mozkinak izan zituen, zergak ordaindu aurretik. Beraz, sozietateen zergari dagokionez,

mozkin horiengatik 50.357 milioi pezeta (2.014 milioi libera) ordaindu behar izan zizkion Bizkaiko Foru Ogasunari.

Endesak Iberdrola bereganatuz gero bi enpresa horiek bat egiten baldin badute eta, dirudien bezala, talde berriaren egoitza Madrilén kokatzen bada eta ez Bilbon, Iberdrolaren zergarik gabe geratuko litza-teke euskal Ogasuna. Eta ikusi denez, ez da inolako huskeria.

Beste arazo bat, bat-egite guztietan gertatzen den bezalaxe, Lehendakaritza nork bereganatzen duen izango da. Orain artean, Rodolfo Martín Villa zen Endesako lehendakaria. Bere garaian izendapen politikoa izan zen, eta hor jarraitzen du sozietatea pribatizatu ondoren ere. Iberdrolan, berriz, Iñigo Oriol Ybarra da lehendakaria, Neguriko euskal oligarkiako familietako partaidea. Honelako bat-egiteetan, hasiera batean, bien arteko lehendakaritza bat izendatzea da ohikoena, eragiketaren

ondorengo bi urteetan lehendakaritza bakarra hitzartuz. Ziur aski, orduan bietako inork ez du bereganatuko lehendakaritza. Akziodun nagusiek, BBVak eta La Caixak, aukera ezin hobea izango dute memento horretan beren ordezkariaren bat jartzeko.

Langileen gaia izango da beste gai korapilatsua. Bat-egite guztietan, edo gehienetan, gehiegizko langileen arazoa

eta kostuak murrizteko plan bat aztertu ohi da. Eta lehenengo kostu murrizketa langileak egoera berrira "egokitzea" izaten da. Eta horrek, beti, lanpostuen murrizketa ekartzen du, baja pizgarriak eta aurretiko erretiroak eskaintzearen bitartez. Bakoitzaren 1999ko memoriako datu ofizialen arabera, Iberdrola Taldeak, 1999ko ekitaldian amaieran, 11.063 langile zituen. Endesak, berriz, 33.712, horietako 18.199 langile Espainiako Estatuan arituz, eta gainerako 15.413ak atzerrian. Horrek esan nahi du, bat-egite horretatik sortuko den talde berriak 44.675 langile izango lituzkeela. Zenbat milaka langileri eragingo dio "egokitzapenak"? Horra hor eragiketa honek sortzen dituen zalantza ugarietako bat.

Abian dagoen bat-egite horrek aldaketa eragingo du Espainiako Estatuko arlo elektrikoak duen enpresa egituran. Sektoreko erraldoi berri bat izango da, munduko

■ The Chase Manhattan eta BBVA, sozietate berriko bazkide nagusiak

Gaur egun bi sozietateetan dagoen kapital egituraren arabera, bat-egite hori une honetan bertan gauzatzen bada, The Chase Manhattan, kapitalaren %15arekin, eta BBVA, %12,10arekin, izango lirateke bazkide nagusiak. Bestalde, Bilbao Bizkaia Kutxa (BBK) ere leku garrantzitsuan legoke, kapitalaren %6arekin, Bartzelonako La Caixa-aren antzeko kopurua edukiz.

Iberdrolaren kapitala honela dago osaturik: The Chase Manhattanek %10,170 du, BBVak %9,889, BBK-k %6, Compañía de Cartera de Inversionesek %7,385, Tractebel-ek %5, Portugalako EDPk %2,50 eta bestelakoek, akziodun txikiak, %60,296. Bestalde, Endesaren kapital sozialak honako banaketa du: %23 Estatu Batuetako inbertitzaileen esku dago, horien arteko garrantzitsuenak, %5,020ekin, The Chase Manhattan delarik; beste %14 Espainiako Estatuko erakundek dute, BBVA nabarmenduz %2,60ekin; beste %15 kutxek dute, indartsuenak La Caixa eta Caja Madrid izanik, %5,004ekin eta %4,8ekin; beste %25 Europako hainbat erakunderen esku dago, eta, gainerakoa, %23, akziodun txikiak dagoakie.

Beraz, oraingo akzio egiturarekin jarraituko balu, enpresa berriaren kapital soziala honela osatuko litzateke: The Chase Manhattanek %15,170 izango luke; BBVak %12,10; Compañía de Cartera de Inversiones-ek %7,385; BBKk %6; La Caixak %5; Caja Madridek %4,98, eta horiei partaidetza txikiagoko beste bazkide batzuk eta akziodun txikiak gehitu beharko litzaizkieke.

Dena den, eta bat-egitearen bilakaerak hartzen duen bidearen arabera, ikusi beharko da egungo kapitalaren egitura aldaraz dezaketen salerosketa berriak egongo ote diren.

Zein da zein administrazio kontseilu bakoitzean? Euskal oligarkiako familia garrantzitsuenak daude Iberdrolako Administrazio Kontseiluan, eta, aldi berean, horietako asko beste finantza erakundeetako kontseilariak ere badira, esate baterako BBVA-koak.

Hona hemen Iberdrolako kontseiluaren osaketa: Manuel Gomez de Pablos ohorezko lehendakaria da; Iñigo de Oriol Ybarra lehendakaria; lehendakariordeak Jose Antonio Garrido eta Jose Domingo Ampuero y Osma (BBVaren ordezkaria). Kontseilari ordezkaria Javier Herrero; Bokalak Victor de Urrutia Vallejo, Rafael Icaza Zabalburu, Jose Maria Rotaechy y Velasco, Ramon de Rotaechy y Velasco, Fernando de Ybarra y Lopez Doriga, Javier Aresti y Victoria de Lecea, Juan de Bastera, Jose Orbegoza Arroyo, Cesar de la Mora, José Luis Antónanzas, Celedonio Jose de Isusi, Ignacio de Pinedo, Lucas Maria de Oriol, Antonio Garay, Ricardo Alvarez Isasi, Antonio Maria de Oriol, Mariano Ybarra y Zubiria, Jose Ignacio Berroeta (BBKko lehendakaria), Juan Luis Arregui Ciarsole eta Mario Cristina de Sousa (Portugaleko EDPren ordezkaria).

Endesaren Administrazio Kontseilua, berriz, hauxe da gaur egun: Feliciano Fuster, ohorezko lehendakari; Rodolfo Martín Villa, lehendakari; Manuel Pizarro lehendakariorde (Ibercajak lehendakari ere bada); Rafael Miranda, kontseilari ordezkaria. Bokalak honakoak dira: Alberto Alonso, Rafael Español, Jose Maria Fernandez Cuevas, Jose Manuel Fernandez Norniella, Jose Fernandez-Olano, Rafael Gonzalez Gallarza, Francisco Gonzalez Rodriguez (BBVako lehendakariorde ere bada), Sebastian Retortillo, Francisco Nuñez, Jose Luis Oller Ariño, Manuel Rios Navarro, Jose Serna Massia ●

hamar enpresa handienetakoa bihurtuz. Kopuru batzuk ikustea besterik ez dago sozietate berriaren tamainaz jabetzeko.

Endesak bere ustiapenean izandako diru sarrera garbia bi bilioi pezetatik gorakoa (2,245) izan zen 1999an. Zergak ordaindu ondorengo mozkina 212.653

Endesak berega- naturik Iberdrola desagertzen bada euskal ogasunak 50.000tik gora milioi pezeta gutxiago bil- duko ditu urtero

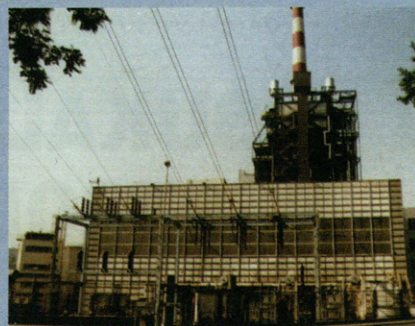
milioi pezetakoa izan zen ekitaldi horretan. "Cash Flow"-a (mozkinak gehi amortizazioak), zergak ordaindu ondoren, 734.974 milioi pezetakoa izan zen. Bertako akzio-dunen artean 103.758 milioi pezetako dibidenduak banatu zituen 1999an. Bere aktiboa zortzi bilioi pezetatik gorakoa da (8,272). Fondo propioak bilioi bat pezetatik gorakoak dira (1,550) eta 33.612 langile ditu. Espainiako Estatuan instalatutako potentzia 22.576 MW-koa da, eta atzerrian 13.962 MW-koa.

Iberdrolak, bestalde, bilioi bat pezetatik gorako dirusarrera garbia (1,039) izan zuen 1999an. Zergak ordaindu ondorengo mozkina 121.531 milioi pezetakoa izan zen ekitaldi horretan. "Cash Flow" garbia 242.594 milioi pezetakoa izan zen. 73.927 milioi pezetako dibidenduak banatu zituen. Fondo propioak bilioi bat pezetatik gorakoak dira (1,303) eta 11.063 langile ditu. Iberdrolak instalatutako potentzia 16.041 MWkoa da.

Hego Amerika helburu nagusietakoa

Hegoamerika izango da talde berriaren hedapenerako helburu estrategiko nagusietakoa. Bi enpresa hauek, dagoeneko, badaramate denboraldi bat inguru hartan. Diru kopuru handiak inbertitu dituzte eta inbertitzen jarraitzen dute, batez ere Endesak, eta maila apalagoan Iberdrolak. Esan genezake, gaur egun, enpresa bakoitzak Hego Amerikako hainbat lekutan bultzatu dituela inbertsioak eta, beraz, bat-egitea gauzatzen bada, merkatu hori osagarria izango da.

Horrela, Iberdrola, nagusiki, Brasilen ipar-mendebaldean eta Mexikon zabaldu da, bai elektrizitatearen sektorean eta bai komunikazioetan. Brasilen, energia elektrikoaren banaketarako hainbat enpresetan dago sarturik Iberdrola, hala nola Coelba (%42,8), Cosern (%35,5) eta Celpe (%31,2). Duela gutxi, Iberdrolak 1.300 milioi pezeta (53 milioi libera) inguruko inbertsioa iragarri zuen energia sortzeko hiru fabrika eraikitzeko Brasileko ipar-ekialdean, herrialde horretako bere inbertsio energetikoak biltzen dituen Guaraniana hol-

Iberdrolak Lezon duen zentrala.

dingaren bidez. Euskal enpresa honek, halaber, holding horretan duen partaide-tza %50ean gehitzeko asmoa azaldu du. Bertan, Pensiones Previ eta Brasileko Bankua ditu bazkide.

Endesa, bestalde, nagusi da Txile, Argentina, Kolonbia eta Brasileko merkatu elektrikoetan. Eta Venezuelen, Dominikar Errepublikan eta Ertamerikan ere ageri da. 2000-2004 epealdian bilioi erdi bat pezeta inbertitzeko asmoa du, Hego Amerikan %10eko merkatu kuotari eusteko, eta Mexikoko eta Brasileko pribatizazioetan sartzeko ●

Azkenik, bat-egitea onartu behar duen Espainiako Gobernuak eragiketa honen inguruan erantzun beharreko galdera bat hauxe da: bi enpresa horien arteko bat-egitea gauzatzen denean, zer gertatuko da Administrazioak, sektorearen liberalizazioaren konpentsazio gisa, enpresa elektrikoiei joan den urtean "opari emandako"

bilioi eta erdi pezetarekin, kontuan izanik kopuru horren ia hiru laurdenak bi enpresa horien artean banatu zirela? Bat-egitea gauzatzen bada, zentzuzkoa litzateke Iberdrolak eta Endesari egokitu zitzairen kopurua altxortegi publikora itzultzea berriro ●

◆ DANIEL UDALAITZ

RESA GUIPUZCOANA, S.A.

GIPUZKOAKO KONTZESIONARIO BAKARRA

N-1 444. km.a
Billabona (Gipuzkoa)
Tel.: 943 69 04 00
(8 linea)

Arlo guztietan aitzindariak

Hik Hasik "Zatoz jolastera!" izeneko bideoa kaleratzear du. Aurretik eginak dituen "Haur-jolasen abestiak I eta II" zinta eta CDa osatuko dituen bideo berritzailea izango da. Durangoko Azokarako kaleratuko du jolasak eta abestiak biltzen dituen bideoa.

SUKALDARI, PILOTARI ETA BERTSOLARIEN JOLAS ORDUA

HIK HASI

■ Film itxura izango duen bideoa erronka berria da parte hartzaile guztientzat.

Istorio bati jarraiki, bideo honetan jolasak eta abestiak ikusi eta entzun ahal izango dira. Donostiako Zurriola ikastolako antzerki tailerreko 16 haur, Pirritx eta Porrotx pailazopak, amona Josefina eta Serapio maltzurra dira protagonista nagusiak. Amonaren baserrian egun osoa jolasean pasako dute; sokasaltoan, ezkutaketan, ikusimakusika, gomatan, baloiarekin... Tarte-an pertsona ezagunak hurbilduko zaizkie beraiekin jolastera: Mieltxo Saralegi harriekin jolastera, Sakana sokatira taldekoak tiraka jolastera, Martin Berasategi

arrautzen jolasea, Olaizola anaiak pilotekin jolastera, Maialen Lujanbio eta Andoni Egaña hitzen jokoa erakustera eta Txan magoa magia egitera. Halaber, fikziozko alkatea, Josune Bereziartu eskalatzaila, Erramun Martikorena eta Tapia eta Leturia etorriko zaizkie.

Bideo berritzailea izango da, orain arte ez baita horrelakorik egin. Joxe Mari Auzmendi Hik Hasiko koordinatzaileak azaldu digunez, "erronka berri bat da guretzat. Duela bost urte hasi ginen euskal jolasak errekuaperatu eta bultzatzeko proiektuarekin. Horren ondorioz, 'Haur-jolasen abes-

tiak I eta II' zintak eta CDak kaleratu genituen. Ondoren, ikastetxez ikastetxe jolasak erakusteko ikastaroak burutu ditugu". Baina horrekin ez ziren amaitu irakaskuntzako profesionalen eta gurasoen eskaerak, eta horregatik ekin zioten jolasak biltzen dituen bideo honen ekoizpenari.

Hamar egunetako filmazio intentsiborekin ondoren ordubeteko iraupena duen bideoa egin dute. "Hernaniko Zelai-gain baserrian jardun gara errodutzen, nahiz eta handik beste zenbait lekutara ere mugitu: Aizarnara, Santa Barbara eta Hernanira. Benetan eskertu beharrean gaude Zelai-gain baserrikoek eskaini diguten laguntza osoa" azpimarratu nahi izan du Arantxa Urbe Hik Hasiko kideak. "Eta baita pertsonaia ezagun guztiek erakutsi diguten prestutasuna eta jarrera irekia ere bideo honetan parte hartzeko eskatu diegunean".

Gidoia egiten Joxe Mari Agirretxe (Porrotx), Aiora Zulaika (Pirritx), Alex Tetuan, Mertxe Rodriguez eta Harritxu Troitiño jardun dira, eta beraiek izan dira bideoko pertsonaia nagusiei bizitza eman

HIK HASI

■ Jolasak, haurrak, Pirritx eta Porrotx pailazopak, amona Josefina dira protagonista nagusiak.

Tolosako Udala
euskarazko komunikabideen alde

Arturoren kaiera

"GEU" DIRUZ LAGUNDUKO DUTE

Badirudi azken hilabetetako ika-mika konpondu dela eta azkenean Arabako Foru Aldundiak "Geu" aldizkaria diruz lagunduko duela (709.000 pezeta). Pedro Sancristovalek hala adierazi du Euskararen Batzordeak bilera egin ostean.

Hala ere, "Geu"-k ez du oraindik baieztapen ofizialik jaso, eta diputatuak adierazi duenaren aurka (joan den urtean diru kopuru bera jaso zuela), iaz 300.000 pezeta gehiago jaso zituela dio.

EUSKARAZKO HEZKUNTZA JARDUERA GIDA

Nafarroako Gobernuak Hezkuntza eta Kultura Saileko Euskara Zerbitzuak euskarazko hezkuntza jardueren gida kaleratu du. Euskara Zerbitzu berak antolatzen dituen eskolaz kanpoko jarduerak, lehiaketak eta hezkuntza ikastaroak jaso dituzte besteak beste liburuki honetan, euskal irakasleei baliabide pedagogikoen berri emateko asmoz eta euren erabilera hobea egin dezaten. 1.800 ale argitaratu dira.

EUSKARAREN V. MARATOA LASARTEN

Horixe da datorren asteburuan lasartearek egingo dutena, 40 orduz arituko dira euskaraz inolako etenik gabe. Denerarik izango dute egitaraua: korrika maratokia, pailazo emanaldia, gazte olinpiada, musika kontzertua. Maratoi hau 1986an egin zen lehen aldiz. Ekitaldi honen arrakasta ikusita, Lasarteko Udaleko Euskara Batzordeak eta Ttakun Kultur Elkarteak antolatu dute aurtengoa.

AHOKO TRADIZIOA JASOTZEKO EKIMENA

Bortzirietako Euskara Mankomunitateak eskualdeko euskararen ahozko tradizioari buruzko ikerlan bat egiteko eta hura herritarren artean zabaltzeko urratsak proposatzea helburua duen beka deitu du. Bekaren oinarrien inguruko informazio gehiago biltzeko, Bortzirietako Euskara Mankomunitatera jo.

Urrea

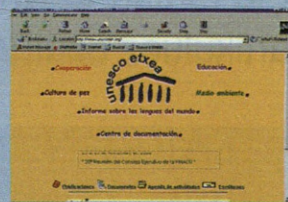
Bilboko Gabriel Aresti euskaltegiak 27 lantegi anitz abiatuko ditu. Esaterako, antzerki, masaje eta Internet ikastaroetan parte hartu ahal izango dute ikasleek klase orduan astean bitan. Hala, euskaraz bizitzeko eta harremanak izateko aukera izango dute, eta, gainera kaleko jendeak ere esku hartuko du.

I k a t z a

Duela gutxi munduko hizkuntzei buruzko txostena izan zuten aztergai zenbait hizkuntzalarik Bilbon, Unescok bultzatuta. Egitasmoa txalogarria bada ere, harrituta geratu gara Unesco Etxearen web orrialdean dena erdara hutsez ikustean. Hobe lukete etxea oinarrietatik eraikitzen hasiko balira.

JOSU AGIRRETXE

Hamar egunetan jardun dira filma-
tzen gelditu ere egin gabe.

dieten aktoreak. "Guretzat ere esperientzia berria izan da, orain arte egin ditugun bideoak zuzeneko emanaldietan oinarritu baitira, eta hau film antzekoa izan baita" adierazi du Joxe Mari Agirretxek.

Filmazio eta errerealizazio lanetan jardun den ITP produktorentzat ere esperientzia berria izan da. Produktora honek bideoak ugarri egin du talde ezagunekin (Negu Gorriak, Barricada, Sorotan Beke, Celtas Cortos, Tahúres Zurdos, Duncan Dhu, La Oreja de Van Gogh, Rosana, Amparo Sandino, Compay Segundo...) eta baita dokumentalak ere atzerrian (Paraguay, Andeak, Madagascar, Los Angeles, Bolivia, Kuba, India...). Baina ordubeteko iraupena duen film bat egin duten lehen aldian izan da. Urbek dioenez, "guztionez apustu handia izan da, zerbait berria delako, orain arte egin ez den zerbait. Egindako lanarekin oso gustura gelditu gara denok, eta ziur gaude arrakasta izango duela".

Bideoak jolasak eta abestiak entzun eta ikusteko aukera emango du, horrela jolasak ikasteko bidea erraztuz. Aldi berean, istorio bat izanik, film bat ikustea bezalaxe da. Horregatik, ikastetxean zein etxean ikusteko moduko bideoa da.

Durangoko Azokarako kalean izango da "Zatoz jolastera!" bideoa. Jolasteko egiten diguten gonbidapen honi muzin egitea zaila izango zaigu.

◆ AINHOA AZPIROZ

Larrun

Mugarik gabeko pentsamendua

Nola ulertu izan du bakoitzak Lizarra-Garaziko Akordioa?

Zer ekarri diote Lizarra-Garaziko Akordioak eta Adierazpenak euskal gizarteari?

Ongi kudeatu al da foroa?

Zein da Foroaren etorkizuna?

Lizarra-Garaziko Akordioa: argiak eta itzalak. Bi urteko ibilaldiaren azterketa

- Juan Mari Juaristi (EAJ)
- Fernando Barrena (HB)
- Martin Aranburu (EA)
- German Kortabarria (ELA)
- Txutxi Ariznabarreta (LAB)

Eta foroeko beste kide batzuen iritzi artikuluez osatua

LARRUN
hilero banatzen da
doan ARGIArekin.

Gora San Fermin!

JOXE LACALLE

30 urte betetzen ditu San Fermin Ikastolak aurten. 30 urte Uxue Ikastolatik banatu eta berria sortu zutela. 270 ikasleekin hasi ziren eta aurtengo ikasturtean 1.300 ikasle ari dira D ereduari. Zizur Txiki herri txikitxoan badago D ereduaren premia, euskararen hiztunik gabe geratu baitzen Iruñerria eskualdeko herritxo hau 1943an azken euskal hiztuna hil zenean. Euskaldun zaharrik ez, baina euskaldun berriek Zizur Txikiko kaleak beteko dituztelakoan, igande honetan 20. urteurrena ospatzen duen Nafarroa Oinez han burutuko da.

Zizur Txikiko Sa

"Euskaraz buru belarri"
lemapean Nafarroa Oinez
jai handiaren 20. edizioa
burutuko da urriaren
22an. Aurten Zizur Txikiko
San Fermin Ikastola izan
da urtez urte milaka eus-
kaltzale bildu ohi dituen
ekitaldiaren antolatzailea.
Ikastolak bere 30. urteu-
rrena ospatu berri du, eta
igandean lorturiko dirua
eraikin berriak ordaintzeko
erabiliko du.

Nafarroa Oinez ekitaldia ohi baina beranduago datorkigu aurten. Ohikoa Nafarroako ikastolen aldeko jai, Kilometroak izan eta bi astera egitea da, baina iragan asteko zubia zela-eta, hilaren 22an egingo da 2000. urteko edizioa. Jaiaren 20. urteurrenean, egitarau zabala eskaintzen du Nafarroa Oinez 2000k.

DONEJAKUE IBILBIDEA

Orotara 6,4 km ditu aurtengo ibilbidea, eta bost gunetan banatuta dago. Lehenengoa San Fermin Ikastolan bertan dago kokatua, hurrengo biak Zizur Nagusian, laugarrena Zizur Nagusia eta Zizur Txikiaren arteko mugan eta bosgarrena Zizur Txikian. Azken bi guneen arteko ibilbidea makina bat erromesek egin ohi du oinez urtero. Beraz, igandean bertatik pasako diren euskaltzaleak Donejakue bidearen zati txiki bat zeharkatu ahal izango dute.

ENTZIERROA

Iruñerriak jasoko dituen milaka bisitari izango dute zer egin, ikusi eta entzun igandean. Egitarauan gustu eta adin guztientzako modukoak diren eki-

taldiak agertzen dira. Ibilbidea dituen bost gunetean adibidez, ikuskizun ugari aurki ahal izango da: antzerki emanaldiak, herri kirolak, dantza erakustaldia, txalapartarien saioa, haurrentzako karoakea eta jokoak, entzierro txikia, eta abar luze bat. Fanfare, txaranga, gaitero, txistulari, zanpantzar eta trikitilari taldeek alaitasun eta kolorez jantziko dute gainera ibilbidea. Ohikoa den bezala, kontzertuak izango dira protagonista, besteak beste, Oskorri, Erramun Martikorena, Egan, Berri Txarrak, Su Ta Gar eta Triki-zio taldea izango dira entzungai. Triki-zio Nafarroa Oinezeko abestia eskainiko du, Asier Arakama taldeko kide eta San Fermin Ikastolako ikasle ohiak parte hartu baitu ibilbidean kokaturiko bozgorailuetan errege izango den kantuan.

EKITALDIK

Nafarroa Oinez antolatzaileak orain hilabete asko hasi ziren hilaren 22ko jaiak prestatzen. Baina euren lana ez da egun honetara mugatu, eta urtean zehar ere makina bat ekitaldi antolatu dute. Urtarrilaren 28an adibidez, kontualarien ipuinak entzuteko aukera izan zen Zizur Nagusian, otsailean Maria Bayo kantaria aritu zen Gayarren, eta apirilean "El Caserío" zartzuela izan zen entzungai leku berean. Maiatzan bestalde, txotxongiloen emanaldia antolatu zen, eta ekainaren 13an Maria del Mar Bonet eta Amaia Zubiriak kontzertu bat eskaini zuten. Ekitaldi hauez gain, hainbat hitzaldi, proiektzio eta erakusketa ere antolatu da, eta duela hiru hilabete gainera "Sanferminak" liburua argitaratu zen. Egileak Fermin Erbiti eta Javier Manero idazleak dira, eta lanaren izenak berak dioen bezala, San Fermin patroien eta haren omenez egiten den festa ospetsuaren inguruan egiten dute berba. Orotara 230 argazki biltzen dira liburuan, eta Nafarroa Oinez San Fermin Ikastolak antolatu duela aprobe-txatuz kaleratu da.

KATTALIN TXIKI. Txotxongilo emanaldia urteko ekitaldietako bat izan da.

San Fermin Ikastola 30 urte

SAN FERMIN IKASTOLA

Iruñeko Jaso Ikastolari lekukoa hartu eta Zizur Txikiko San Fermin Ikastolak antolatu du aurten Nafarroa Oinez jaia. Duela 30 urte eman zituen lehen pausoak San Ferminen, eta igandean lorturiko dirua eraikin berriak ordaintzeko erabiliko du batez ere.

UXUE IKASTOLA ETA MIKEL GASTES

San Fermin Ikastolaz hitz egitean ezinbestekoa da Iruñeko Uxue Ikastola aipatzea. 1965. urtean sortu zen, eta Mikela Gastes andereñoaren ardurapean hamabi ikasle bildu ziren lehen ikasturtean Pozoblanco kaleko 6. zenbakian. Kopuru hau hala ere handituz joan zen, eta 1969-70 ikasturtean 308 ikasle eta 12 andereño ziren jada. Tresneri, ekipamendu eta kirol edo jolaslekuei dagokienez, bazen alderik ikastetxe pribatuen eta ikastolaren artean. Ikastolako haurrak adibidez, kalean edo terraza batean jostatzera behar turik zeuden.

D EREDUAN. 1.300 ikasle ari dira haur hezkuntzan eta Batxilergoan.

UXUE ABIABURU. Duela 30 urte San Fermin Ikastolak bere bidea hasi zuen.

UXUE, SAN FERMIN ETA JASO IKASTOLAK

Hika-mika batzuen ostean Uxue Ikastolaren baitan zatiketa bat gertatu zen, eta bertatik sortu zen San Fermin Ikastola. 1970. urteko apirila zen. Zizur Txikiko Verbo Divino ikastetxe-apeztegian zuen orduan egoitza San Fermin Ikastolak, eta 270 ikaslek ekin zioten aurten 30 urte bete dituen ibilbideari. Jada 1978an, Verbo Divino ikastetxearen eraikin eta lur sail guztiak erosi zituen San Fermin Ikastolak. Urte berean, San Ferminen 950 ikasleetatik 165 bertatik atera eta Iruñeko Udal Ikastola sortu zuten. 1980an, eta ikastolan sartzeko eskaera handiari ezin erantzunez, Jaso Ikastola abiatu zen San Fermin Ikastolaren laguntzaz. Hain zuzen, Jaso Ikastola izan zen joan den urtean Nafarroa Oinez jaia antolatu zuena.

IRUÑERRIKO IKASLEAK SAN FERMINEN

2000-2001 ikasturtean 1.300 ikasle daude San Fermin Ikastolan. D eredu oinarrituta, haur hezkuntzatik hasi eta Batxilergo bitarteko klase-

ak jasotzen dituzte Iruñerriko hainbat herritatik etorritako haur eta gazteek. LOGSE legea ezartzean bestalde, ikasketa plangintza aldatzeaz gain eraikinen berritze lanei ekin behar izan zien eta oraindik luze joko dute. Lehen faseko lanak adibidez azaroan amaituko dira, eta bigarren fasea datorren urtean hasi eta hamalau hilabetez luza daiteke. Nafarroa Oinez ekitaldian lorturiko dirua beraz eraikinen berritze lanak ordaintzera bideratuko du, batez ere, Zizur Txikiko Ikastolak.

HURRENGO EDIZIOA, LODO-SA ETA SARTAGUDAN

Datorren urtean Iruñerria atzean utzi eta Erribera alderantz abiatuko da Nafarroa Oinez. Izan ere, Lodosako Muskaria eta Sartagudako Deikastelu ikastolek hartuko dute San Ferminen lekukoa, eta bateraturik antolatuko dute Nafarroako ikastolen aldeko jaia. Hurrengo ikasturtean, bi ikastolek bat egingo dute, eta 2000. urtea amaitu aurretik hasiko dira egoitza berria eraikitzeko lanak.

Jakin gutxi eta hitz egin...

Nafarroa euskararen paradisua ez dela gauza jakina da. Gaztelania nagusi da ia herrialde osoan, eta hainbat udalerrian euskara darabilten biztanleak aurkitzea lan nekeza da. Hala ere, jende ugari ari da lanean euskarari bultzada bat emateko asmoz. Horren lekuko dira Iruñerriko euskaltegiak.

Bere osotasunean hartuta, euskararen egoera kaskarra da Nafarroan. Herrialde honetako biztanleen hizkuntza gaitasunaren isla diren grafikoei begirada azkar bat botatzea nahikoa da egoeraren larritasunaz ohartzeko. 1996ko datuen arabera, %80,6a erdaldun elebakarra da Nafarroan. Euskarazko hitz solte ez haratago zerbait ulertzea beraz zail gerta dakieke, eta zer esanik ez euren ahotan gure hizkuntzak duen presentziari buruz. Euskaldun elebakarrak ordea %0,3a soilik dira. Hau da, Nafarroan bizi diren ia 507.000 lagunetatik 1.500 inguru. Elebidunak bestalde %9,3 dira, duela bederatzi urte baino %0,4 gehiago. 1991 eta 1996ko datuak alderatuz gainera desberdintasun nabarmenik ez dagoela kontura gai-

tezke. Bai 1991. urtean eta baita 1996.ean ere, euskaldun elebakar eta elebidunen artean biztanleriaren %9,6a osatzen zuten, eta gauza bera gertatzen da erdaldun elebakar eta elebidun hartzaileekin. Azken bi hauen batura %90,5ekoa zen baita duela bost urte eta baita duela bederatzi ere.

1996ko datuen arabera, %80,6a erdaldun elebakarra da Nafarroan

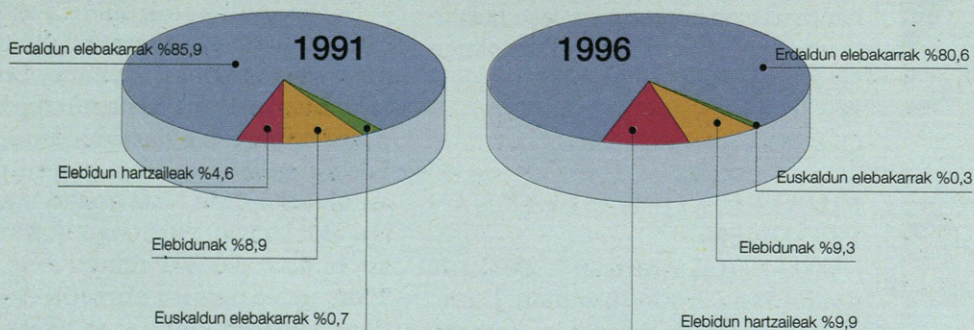
EUSKARAREN ERABILERA, ARE MURRITZAGOA

Euskararen ezagutza mailari dagokionez datuak esanguratsuak baldin badira, are gehiago dira euskararen kale erabilpenari buruzkoak. Nahiz eta 1993ko neurketekin alderatuz igoera bat eman den, 1997ko datuen arabera Nafarroako biztanle guztietatik %6,47ak soilik darabil euskara kalean. Iparmendebalde da euskara osasuntsuen dagoen zonaldea. Izan ere, %42,60ak erabili ohi du bertako udalerrri eta auzoetan euskara egunero. Beste eskualdeetan ordea, egoera arras desberdina da. Iruñerrian adibidez %2,59ak bakarrik darabil euskara, Estellerrian %2,47ak, Erribera Garaian %1,72ak eta Tuteraldean %1,60ak. Iruñerriari dagokionez, %2,59 horrek eskualdeak dituen 255.500 biztanleetatik 6.600 inguru ordezkatzan ditu.

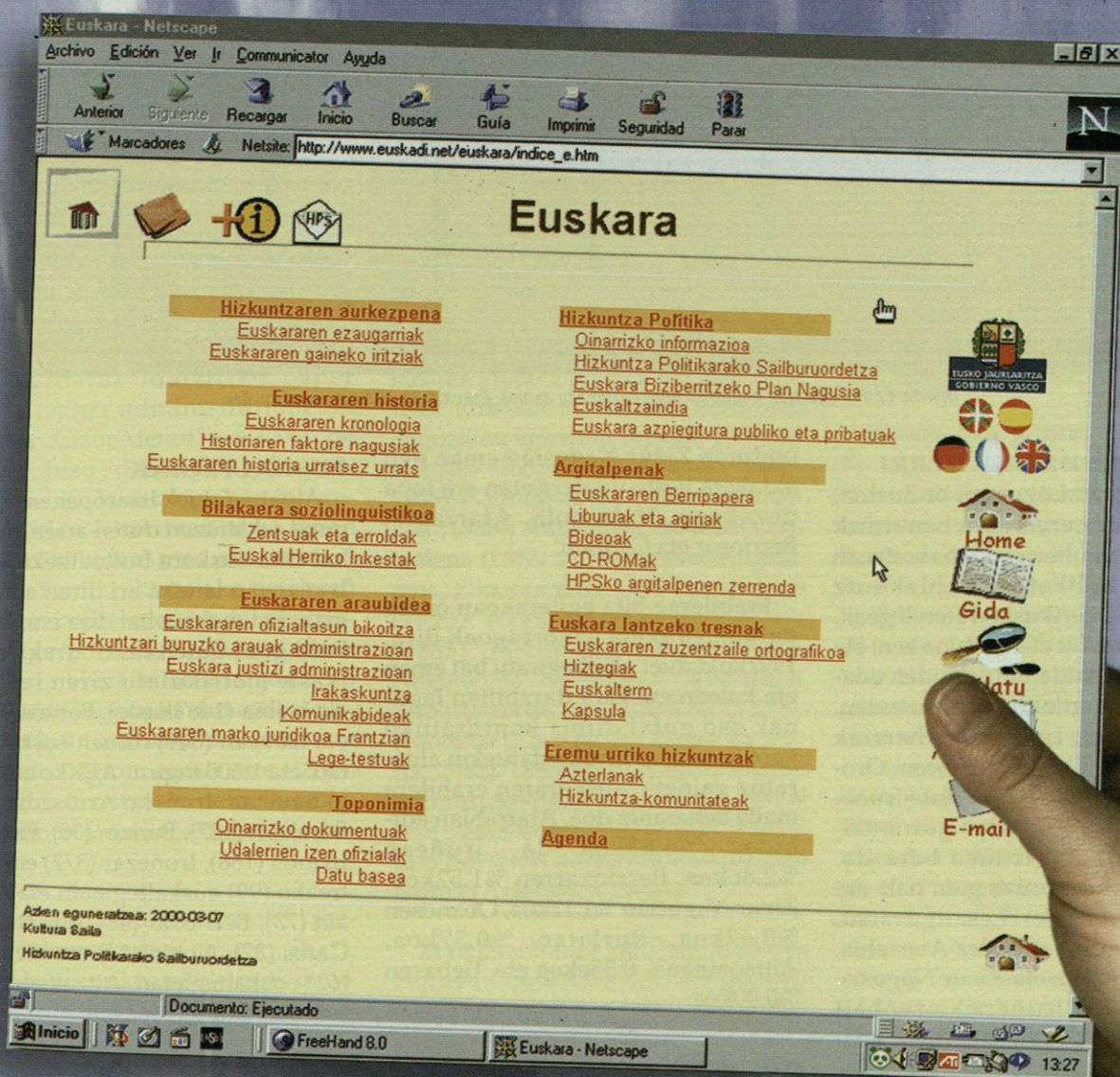
EUSKARAREN KALE ERABILERA NAFARROAN

ESKUALDEA	Herri kopurua	Biztanleak	% (1993)	% (1997)
Erribera garaia	23	52.635	1,01	1,72
Estellerria	59	34.703	6,18	2,47
Ipar mendebalde	51	50.059	37,90	42,60
Iruñerria	41	255.522	1,90	2,59
Naf. Erdialdeko ekial.	29	28.758	2,10	3,14
Pirinioalde	46	14.289	4,12	7,55
Tuteralea	19	70.892	0,94	1,60
Nafarroa	268	506.858	5,73	6,47

EUSKARA GAITASUNA NAFARROAN

www.euskadi.net/euskara

Euskara zure eskura
L'euskara au bout des doigts
Basque at your fingertips
El euskara al alcance de tu mano

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

KULTURA SAILA

IRUÑERRIKO EUSKARAREN EBOLUZIOA

HERRIA	HIZTUNAK (1996)	EZAGUTZA (1986)	ERABILPENA (1989)	EZAGUTZA (1991)	ERABILPENA (1993)	EZAGUTZA (1996)	ERABILPENA (1997)
Antsoain	5.305	--	--	5,26	1,71	5,74	0,35
Atarrabia	8.374	--	--	8,20	4,46	10,03	6,83
Barañain	18.498	4,98	2,00	6,24	2,52	7,73	1,67
Berriozar	5.392	--	--	5,96	2,04	9,27	1,52
Burlata	15.028	--	--	7,23	1,97	8,21	0,37
Eguesibar	7.970	--	--	--	--	8,08	2,38
Etzauri	377	--	--	--	--	10,61	8,70
Gares	2.068	--	--	3,52	3,85	5,46	--
Iruñea	163.936	6,02	1,30	5,98	1,81	6,70	2,86
Obanos	729	--	--	--	--	2,74	0,62
Tiebas	588	--	--	--	--	3,06	0,00
Zizur Nagusia	7.981	--	--	7,79	1,31	9,86	1,11
Zubieta	314	--	--	97,18	66,67	98,40	--

Oharra: Ez dira agertzen Iruñerriko herri guztietako datuak. Eskualdeko 13 herri aukeratu dira.

IRUÑERRIA HERRIZ HERRI

1986ko Foru Legearen ondorioz, Nafarroa hiru eremutan banaturik geratu zen, eta horietako bakoitzean desberdin aplikatu dira hizkuntz politikarekin zerikusia duten legeak. Iparralde eremu euskalduna zen, eta Iruñeatik hegoalderantz dauden udalerriek eremu erdalduna osatu zuten. Besteak beste, Iruñerriko herriak eremu mistoan baneratu ziren. Orotara 41 udalerri osatzen dute Iruñerria eskualdea. Horietan garrantzitsuena, nola ez, Iruñea bera da. Nafarroako hiriburuaz gain hala ere badira hainbat herri esanguratsu. Aipagarriak dira adibidez Atarrabia, Barañain, Burlata eta Zizur Nagusia. Alboko taulan Iruñerriko zenbait udalerriaren euskarak izan duen bilakaera dago islatuta.

Ezagutzari dagokionez, 1996ko datuek erakusten dutenez ehunekoak 10' azpitik daude ia kasu guztietan. Zubieta da salbuespena, %98,40ak ezagutzen baitu euskara. Hau horrela izanik, Iruñerrikoa izan arren eremu euskaldunaren barnean dagoen udalerri ia bakarra da Zubieta. Iruñean adibidez %6,70ekoa da euskararen ezagutza maila, duela bederatzia eta duela hamabost urteko datuek erakusten dituzten ehunekoen oso antzekoa. Zizur Nagusian bestalde, biztanleen %9,86ak ezagutzen du euskara. Kopurua oraindik oso txikia den arren, 1991. urtekoa baino bi puntu handiagoa da. Bost urte igaro

ondoren Zizur Nagusian eman den aldaketa beste udalerrietan ere topa dezakegu. Hala nola, Atarrabia, Berriozar eta Garesen.

Erabileraz hitz egiterakoan ordea datuak gero eta ezkorragoak dira. 1997ko datuei gainbegiratu bat eman eta kalean euskara darabilten lagunak oso gutxi direla konturatuko gara berehala. 1991ko datuekin alderatuz gainera, euskararen erabilera maila beherantz doa. Atarrabian adibidez %6,83koa da, Iruñean %2,86koa, Berriozarren %1,52koa, Zizur Nagusian %1,11koa, Obanosen %0,62koa, Burlatan %0,37koa, Antsoainen %0,35ekoa eta Tiebasen %0,00koa.

EUSKALTEGIAK

Aipatu datuek itxaropenerako tarte gutxi eskaintzen duten arren, makina bat dira euskara bultzatzeko asmoz Iruñerrian lanean ari diren euskaltegiak. Eta makina bat dira ere euskara ikasi gura duten herritarrek. Milaka ikasle matrikulatu ziren iaz IKAK Atarrabia (146 ikasle), Barañain (255) eta Iruñean (649) dituen euskaltegi-tan, eta 1.500 inguru AEKko euskaltegi hauetan: Iruñeko Arrosadia (102), Basajaun (127), Beriain (30), Elorri (5), Irrintzi (168), Iruñezar (372) eta Txantreako (99) euskaltegi-tan eta Antsoain (73), Berriozar (48), Burlata (161), Gares (37), Noain (17) eta Zizurreko (62) euskaltegi-tan. Aitzakiak hortaz soberan daude.

ZIZUR TXIKIA. 500 biztanle inguru bizi dira San Fermin ikastola dagoen herrian.

1984an, azken arrastoa

Zizur Txikiko euskara zahharren azken txingarrak duela guti itzali dira, jadanik ikastolako lili berriak loratzen hasiak zirelarik. Milurtetako katean eginiko ehun urteko eten eskasa deuseztu da.

Erdaraz idatziriko paper zahar administratiboetan "Cizur Menor" eta "Cizur de Juso" desitxuratuak agertzen bazaizkigu ere, toponimia txikian kausitzen ahal diren "Zizur txiki bidea" moduko toki izenek San Fermin Ikastolako herriaren izena guziz euskalduna dela ziurtatzen digute. Eta are gehiago, datu zehatzen arabera Iruñeko hegoaldeko mugan den inguru hartan euskal elebakartasun funtzionala nagusi zen Zumalakarregiren garaia arte (1835), hots, ez da harritzekoa nafar ikastolarik sendoena, euskal arragoa, bertan izaita.

Zizur Txikia "Zizur" izeneko "zendea" ("ehunzendea", haran, ibar), eskualde historikoan kokaturik dago, bere ahizpa den Zizur Nagusitik hur-

bil. Hau da, Iruñeko itzalpean bizi den eta hirixka nahiz herri tipi anitzez osaturiko lurraldetxoan eraikirik dago, bertzeak bertze, Azterain, Saguets, Gazolatz, Zarikiegi, Gendulain, Undio edota Eultza hagitz herri ederrez lagundurik.

Paskual Madotz geografo iruinsemearen arabera dozena bat etxe zuen 1845. urte aldean. Halaber, herri honi dagozkion agirietan honako etxe izenak jaso ahal izan dira (Jimeno Jurio, 1986): Garatekoetxea (1402); Elizaldekoa (1586); Antsoainenekoa eta Gartxotena (1587); Antxoritzena, Arrietaarena, Elkartearrena eta Larratzekoa (1723); Arana eta San Martinena (1765); Elizondoa, Etxeberrikoa, Nagorerena, Nikolarena, Ordenakoa, Zabaltzarena eta Zokokoa (1837); Nonekua (Caro Baroja zenak aipaturik, 1982). 1865ean hasi ziren, haatik, ordurarteko paper ofizialeko euskal etxe izenak erdalduntzen eskualdean, une horietan zerrenda elebidunak osatuz (Azterainen kasu).

Etxe izen hauek ikusirik, Zizurko zendean ama hizkuntz historikoa euskara izan dela garbi dago, doike.

Ezin dugu ahortzi, ildo beretik, eliza katolikoaren egituretarik bertan airtzen ziren apaizei mendez mende sermoiak euskaraz egiteko agintzen ohi zitzaiela. Medikuntzan ere honelako oinatzak, lorratzak aztertzen ahal dira, Zizurko sendagilea zen Francisco Lakabe zangozarraren testigantza lekuko, bertakoen hizkuntza euskara zela 1858an idatzi baitzuen.

Handik urte gutirat, Luis Luziano Bonaparte printzearen maparen bidez (1863) bertakoen artean euskara bizirik zela frogatzen ahal da, Erriberatik Aezkoaraino hedatzen zen Iruñeko nafar euskalkiaz baliatzen baitziren. Napoleonen ilobaren lana dela eta, badirudi Zizurko euskara Iruñekoaren baitan bereizi zuela, aparteko nortasunaz janztaraziz. Zizurren euskarak gozatzen zituen bitxikeria horietaz, halere, ez dago datu handirik (Pedro Irizar, 1992). Ongi miatuz gero, baina, 1557ko ezkontza batean (Jose Maria Satrustegi, 1977) honelako aditz formak azaltzen dira: naiz, zare, nauzu, zaitut, duzu, du, drauzut/draudazut (dizut). Era berean, eta XVII. mendeko testu bat aztertzerakoan (Juan Beriain, 1621), hauek dira islatzen direnak: zara/zarade, gada/garade, ninza (nintzen), gina, zina, zinate (zineten), zaizue, zazkit, zizayon, zizaigun, zizaizkion, nauzu, nau, zinduze (zenituen), ginduze (genituen), zinduste (zizuen).

Jose Maria Jimeno Jurio ikertzaileak herriko azken euskaldun zaharrez idatzi duela ezin ahortzi: "Faustino Erro Zabaltza 1865eko otsailaren 15ean jaio zen. Aita Zizurkoa zuen, Manuel Erro Irurtzun, eta ama ondoko Muru-Azteraingoa, Balbina Zabaltza Agorreta. Bada, Faustino, euskalduna, 1943an hil zen eta bere semea Francisco Erro Galar jaunak, 1984. urtean, gauza anitz ulertzen zuen oraindik".

AUSAMENDI

AZKEN ARRASTOA. Azken euskaldun zaharra 1943an hil zen.

Bilatzaileek ahalegin handia egin arren, nahi ditugun web-orriak aurkitzea ez da erraza izaten. Bilaketa egiteko eskatu eta lortutako web-orri zerrendak oso luzeak izaten dira, asko ez dira gure beharretara egokitzen, batzuk abandonatutakoak dira...

3.062.850 DOKUMENTU TOPATU DITUT

DANI BLANCO

■ Bilatzaileak guk nahi duguna aurkitzerako pazientzia gal dezakegu.

Interneten zerbait aurkitu nahi dugunean bilatzaileak erabiltzera jotzen dugu. Nahi adina bilatzaile ditugu eskueran eta askotan zaila izaten da bata eta bestearen arteko ezaugarriak bereiztea. Bilatzaileak datu-base edo informazio-base erraldoietan oinarritzen dira eta hauek etenik gabe automatikoki elikatzen aritzen dira; oro har, elikatze bidea robot bilatzailearena izaten da, hauek web-ean argitaratzen dena automatikoki detektatu, indexatu eta indizeak basera kargatzen dituztelarik. Elikatzeko erabiltzen den beste bideetako bat web-orrien kudeatzaileek, interesgarri deritzoten bilatzaileetan,

eskuz alta ematearena izaten da.

Interneten egunero hainbat eta hainbat web-orri berri sortzen da eta beraz web-orrien kopurua etenik gabe hazten ari da. Aldi berean badago hazkunde esponontziala duen beste prozesu bat,

□ Web-orrietan eskuratutako informazioaren katalogazioa automatikoki egingo du Ametzagaiñako Kapsulak

hots, web-orrien desagerketarena edo abandonaketarena; web-orria desageretzen denean, gehienetan erreferentzia ez da bilatzaileen datu-baseetan ezabatzen eta ondorioz, erreferentzia horren gaine-

an klik egitean desagerpen-abisua edo erreore-mezua azaltzen zaigu; web-orrien abandonaketa da, ezbairik gabe, Interneten gehien hedatu den gaixotasuna eta horren froga erraz topa dezakegu edozein bilaketa egin ondoren aurkitutako orriaren eguneraketa-data ikusiz. Honen harira esan, oso ohikoa izaten dela enpresek edo partikularrek web-orriak diseinatzea, Interneten kokatzea eta ahaztea, hau da, Interneten banago eta egin beharrekoa egin dut pentsatzea. Jokatzeko era honek Internetetikiko plan estrategikorik ez izatea erakusten du eta hau askorentzat Internet moda baino ez delako gertatzen da.

Beraz, Interneten informazio-posibilitateak zabaltzen doazen neurrian, lastrea ere handituz doa; horregatik gero eta korapilotsuagoa da buruan dugun kontzeptua zehaztasunez eta kalitatez, nolabait esatearren, lortzea.

Kasurik onenean ere, hau da, lastrea alde batera utzita, milaka edo milioika erreferentzia dituen emaitzarekin topo egitea nahikoa arrunta da. Adibidez, artikulua honen izenburuko zenbakia dugu, hau "cat" hitza Altavista bilatzailean idatziz ondoren ateratako emaitza baita.

NOIZ TOPATUKO DUT BEHAR DUDANA?

Halere, oraindik Interneten nahi duguna aurki dezakegu, gehiago edo gutxiago kostata, baina informazio-bilatzaileak gero eta kezkatuago

daude arestian aipatu arazoezin. Zer egin, bada, egoera horren aurrean?

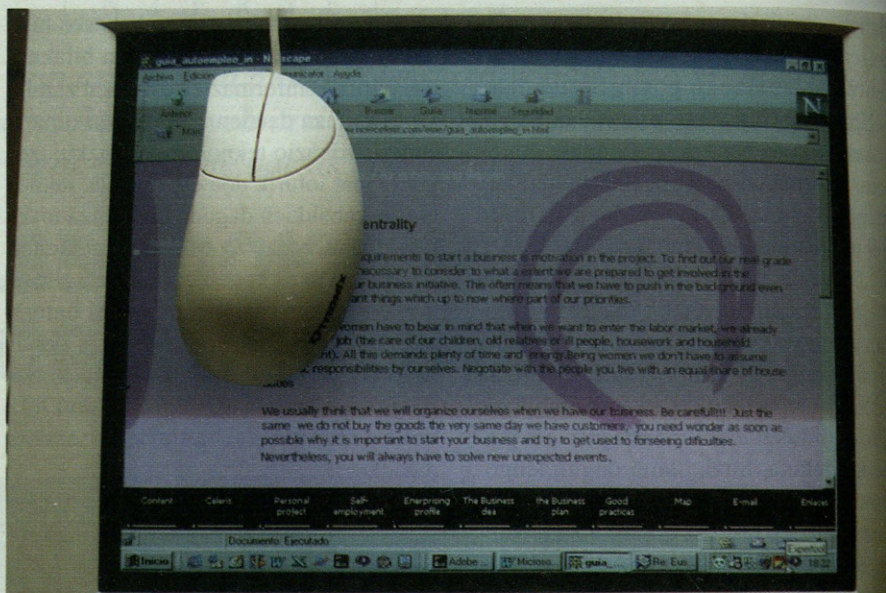
Orrien desagerketaren edo abandonaketaren aurrean robot bilatzaile gero eta ahalmentuagoak garatzen ari dira.

duenean, automatikoki jasotzen diren hainbat datu gaur indarrean duten bilaketa-sistamarako beharrezkoak ez badira ere, laster helduko zaion analisi semantikoan garrantzi berezia izango dute. Hor-taz, euren tresna eta teknologiak prozesu ebolutibo jarraian kokatu dituzte eta bilatzaileak hasieran oso esaldi sinpleak baino ulertuko ez baditu ere, prozesu geldiezin horretan esaldi gero eta konplexuagoak eta beste hizkuntza batzuetan idatzitakoak ere ulertzen joango da.

Ildo honetan, Kapsularen robot web-bilatzaileak, urte honen bukaerarako baliabide garrantzitsu bat izango du, hots, web-orrietan eskuratutako informazioaren katalogazioa automatikoki egitearena. Lehen unean baliabide hau euskarazko informazioarentzat soilik izango da, baina datorren urtean zehar gure kulturaren eragina duten hizkuntzen-tzat ere inplementatzen hasiko da. Honela Kapsula sisteman oinarritutako bilatzaileak, berme teknologikoa eskainiko die bai sistemetako administratzaileei, baita erabiltzaileei ere; batzuek informazioa lortzeko eta antolatzeko tresnak izango dituzten bitartean, besteek kontsulta gero eta zehatzagoak egite-rik izango dute.

IXA TALDEA. IXA taldeak jorratu eta jorratzen dituen ikerketa-lerro nagusiak hiru arlotan bana daitezke erabilgarritasunari begira: oinarriak, tresnak eta aplikazioak. Lehenari dagokionez, oinarriko tresna linguistikoa ikertzen dituzte, hala nola, datu-base lexikala, testu-bildumak eta hauek prozesatzeko tresnak. Tresnei dagokienez, aplikazioak egiteko erabiltzen diren tresna orokorrak honakoak dira: lematizatzailea, analizatzaile sintaktikoa, desanbiguatzaile semantikoa eta abar. Ixa taldeak edota beste enpresek erabiltzeko aplikazioak zuzentzaile ortografikoa, estilo zuzentzailea, Web bilatzaileak eta hiztegi adimendunak dira batik bat.

Iñaki Alegria Ixa taldeko kideak adierazi digunez, “unibertsitatean gaudenez lehen bi arloak dira inportanteenak guretzako. Aplikazioak hutsuneak betetzeko edo enpresekin lankidetzan garatzen ditugu. Horrela Xuxen Hizkia eta Uzeirekin lankidetzan garatu da eta Web bilatzailea

■ Bilatzaileak kezkatuta daude bilaketa sistema desagokiak direla-eta.

Plazaguneak garatu du guk garatutako zenbait teknologia integratuz”.

Ixa taldeak garatu duen bilatzaileak lematizazio bidez bilatzen du euskarazko testuetan, baina talde kideek zaila ikusten dute beste hizkuntzetarako baliatzea.

Garatzen duten aplikazioetan ezagumendu linguistikoa oso garrantzitsua da eta hori euskararako garatu da. Prestatutako programek, batzuetan, aukera ematen dute beste hizkuntzetan aplikatzeko baina hizkuntza horietarako ezagumendu linguistikorekin osatu beharko litzateke. Alegriaren ustez, “gure lana baino gurekin aritzen diren enpresen lana dela

□ Ixa taldeak garatzen dituen aplikazioetan ezagumendu linguistikoa oso garrantzitsua da eta hori euskararako garatu da

esango nuke gure teknologia beste hizkuntzetarako baliatzea”.

GIZARATERATZEA ETA KOMERTZIALIZAZIOA. Ixa taldea unibertsitateko irakasleek osatzen dutenez, produktuen gizarateratzea edo komertzializazioa enpresen bidez garatu nahi dute. Beraien ideala da enpresekin elkarlanean aritzea eta enpresen lana litzateke komertzializazioa. Enpresarik ez badago horretan interesaturik taldeak berak merkaturatzen du baina salbuespen gisa. Alegriak dioenez, tresna horiek garatzea garestia izaten da, eta euskararen inguruko merkatu txikiak

enpresei ez interesatzea eragiten du, laguntza publikorik ez badago behinik behin.

Euskarak eta euskal gizarteak ingeniartza linguistikorekin alorrean dituen premia gisa segidakoak irizten ditu Iñaki Alegriak.

Oinarriak eta tresna orokorrak garatzen dituzten neurrian horretan sentitzen dute behar handiena: Erreferentzia-korpus zabal, landu eta publiko bat, analizatzaile morfologikoa, sintaktikoa eta semantiko orokorrak eta horiek eraiki ahal izateko hainbat lan linguistikoa sakon: euskararen sare semantikoa, aditzaren azpikategorizazio osoa... Hori eginda aplikazioak garatzeko askoz errazagoa omen da. Aplikazioen munduan erabiltzaileak agintzen dutela dio Alegriak “baina hona hemen datorren urte-

tan garatu beharko diren batzuk: itzulpenarako laguntzak, terminologia lantzeko tresnak, estilo-zuzentzailea eta euskara ikasteko sistema aditua”. Hau guztia testuen gainean, ahotsarekin sartuz gero beste hainbat behar dago eta beste talde batzuk daude horretan lanean.

Ixa taldeak garatu duen Xuxen zuzentzaile ortografikoari dagokionez, hil honetan Euskaltzaindiaren azken arauak jasotzen dituen bertsioa aterako da, azaro-abenduan Mac-erako bertsioa eta 2001eko hasieran Xuxen3 zenbait berrikuntzarekin ●

◆ JOXERRA AIZPURUA

DURANGO
Udala • Ayuntamiento

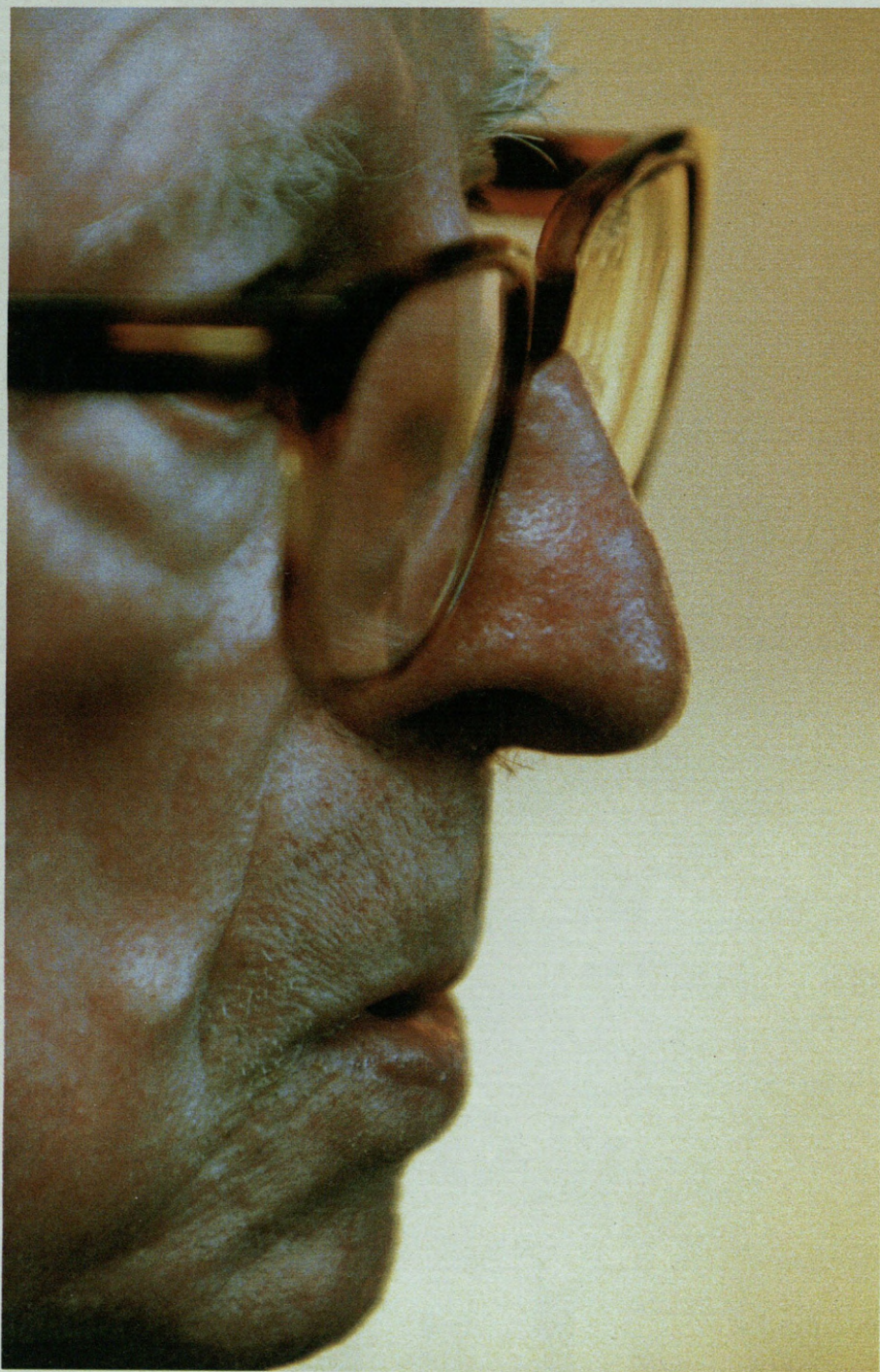

Urriaren
11tik 29ra

Martin Ugalde

“Dena idatzita utzi izana da nire barruko bakea”

P E R F I L A

Kazetaritzako maisuari elkarrizketa egitea da bi gazte inuzentek izan dezaketen aspiraziorik handiena: ondo esandako lau hitzek gehiago erakusten baitute helmugarik gabeko karrera batek baino.

Txirritaren umore-geneak bizirik daude Martinen hizkeran, senide diren seinale; hala ere Txirritak aldazio gainean baino lan gehiago egin du Martinek herri hau altxatzen.

Atzerrian ere bai baitago Euskal Herri bat, hizkuntzan eta gutunen lurrazalean hedatzen dena.

Gaur Hondarribian bizi da, leiho pareko mugari begira, lasai, horma bezain hilezkor baita bere hitza, idatzia.

Testuak:

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre

Argazkiak:

Dani Blanco

Oso gaztetan harrapatu zintuen gerrak. Nola gogoratzen duzu esperientzia hura?

Gerra hasi zenean nik 14 urte nituen. Andoainen bizi nintzen eta gerra niretzat mundu berri baten hasiera izan zen. Gerra beldur bat, trantze bat izan zen, baina beldur horretan nire anaia eta biok pozik, eskolarik gabe!

Egun batean etorri zen gure aita korrika, eta "Anttoni! (esan zion gure amari) hartu ahal dituzun erropak, jatekoak eta zakurra eta goazen Hernanira!" Gure ama hernaniarra zen, amona ere bai. Ni Txirritaren lehengusu propioaren familiakoa naiz.

Bonbak erortzen hasi zirenean ikaratu ginen pixka bat. Hernaniko plazan jarri zuten lehertu gabeko obus handi bat, eta a zer ikuskizuna herritarrentzat!

■ Zure bizitzako joan-etorria ez da makala izan...

Handik Donostiara joan ginen, eta jakin genuen nola frankistak Irundik barrena zetozen. Eta gauez kamioi batean aldegin genuen Bizkaira. Mundakan egon ginen bi hilabetez eta Bilbora joan ginen. Bilboko Henao Kaleko 3.enean udaletxe bat antolatu zen: arazoak zeuden janaria banatzeko-eta herritarren artean. Gure aita zinegotzia zen Andoainen eta Andoain, Hernani eta Astigarraigako udaletxeak Bilboko etxe batean elkartu eta antolatzen ziren.

Bilbotik Santanderrera joan ginen, eta Santanderren banatu zen familia: gerrako umeak kanpora eramaten zituzten. Anaia 13 urte zituen eta "Habana" itsasontzian eraman zuten Errusiara. Nik 15 urte nituen eta Frantziara eraman ninduten. Bitartean aita Asturiasera joan zen, eta handik ontzi batean Kataluniara. Ama ere Bartzelonara joan zen aitarengana. Baina Bartzelonan ama harrapatu eta Andoainen gelditu behar izan zuen, eta aitak Frantziara alde egin zuen.

■ Gaztetatik bakar bakarrik geratu zinen Frantzian. Nola moldatzen zinen?

Zinema batera eraman gintuzten denak, Chateau Chinon herrian, eta familiak etorri ziren gu hartzera. "Nahi duzu nirekin etorri?" esan zidan familia batek.

Komunistak ziren, Francoren kontrakoak. Gero Donibane Garazin egon nintzen eta urtebetera joan nintzen Donibane-Lohizunera. Jaurlaritzaren eskola batean nenbilen. Nire babesa eskola hori izan zen, horri eskerrak zuzendu ginen piska bat, bestela, badakizu, garai hartan mutil kozkorrak ginen...

Han geundela alemanak sartu eta ea zer egin behar nuen galdetu zidaten: lanera joan gerrara edo bestela Espainiara alde egin. Nik ez nuen gogorik haiei laguntzeko. Beraz, Andoainera joan nintzen amarengana. Bi urte beranduago

Afrika

bidali ninduten soldadutzara. Gero bi urtez egon nintzen Andoainen eta igande goizero Guardia Zibiletan presentatu

BERTSOA

Doinua: Bart ametsetan...

**Gerra ondoko izuan mende
erbestearen gerizan
joateko ere baimena behar
gauzak zer diren bizitzan!
Venezuelako hizkuntz lurretan
satortuta ibili zan
Itzuli eta "Egunkaria"
utzi digu euskalgintzan
hemen ez dezan inork criollo-z
idatzi beharrik izan.**

Jexux Mari Irazu

**"Norberak bizi duena
eta bizi den herriko
hizkuntzan idatzi
behar du. Idazle batek
bertako arazoak
aztertu behar ditu"**

behar izaten nuen. Bukatu zen gerra eta familia osoa Venezuelen elkartu ginen.

Hamar urtez egon ginen familia osoa banatuta. Hori izugarria da, ez sinistekoa.

■ Kontaiguzu Venezuelako esperientzia...

Venezuela niretzat aurkikuntza harrigarri bat izan zen:

hemen Francorekin ezin zen idatzi gutun bat ere euskaraz. Ezta erdaraz ere! Idaztea arrisku bat zen niretzat, eta han egin nintzen idazle.

Caracasen nengoela hasi nintzen "Élite" aste-karian lanean, eta zazpi urte egin nituen bertan.

Hasieran ez nekien idazten, ez nuen lehenago erredakzio-rik ere ikusi. Nire kasa ikasi nuen.

Gaztea nintzen, indar asko nuen. Sariak irabazi nituen erreportajeengatik. Ipuin batzuk idatzi nituen... Han egin nintzen gizon. Lan asko egin beharra dago, eta sena baldin baduzu, idazten ikasten duzu.

Han lana banuen, hemen falta zena, eta diru piska bat egin ahal izan nuen hona etortzeko. Venezuela prestakuntza bat izan zen nik egin nahi nuena egiteko: hona etortzea, alegia.

■ Venezuelen egon arren giro euskalduna bizi zenuten.

Euskal Etxean euskara irabazi nuen: euskara irakatsi eta zuzendari ere izan nintzen geroago... Hemendik joandako jendea biltzen ginen. 1.000 bazkide baginen, gerratik ihesi joanak asko, eta lanera, dirua irabaztera beste asko. Euskal Herriatik joaten ziren Jose Antonio Agirre, Irujo, Monzón... hara hitz egitera. Oso ongi antolatuta geunden.

Gure etxeari "Andoain" jarri genion izena. Nire emazte Ana Mari santurtziarra da, eta berari eta seme-alabei euskaraz irakatsi nien.

■ Venezuelen, berriz, gazteleraz idatzi

BERE HITZETAN

▼
"(Euskara batuaren sorrera garaia) garai gogorra izan zen. Gutunak ere jasotzen nituen "Uhghahlhdheh" idatzita."

Argia, 95-04-09

▼
"Exiliatu bat geratzen da bere herriaren argazki batekin, lagunak, etxea, eliza, taberna... hor gelditzen da, eta argazkia horitzen joaten da. Gauza faltsua da batek gordetzen duena."

Argia, 90-09-23

▼
"Neri gramatika ez zait sekula gustatu. Hizkuntza jakin behar da, baina puskatzeko!"

Argia, 90-09-23

▼
"Beti gizaki bera sofritzen ikustekak bultzatu ninduen idaztera."

Euskaldunon Egunkaria, 97-07-28

▼
"Ez dakit gure herriak benetako herri kontzientziarik duen."

Argia, 83-06-19

▼
"Hemen eta gaur kazetaritza garbia eskatzea, gure herriko lurrari platanoak eta naranjak eskatzea bezala da."

Argia, 73-06-17

▼
"ETAk egindako kalteak, eskuinaren itxitasunari zor dizkiogu."

Euskaldunon Egunkaria, 00-03-13

■ "Venezuela aurkikuntza harrigarri bat izan zen, han egin nintzen idazle".

zenuen. Baina ez gaztelera arruntean; criolloan, alajaina!

Venezuelar batek bezala idazten ikasi nuen, baina gai euskaldunei buruz, euskarari buruz. Unamunok esan zuen euskarak ez zuela balio, eta euskaraz ez zela idatzi ere egin behar. Venezuelarrek hori sinistu egiten zuten. Horren kontrako artikulu bat idatzi nuen, eta pentsatu: "Zergatik ez dut nik idazten Unamunori buruzko historia? Zergatik ez zuen berak euskara maite?" eta "Unamuno y el vasculence" liburua idatzi nuen.

■ **Hango ipuinetan ere euskal kontuak kontatzen zenituen, ala bertakoak?**

Baziren

batzuek euskaraz idazten zutenak. Baina norberak bizi duena eta bizi den herriko hizkuntzan idatzi behar du. Idazle batek bertako arazoak aztertu behar ditu. Hango arazo handiena inmigrazioa zen. El Silencio auzoan etxeak, obra handiak egiten hasi ziren, eta ni joaten nintzen hori ikustera eta deskribatu egin nahi nuen. Inmigranteen gaia gainera nik neuk bizi nuen. Bizi ez duenak ez daki ongi zer den. Etortzen dira, eta ez dute hizkuntza ulertzen, babesik gabeko jendea da, arazo asko dituen... Orduan idatzi nuen "Un

real de sueño sobre un andamio" liburua. Venezuelan nik ez nuen euskal kontuetaz idatzi nahi, euskaldunak larrutu egin beharko nituen. Lehendabizi ni larrubixi jarri, eta gero beste denak larrutu. Ez bainuen gauza ximple bat idatzi nahi, sakona baizik. Eta sakona egiteko gauzak esan egin behar dira, eta gauzak esateko beldurrik gabe jendea den bezalakoa azaldu.

■ **Venezuelan zinela, nola imaginatzen zenuen zegoela Euskal Herria?**

Nik hemengo gauza asko irakurri nuen 22 urtean. 3.000 karta ditut idatziak garai hartan, politikoei, erbesteko jendeari... Ongi nekien hemen zer gertatzen zen, baina

"Brouardekin harreman ona izan nuen. Behin esan zidan: "Martin, nahi al duk ETakoa izan?"

sekula ez nuen pentsatuko herri hau hain pobre aurkituko nuenik. Ez zegoen ezer, Euskaltzaindiak ez zuen biltzeko tokirik ere. Gure herria euskal kulturatik urruti bizi zen, baztertuta, bere kulturaz ia lotsatuta.

Venezuelan irakurri nuen nola Hernanin, igandero bezala, txistulariak plazara irteten ziren eta kanpotarrek harrika hartu zituzten. Hori ezin nuen ia sinestu ere egin! Eta lehengo erasotzaile haiek bueltan datoz! Aznar ere ez da gaur goizekoa: haren senide bat senadore izan zen Was-

- **Jaio:** Andoain, 1921ean.
- 1936: Gerratik ihesi ibili zen. Bilbo (1937), Chateau Chinon (1937), Donibane Garazi (1938), Donibane-Lohizune (1939)
- 1940: Alemaniak Frantzia inbaditzean Andoainera itzuli eta astero azaldu behar zuen Guardia Zibilenera.
- Soldadutza egitera Marokora eraman zuten (1942-45)
- 1947: Espainiako Estatutik irtetzeko baimena lortu, eta Venezuelan elkartu zen familiarekin.
- Caracasen Euskal Etxeko lehendakari, eta EAJko erbesteko batzordeko lehendakari izan zen.
- 1952: Michigan-eko Unibertsitatean ingelesa ikasi eta New Yorken bizi izan zen.
- 1954: Caracasera itzuli zen.
- 1960: Northwestern University-n Zientzia Masterra egin zuen.
- 1967: Caracaseko Unibertsitate Katolikoan irakasle.
- 1969: Euskal Herrira itzuli zen, Hondarribira.
- 1971: Eusko Jaurlaritzako erbesteko kontseilari hautatu zuen Ajuriagerrak (EAJko burua).
- 1973: Espainiako poliziak deportatuta, Donibane-Lohizunera joan zen bizitzera. Euskaltzain urgazle izendatu zuten, eta 1993az geroztik Ohorezko Euskaltzaina da.
- 1976an, Franco hil eta urtebetera, Hegoaldera etortzeko baimena lortu zuen.
- 1982-85: Eusko Jaurlaritzako Kultura saileko Euskarazko Arazoetarako Zuzendari izan zen.
- 1985: EAJ banantzean, 38 urtetan bere alderdia izandakoa utzi zuen EAn sartzeko.

• **Kazetaritza:** Venezuelen, "Eusko Gaztedi" eta "Euzkadi" aldizkarietako zuzendari (1948), "Elite" astekarian erredakzio buru (1948), "Nosotros" aldizkariako zuzendari (1954-69). Aldizkaria petrolio konpainia batena zen: "Creole Petroleum Corporatinon"ena), eta "El Nacional" egunkarian aritua. Euskal Herrian, "Zeruko Argia"n kolaboratzaile (1966. Euskara batuaren aldeko artikuluak idatzi zituen 1969an), EAJren "Alderdi" aldizkari ofizial eta klandestinoaren zuzendari (1969), "Deia" egunkariako euskarazko taldearen erredaktoreburu (1978), "Euskaldunon Egunkaria"ren sortzailetakoa, 1990ean bertako Administrazio Kontseiluko lehendakari egin zuten, eta gaur "Euskaldunon Egunkaria"ko Ohorezko Lehendakari da.

• **Literatur lanak:**

Ipuinak: "Un real de sueño sobre un andamio" (1955), "La semilla vieja" (1958), "Itzailleak" (1961), "Las manos grandes de la niebla" (1964), "Sorgiñaren Urrea", haurrentzat ipuinak (1966), "Itsasoa ur bazter luzea da" (1973). Dionisio Amundarainek euskaratu dizkion lau ipuin, "Tres relatos vascos" (1974), "Mantal Urdina" (1884), "Bihotza Golkoan" (1990).

Antzerkia: "Ama gaixo dago" (1964)

Nobelak: "Las brujas de Sorjin" (1975), "Itzulera baten historia" (1992), "Pedrotxo" (1993).

Saiakerak: "Unamuno y el vascuence" (1966)

Bestelakoak: "Cuando los peces mueren de sed" (1963. Venezuelen idatzitako erreportaia bilduma), "Hablando con los vascos" elkarrizketa liburua (1974), "Síntesis de la Historia del País Vasco" (1974), "Hablando con Chillida" (1974), "Historia de Euskadi" (1981), "Lezo Urreiztieta" biografia (1989), "Batasun eta zatiketen artean" artikulu bilduma (1990).

• **Sariak:** Venezuelako ipuin eta erreportaia-sari nagusiak, "Sésamo" ipuin-saria Madrilen (1964), Kazetaritza-saria Bilbon (1974), "Aldecoa" ipuin-saria (1985), "Jon Mirande" eleberri-saria (1989), "Txomin Agirre" eleberri-saria (1993) eta beste.

hingtonen, gure arerio handi bat. Etor-tzen zenean, Agirre lehendakariari entzu-ten nion egoera nola zegoen. Agirre lehendakariak dirua eskatzen zigun bere nazioa eusteko behar baitzuen. Premia handiak zituen gure herriak eta horrega-tik sartu nintzen Alderdian, horregatik etorri nintzen hona.

■ **Zergatik itzuli zinen? Han bazenuen familia, lana, integratua zeunden...**

Bizi osoan izan naizelako abertzale. Idatzi ditudan gauzak herri honi buruzko-ak izan dira, eta kanpoan beti ari ginen pentsatzen gauzak egin behar genituela, idatzi behar genuela, egunkari bat atara...

Urteekin konturatu nintzen Euskal Herrirako galdu ginela, eta gure seme alabak hango izango zirela. Etortzeko asmoa hartu nuen. Txillardegirekin esku-titzezko harreman handia nuen, eta "eto-rriko al haiz hona?" galdetu zidan, eta etorri egin ginen. Hasieran familiak etor-

"3.000 karta ditut idatzia Venezuelatik, politikoei, erbesteko jendeari..."

tzeko baimena zuen, baina niri ez zidaten etortzen uzten. Errebelde bat nintzen, leku guztietan sartua nengoen. Gero lortu nuen denok etortzea, eta Irunera joan ginen bizitzera, pentsatu genuelako, edo-zer gauza pasata ere, beste aldera ihes egiteko bidea genuela.

■ **Euskal Herrira itzultzean bertako historia idazten hasi zinen...**

Hona etortzean hasi nintzen euskaraz idazten isilpean, bestela kanpora botako baininduten. Eta behin bota ninduten! Hemengo historia idazten hasi, eta kontu-ratu nintzen elkarrizketak egitea bide aberatsa zela: hemen baziren gizonak Euskal Herriko historia ongi zekitenak, baina idatzi ezin zutenak. Nik elkarrizke-tekin jakintza hori bilatzen nuen. Baran-diaran, Mitxelena... Sei pertsonaia nugu-siri egindako elkarrizketekin "Hablando con los vascos" idatzi nuen. Baina horre-tarako lehendabizi nik ikasi behar nuen haiek egin zutena. Eta orduan hasi nin-tzen haien obra osoa aztertzen, eta estruk-turetan ikusten nituen hutsuneak galdera bihurtzen...

■ **Gaurko Euskal Herria nola ikusten duzu?**

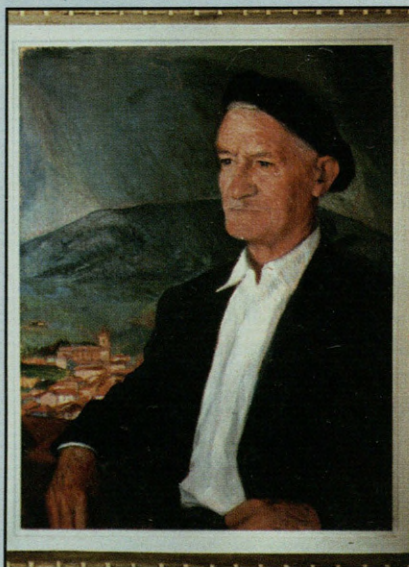
Ez dut sekula hain pobre ikusi gure arteko harremanetan. Orduan alde guztietatik xaxatzen gintuzten, denen azpitik geunden. Baina gure arteko harremana oso estua zen. Gure herrian politika erlijioa bezala izan da, sinesmen osoa genuen...

■ **Etakideekin harremanak izan zenituen erbestean zinela...**

Peixoto oso lagun ona dut. Ideietan ere gauza batzuetan bat gentozen, baina ez gara aho bateko gizonak, bakoitzak bere burua du. Brouardekin ere harreman ona izan nuen erbestean. Ni EAJn sartu nintzen eta sailburu egin ninduten. Eta behin esan zidan: "Martin, nahi al duk ETAKoa izan?" Eta esan nion: "Ni abertzale bezala hirekin nagok, eta behar denean lan egiteko prest, baina ni ez nauk tiro bat botatzeko pertsona". Entrega izugarria behar zen. Gainera garai hartan giroa oso arriskutsua zen, asko hil egin zituzten. "Ni ezkondua nagok, haurrak dizkiat" esan nion. Baina lagun izaten jarraitu genuen, bakoitza bere buruaren jabe zen.

■ **Gaur Lizarra-Garaziren proiektua bertan behera erori da, ETAK su-**

ARGAZKI ZAHARRA

**Pello aita zenaren omenez. Venezuelatik etorri, eta hilabete-
ra hil zen. Hainbeste sufritu
zuen Caracasen, bakarrik, lagu-
nik gabe... Erbesteak urrutitik
hiltzen du, tiro batek bezala.**

etena hautsi du... Nola bizi duzu hori?

Min handiarekin. Guk akats asko egin ditugu, esperientzia handirik ez-eta. Francoren 40 urtetan, ez zegoenez euskaraz hitz egiterik, antolatzerik... Zein euskaldunek ikasi du politika, Francoren garaietan? Orduan nondik aterako duzu jendea? Ez digu inork lagundu pausoak ematen, denek hasieran egiten dituzten akatsak egin ditugu. Baina pena da hainbesterako esperantza eta ilusioa sortu eta ez garela gai izan denen artean gauzak aurrera ateratzeko.

■ **Beraz, hemen politiko onak falta ditugu? Buruak?**

Askok. Ez dago hemen politiko egokirik, dakienik; ez digute utzi! Zaharrak hil dira, laster ni bezala. Nik barrutik dudana pakea da, hil aurretik dena utzi dudala idatzita. Historia, euskara... ahal nuen guztia. Ez dedin esan "egin zuten". Ez, hor dago. Nahi duenak irakur dezala egin dudana.

■ **Euskararen etorkizuna nola ikusten duzu...**

Beltza ere ez, baina arrisku handiak ikusten dizkiot. Esperientziak badakit zer den bizi izan duguna ●

BIZITZAREN PASARTEA

Gerraz ari gara, gerra zibilaz; atzo lehertu balute bezala sentitzen dut oraindik krimenaren leben zantzua. Amarekin nengoen balkoian; uda beteko arratsalde isil batez; hala gogoratzen baititut gerra hasieraren itxogite mutu haiek. Aitarekin zain.

Baigenekien arerioaren esperoan geundela. Jakin, bagenekien inguratuta geundela, baina nondik zetozen ez, nola jantzita, zenbat kanoiekin, ez. Herriaren barruan bertan bagenituen karlista ezagun batzuk gordeak, batzuk, geok ezkutatuak.

Eta gu balkoian, mutu, aita inguruko mendiak arakatzen zebilen bitartean.

*Halako batean tranbiaren zentralerako tutua jarri zuen norbaitek martxan: Billabonatik deitu zutela telefonoz kotxea zetorrela norbaitekin, besterik gabe; herriko jendea, eskopetez armatuak batzuk, pistoladunak ere baziren, haurrak eta futbolak desagertu ziren, merkantzia tranbe bat jarri zuten zeharka kamio erdian, ordena garrasi batzuk irten ziren eta... han dator kotxe beltz bat tap-tap tap tap... mantso oso, dozen erdi bat gizon alboetatik guardiatzen baletoz bezala... ama eta ni, hitzik gabe, kotxe gainean zer zeto-
rren deskubritu nahiean... oinak ankutzik neuk ikusi nizekion... hildako bat!... txoferrak esan zuen jende pilo baten marmarrari erantzuten bezala: "Mikolax Kastro! duk"...*

"Ai!"...lehertu ziren negarrak, eta "gora Euskadi"... Eta amatxok ondoan negarrari eman zion... eta neuk ezagutu nuen Batzokiko listetan entzuna: "Mikolax Agirre, 'Kaxtro'".

Andoaingo leben heriotza gerra horren hasieran. Eta betirako geratu zitzaidan "Kaxtro"ren erretratua, gaur ahaztuxea...

Museogintzaren artea

Artea bera ez bezala, Arte-Museoak boladan daude Euskal Herrian. Guggenheim aroaren hirugarren urtean, Bilboko Arte Ederretako Museoak errekonbertsioa burutu du, sonarik eta itzalik galdu gabe, Donostian San Telmo Museoak jaso du, azkenik!, finantzabideen ziurtasuna, Gasteizen abian jarri dute Arte Garaikideko Museoa, urteetan bildutako ondarea behar bezala erakutsi ahal izateko, Iruñean beste hainbeste egiteko asmoa eman dute jakitera, oso modu lauan oraindik. Museoa da, nolabait, Chillidak Zabalagan sortu duen lekua, museoa da Oteizari Alzuzan eraikitzen ari zaizkiona. Ikusirik arte garaikidearekiko interesak, hurbiltasunak eta arretak ez dutela nabarmen gora egin, askori museo gehiegi irudituko zaio. Harrigarri da, bai, bere desorekan. Oraintsu arte gutxiegi zirela ezin uka daiteke, ordea.

Museoak ez dira huts-hutsetik sortzen ari; ondare berezia dute guztiek, babestu, zaindu, aztertu eta ezagutzera eman beharrekoa. Bilduma horiek ordea, osatu, aberastu eta etengabe berritu beharko dira. Ez da merkea arte garaikidearen museoa. Iraungo ote du oraingo museozaletasunak?

IRAUNGO du, pixka batean. Museoa ez da hutsik arteari eta kulturari dagokion fenomeno. Erainkuntza bera hiriaren ikurretako bat bihurtzen da. Berrikuntza, ausardia, zabalatasuna aldarrikatzen ditu museoak, hiria ezagutzaren eta jakintzaren mapetan agertarazten du, industriaren, unibertsitatearen eta zerbitzuen irudiari distira emanaz. Hirien arteko lehia ekonomikoan, lehia sinbolikoa arma bat da, ez ahulena.

Guggenheimek aski garbi erakutsi digu museoa fenomeno ekonomikoa ere izan daitekeela, arteak eta enpresaren munduak, arteak eta diruak, ez dutela zertan bizkarrez bizi beharrik. Biak dira balore inmaterialak, baliotsu konbentzio hutsez bihurtuak. Izan ere, ausartzea, bideak zabaltzea eta berrikuntzan etengabe saiatzea, artistari dagozkion goiburuak, enpresa gizonari ere egokiak litzazkioke, berari edota bere buruaren irudi

ederragotuari. Krensek ez du aitzakiarik artea industriaren logikan pentsatu eta kudeatu behar dela esateko. Frankizien logikan zabaldu du New Yorkeko negozioa Bilbora.

Guggenheim mutur bat izan daiteke, baina ez da merkatu inmaterialen aroko museo bakarra. Gutxi edo asko, museo guztiek begiratu behar diote diruaren logikari. Museoa kulturari bezainbat kultur-industriari dago lotua, eta zerbitzuen alorrari, aisialdiaren industriari, turismoari. Ikuskizunaren industriaren baitan daude, arrakasta behar dute, zenbakitan neurtzekoa. Eskaintza berezia egin behar dute, lehiakideen artean nortasun eta erakargarritasun berezia lortu ahal izateko. Edozein denda bezala, zera.

DANI BLANCO

Joxean Muñoz
Gidoigilea

***“Museoak ikuskizunaren
industriaren baitan daude,
arrakasta behar dute,
zenbakitan neurtzekoa.
Eskaintza berezia egin behar
dute, lehiakideen artean
nortasun eta erakargarritasun
berezia lortu ahal izateko.
Edozein denda bezala, zera”***

MUSEOA ez da ordea denda hutsa. Arteak bideratzen duen zera uher eta, aldiberean, garbi hori premiazkoa dela sinesten duenak merkatariez gaindi egingo duela sinesten du, garai bateko arteak zaldun jendeari, errege tristeei eta aita santu ustelei iraun dien bezala. Arteak objektu ikusgarriak, estimagarriak eta aztergarriak sortzen ditu, baina baita ere, ikusgarritasunaren, estimuaren eta aztergarritasunaren etengabeko hausnarketa, bizitza auzitan jartze setatia, komunikazioa hankazgoratze sosegurik gabea. Gainera, memoria kolektiboa izendatzen, zaintzen eta hedatzen du museoak, behar bada memoria kolektiboa asmatu ere egin behar izaten du.

Merkatuaren presioak bate-tik eta arte-lan berrien molde-hausketa etengabeak bestetik,

museoa krisian bizitzera eraman dute. Objektu bakan eta berezien gordailua da baina, tarterik hartu gabe, egunean egunekoari zabalik egon behar du, itoko ez bada. Eta egungo arteak ez du objekturik sortzen, eta sortzen baditu, auzitan jartzen ditu haien bakantasuna, altxorren kontzeptua, ondarearen mitoa.

Egoera arras nahasi horretan, nork bere kasa, koordinaziorik apenas gabe, lau hiriburuetan asmatu beharko dute museo izaten, noizkoak eta gaurkoak, nongoak eta hemengoak. Dudarik gabe, arte bat da gure garaiko museoak asmatzea, bideratzea eta gidatzea ●

E Z P A

PRINTZA

HIZKUNTZAREN
POLIZIA

Joxan Elozegi Euskaltzaindiaren funtzioaz mintzo zen "Euskaldunon Egunkaria"n: "Euskaltzaindiak bi sail nagusi ditu: Iker eta Jagon. Historiak bere uneak ditu eta bere arabera egokiera eskaintzen du une bakoitzak. Iker saila, hau da, ikerketa, filologia, gramatika eta hiztegi-gigintza lanak hartzen dituen arloa, bereziki landu eta zabaltzen instituzioaren nortasun arauemaileak non iharduniki eduki ez zuen garaian. Ordea, Jagon sailak, euskara garbiaren bidean euskara gaizto guztien arriskuak non dauden adieraziko digun zaingoak, bere onenak ezagutu ditu euskarak eremu ofizial batzuk lortu dituen honetan. (...) Beldurrik gabe esan genezake, ikerlaria baino jagolea dela, oro har, egungo euskaltzaina, euskal hizkuntzaren zientzilaria baino euskal hizkuntzaren ertzaina, alegia. (...) Erakunde apolitikoak da Euskaltzaindia. Bitxia da benetan, zein adoretu saiatu den unean uneko agintarien onarpen, ezagumendu eta babesa bilatzen, baina 'errege akademia' da eta hainbat euskaltzainen fobia politiko-ideologikoak instituzionalizatzen ere iritsi da. Bitxia benetan. Mintzaira normalizatzen ari diren herriak lasai asko bizi dira hizkuntza akademiei jaramon egin gabe, eta horrelako zerbait dutenean, ez da haien zat trufa eta iseka falta. Euskarak den beharra du. Ez, barkatu, euskaldunok ez dugu poliziaren beharrik, hizkuntzaren 'txukuntasunaz' arduratuko den euskaltzaintza bada ere."

ALBOKAREKIN TOPO

BI egunetan zehar burutuko da aurten Albokariaren Hernaniko zazpigarren topaketa. Urriaren 21 eta 22an zehar egitarau zabala prestatu dute Hernani Musika Eskola Publikoko Alboka Taldeak eta Euskal Herriko albokariak. Larunbatean, "Albokaz egindako bidea" kontzertu berezia eskainiko da Juan Mari Beltran albokariaren eskutik. Igandean berriz, Albokaldia burutuko da Ezkiaga Pasealekuan. Horretarako, Euskal Herriko eskualde ezberdinetatik hainbat albokari hurbilduko da Hernanira. Gazteekin batera, Arratiako Eujenio Etxebarria albokari beterranoa bertan izango da. 1994an hasi ziren Hernanin topaketa hauek antolatzen. Euskal Herriko albokariei elkar ezagutzeko aukera ematea, albokaren inguruko berrikuntzak eta lantzen ari diren musikak ezagutzera ematea eta jende arruntari musika tresna hau gerturatzea dira ekitaldi honen xedeak.

EMAKUMEEN ESANAK SARITUAK

LOURDES Oñederra suertatu da Euskara-ko Euskadi Literatur Sariaren garaile "Eta emakumeak sugeak esan zion" liburuagatik, joan den urriaren 7an Donostian ezagutzera eman zenez. Mari Jose Olaziregik, Itziar Zubizarretak, Andoni Egañak eta Kirmen Uribek osaturi-

■ Lourdes Oñederra eta Irene Aldasoro.

ko epaimahaiak Oñederraren liburuaren ausardia eta sortzen duen emozioa azpimarratu zuten. Itzulpenegintzako Euskadi Saria berriz, Irene Aldasororentzat izan zen James Joyceren "Dublindarrak" liburuaren itzulpenagatik. Kasu honetan epaimahaiak Joyceren mundua euskarara zehaztasun osoz ekarri izana azpimarratu zuten.

ZINE KLASIKOAK ALFABETIKOKI

URRIAREN 17an hasi eta maiatzaren 16a bitartean, "Zinea Atik Zra" izeneko zikloa antolatu du Nafarroako Unibertsitate Publikoak. "A" hizkitik hasi eta "Z"raino, letra bakoitzari dagokion film bat aukeratu dute horretarako. Filmak telebistan ikusten ez diren eta bideoklubetan aurkitzea ezinezkoa den klasikoak izango

H I T Z B I T A N

- Nestor Basterretxeak esanak dira hitzok "Euskaldunon Egunkaria"n: "Beti esan izan dut Guggenheim Euskal Herrira ekarri duen jendea arte modernoa inoiz maite izan ez duen jendea dela. Oraindik ere ez dute maite, ez dute ulertzen. Beraz, maniobra politikoa izan dela pentsatzen bukatzen duzu (...) Euskal artistek, antza denez, ez dugu mailarik ematen".
- Xabi Puertak honela iritzi dio egungo antzerkiaren egoerari "Gara"k jasotakoaren arabera: "Egun ekoizten diren antzezlanek merkatuarekiko menpekotasun handiagoa dute".

L A K

GARAİKO DANTZA

Dantza garaikideko koreografiak ikusteko aukera eskaintzea erabaki du Bilboko La Fundicion aretoak. Erabaki horren eta Bizkaiko Diputazioaren laguntzaren emaitza da aurten udazkenerako antolatutako Dantzaldia. Goi mailako konpainiak erakarri dituzte Bilboko Euskalduna jauregiraino. Eta eszenatoki hau aukeratzeak formato handiko lanak eskaini eta ikusteko aukera emango du. Ballet Biarritz konpainia izan zen lehenengoa. Ondoren etorriko dira, urriaren 29an Gelabert Azzopardi konpainia, azaroaren 12an Nuevo Ballet Español "Gallo de pelea" lanarekin, abenduaren 10ean Lanonima eta 17an azkenik, Metros Ramon Oller konpainia.

dira. Guztira, 24 astetan 24 titulu eskainiko dira. Besteak beste, Shohei Imamuraen "La balada de Narayama", Billy Wilder-en "Fedora", Charles Chaplinen "El gran dictador" edota Mankiewicz-en "La huella". Zerrendan gainera, bi film mutu aukeratu dituzte: "La caída de la casa Usher" eta "La ley de la hospitalidad". Bi hauen proiektzioa pianoaren zuzeneko musikaz lagunduta egingo da. Proiektzioak Olite zineetan egingo dira asteartean eta asteazkenetan.

ARTISAUTZAREN ALDIA

ORDIZIAN burutuko da aurten ere Artisaualdia 2000. Gipuzkoako Artisauen Elkartek Gabiltzak eta Ordiziako Udalak antolatuta, 50 artisauk parte hartuko du, horietatik 40 gipuzkoar eta 10 bizkaitar. Artisautza mota ezberdi-

nak landuko dituzte: keramika, larrugintza... Standak eta ekitaldiak Majori polikiroldegian burutuko dira. Azpimarratzekoak dira urriaren 21ean Patxi Gimenez artisauak era zaharrera burutuko duen 250 litroko kupe-la eta 22an Sergio Maki-rriainek egingo dituen Harri Aroko tresnak. Gainera, egitarau osoa Interneten ikusi ahal izango da.

■ Iaz 8.000 lagun izan ziren.

ALBERTO ELOSEGI

■ J. Inazio Ansorena.

IZENAK

Jose Inazio Ansorenak "Gloria" izeneko liburu argitaratu berri du Alberdaniaren eskutik. Gloria Fierres zenaren olerki bat hartu du haurrentzako idatzitako lehenengo liburu honetan. Liburuaren protagonistetako bat, parkeko eskulturaren itxurakoa da, eta beste batek, Peruk, Down sindromea du. Liburuak Atzegi elkarteari eskaini dio.

Javier Alkain, Manu Muniategiandikoetxea eta Itziar Okariz gailendu dira Eusko Jaurlaritzak antolatutako Gure Arteak sarietan. Hiru artista hauen lanek osatuko dute "Gure Arteak" erakusketa ibiltaria.

Itoiz taldearen diskografia biltzen duen kutxa argitaratu du Elkarlaneanek. Bertan, zazpi CD eta taldearen garaiko komentario eta argazkiez osatutako liburuxka plazaratuko ditu. Gainera, "Anbulance" diskorako grabatu arren inoiz entzun ez den kanta gehituko du.

JOSE ORDORIKA

■ Itoiz musika taldea.

• Gari Berasaluzek eta Josemari Sorsek honela hausnartu zuten "Txalaparta" aldizkarian: "Espainiar gobernuak hartutako erabaki latzaren aurrean mutu daude Eusko Jaurlaritza eta Nafarroako Gobernua. Bada ordua gure liburugintzaren eta kulturaren aurka hartutako neurri berriei aurre egiteko. Isiltasun konplizerik ez dugu onartzen".

• Lourdes Oñederrak adieraziak dira hauek "Euskaldunon Egunkaria"-n: "Euskaratik gaur azkarregi itzultzen ditugula iruditzen zait. Euskaraz irakurtzeko zaletasuna bultzatzeko ongi legoke esate baterako, itzultzeko, gutxienez, urtebete igaro behar dela erabakitzea".

Hamaika traste (zartaginak barne), ordenagailu, sanpller eta gitarren artean topatu dugu Mikel Salas musikagilea Burlatako "Ruido" bere estudioan. Aurten Aguilar de Campooko zine jaialdian Urrezko Arranoa saria irabazi du, Paco Plazaren "Abuelitos" laburraren musikagatik.

"BADAKIT FAMATUA IZATERA HELDUKO NAIZELA"

Salassen azken proiektuak ordea ez du zinemagintzarekin zerikusirik, Dank talde iruindarraren lehen diskoa grabatzen eta ekoizten ari da Gor zigiluaren eskutik. Horixe da hain zuzen musikagile honen beste zereginetako bat. "Ruido" estudioan hainbat rock eta pop talde ekoiztu eta grabatu ditu. Antzerki eta dantzarekin ere harremandu da inoiz eta hainbat lan burutu du telebista eta irratiarako, batik bat publizitate kanpainen alorrean.

■ Zer esan nahi du zuretzat Aguilar de Campoo-ko sariak?

Ilusio handia egin zidan. Zortzi urte daramatzat laburmetraiatarako musika egiten eta musikari gisa parte hartu dudana laburmetraia aunitz saritu badituzte ere, inoiz ez da nire lana saritua gertatu. Musika saritzen duten hiru zinemaldi nazional daude bakarrik eta bat niri egokitu izana poztekoa da. Gainera, berrogeita bi filmeren artean hautatu zuten nirea, aurreselekzioan baztertu ziren pelikula kontuan hartu gabe. Ilusio handia ematen du, zure lagun bat edota zure ama ez den norbaitek ongi egin duzula esaten dizulako. Zinearen industrian ezagutzen ez zaituen jendeak zu ezagutzeko modua bat da, zaplatatxo bat bizkarrean.

■ Sariak aterik irekitzen al dizu? Film luze bat egiteko, proiektu handiagoren batean sartzeko balio al du?

Sari hau irabazi aurretik, luzemetraia-
ren bila ibili naiz, presarik gabe, baina etenik gabe. Sari hau lortzeagatik ere, ez naiz famatua izanen, baina badakit helduko dela. Orain zenbait proiekturen atzetik nabil, baina ez ditut esanen, ateratzen ez badira oso gaizki geldituko naizelako. Bestalde, zuzendari batek beti konpositore berdinarekin lan egiten badu eta emaitzarekin pozik badago, film luzea egiteko aukera suertatzen zaionean musikagile

horri deituko dio. Hau jende askori gertatzen zaio. Baina tipo batek luzemetraia bat egin behar badu eta musikagilerik ezagutzen ez badu, komertzialki ezaguna edo trebea den musikoa bilatuko du. Honako hauek dira aurrera egiteko dauden bi moduak. Hortaz, zaila da oso sonarik gabeko musikagile bat dagoeneko ospetsua den zuzendari batekin harremanetan jartzea.

■ Egia al da luzemetraiarik egin ezean zinean ez zarela inor? Hots, bizitza osoan film laburretarako musika egiten jardun zaitetzkeela eta oharkabea pasa?

■ "Musika filmaren zerbitzura jartzen dut".

■ 8 urte darama musikan lanean.

Luzemetraia bat eginda ere, industrian izan ezik, oharkabea pasatzen zara. Gainera, luzemetraia-
ren araberakoa da hori. Arazoa ez da bakarrik film luze bat egitea, baizik eta pelikula hori ona izatea, eta hori ez dago zure esku. Disko bat grabatzea bezala da. Orain grabatzea asko merketu denez, talde andanak diskoa ateratzen du. Gaizki grabatzen badute, ez grabatzea baino askoz ere kaltegarriagoa da, lehenengo diskoa eta azkena izanen delako. Nik ere, luzemetraia-
rena lasaia hartzen dut. Batik bat azken urte honetan aukera hurbilak izan

JOXE LACALLE

ditut. Baina garbi ikusten ez dituzun proiektu handietan -ez dakit aterako ziren hala ez-, zuk ez duzu zure aldetik dena ematen aurrera atera dadin. Orduan, proiektu on batekin atera gura duzu, zertxobait nabarmendu daitekeen. Esaterako, orain Iñaki Elizalde luze bat egiten badu, badaikit zein lana izanzen dudana, bere narratiba ezagutzen dudalako eta gu bion artean halako konexioa dagoelako. Ahatik, Espainian pelikula asko egiten da baina erdia baino ez da estreinatzen eta ikusi, hamar besterik ez. Gauza, hamar horietan sartzea da.

■ Oso zaila da beraz...

Bai, baina niretzat hau guztia lan munduaren barnean dago. Niri asko gustatzen zait

musika egitea. Laburretarako lana egitea, gatik kontent naiz eta luzemetraia egin nahi badut, istorioa konplexuagoa delako da eta, bide batez, diru gehiago dagoelako eta ez bakarrik zuretzako baita musikariei ordaintzeko ere. Izan ere, askotan ezagunak ditudan bibolinjoleak baliatu behar izan ditut zerbaitegiteko; alegia, "trapitxeoan", eskean ibili behar izan dut. Zera nahiko nuke: norbabitek dirua jartzea, leku jakin bateko orkestra sinfonikoarekin grabatzea edota beste norbait nahasketa lanetaz arduratzea.

■ Nolako giroa dago zine musikagileen artean? Inbidiarik bada- go?

Egia esan, ez dakit. Gailurrean dauden musikagile gutxi ezagutu ditut. Industrian egonen da, diru asko mugitzen delako. Dena den,

musikagile batek aktore nagusi batekin baino diru gutxiago mugitzen duenez eta aldizkarietan ateratzen ez denez... Zinearen inguruan dabilen diru kopuru handi bat festaz festa ibiltzetik dator. Musikagileekin ez da hori gertatzen. Inork ez daki nolako itxura duen Bingen Mendizabalek. Zentzu horretan askoz ere galduagoak daude, askeago.

■ Laborerako musika egitean, nondik hasten zara? Zer da kontuan har-

tzen duzun lehenbiziko gauza?

Istoria. Gidoia irakurri eta gero zuzendariari galdetzen diot zein estetika eta erritmo eman behar dion. Zuzendariak egin nahiko lukeena kontatzen dit, batzutan lortzen du eta besteetan ez. Laborer-

■ "Musikagileak aktore nagusiek baino diru gutxiago mugitzen du".

trairen lehenbiziko muntaketa iristen zaidanean, nazkagarria izan ohi da, soinurik gabe edota pertsonaien solasaldiekin bakarrik datorrelako. Historiarekin batera joatea da nire zeregina, hots, ez estaltzea, historia funtzionatzen laguntzea eta batez ere, muntaketaren erritmoarekin eta pertsonaien izaerarekin bat egitea: filmera egokitu behar naiz.

■ Hortik aurrera, konposatzen hasten zara?

Normalean aurretik hasten naiz, baina gutxirako balio dit horrek. Aurretik hasten naiz istorioarekin kontaktuan jartzeko.

□ "Zaila da oso sonarik gabeko musikagile bat dagoeneko ospetsua den zuzendari batekin harremanetan jartzea"

Lana izan edo ez izan sarritan konposatzen dut, hau da, ez naiz konpositorea lan egiten dudalako; ordaintzen didatena nire lanaren ondorio da. "Abuelitos" filman aldiz, aurretik egindako piezak balio izan zuen. Kredituen abesti nagusia da. Pelikulari buruz nik neuk egin nituen teoria zentzibaitetan oinarrituta atera nuen. Madrildik Iruñerako bidean autobusean nindoala, biolontxelo oinarri bat konposatu nuen eta Sanferminak zirenez, mahai gainean utzi

nuen. Egun batzuren buruan piezari heldu eta polita zela iritzi nion.

■ Zein da hurrengo urratsa?

Laburmetraia ordenagailuan grabatzen dut. Lehen eszenaz-eszena kronometratzen nuen eta sekulako lana zen. Ondoren,

ordenagailuak sinkronizatu eta eszena bakoitzak zer musika behar duen pentsatzen hasten naiz. Konposaketa lana etxeko sofán egiten dut maiz gitarra baliatuz. Emaizta gustukoa badut, estudioa eraman eta soinu egokiak probatzen hasten naiz, gero denborak, sekuentziak eta intentzioak egokitze. Izan ere, musika filmeren zerbitzura jartzen dut. Asko gustatzen zaidan melodia sortu eta moztu behar badut, ez zait inportatzen. Melodia hori beste egun batean

egin dezaket osorik nahiz eta ez den film laburrean sartuko. Horretan, nolabait esateko, soinu banda bat naiz.

■ Profesionalki alor guztiekin jarraituko duzu, ala batzuk alboratu eta besteak indartu nahiko zenituzke?

Gehien erakartzen nauena soinu bandarena da: bakarrik lan egiten dut, asko dibertitzen naiz eta produktua nire esku dago ehuneko lauogeita hamarrean. Musika taldeak grabatzen bizitzerik ez dut nahi, nire musika eta ez besteena egin nahiko nukeelako. Aitzitik, ekoizle gisa aritzea, kanpo belarriarena egitea ere gustatzen zait. Dena den, orain ekipoak handitzen ari naiz batik bat soinu bandei begira.

■ Agerian denez teknologia hainbat trasterekin nahasten duzu.

Askotan egiten didaten galdera da ea ordenagailuz egindako musika hotza den. Ordenagailuak bakarrik ez du ezer egiten. Ordenagailuak sintetizadoreak botatzeko eta soinua grabatzeko erabiltzen ditut nik. Emaizta sartzen duzunaren arabera izan da. Niretzako oso inportantea da teknologia onena izatea, giltza joko hori edota zakarrontzitik salbatutako zartagin horiek ahalik eta hobekien grabatzeko ●

◆ XABIER SAGARDIA

Euskaraz egiten zutenen artean

40 2000ko urriak 22 ● ARGIA

desiraturuz-edo, agur esaterakoan aholkua eta guzti eskaintzen zioten: "‘Ez zaitez auzitan sartu, jauna’ esango genizuke illetako otoitza gogoratuaz. Zure itzaldiak eta zure itzaldietako jokaerak osoro artuta ongarriak izan dirala uste dugu. Orregatik egin argi. Jarrai izkuntzalari bati dagozkion arrazoiak emanaz. Ezin izan zindezke eguzki

Mitxelena, 1970-X-18

bertain ikus ditekeana, eta urteak ere baditu. Ez diot sekula jaiotz-agiririk eskatu, baina egingo nuke ez dela ez Gaztañaga-ren hitzetarik pentsa ditek-
 ean bezain gaztea, ezta ere berrizale
 edo iraultzaile amorratu horietakoa.

Aita Mujika ez zen xamur-xamur agertu eta, erantzuterakoan, nik eska-
tu nion ez zitzala gauzak nahas-
"Zorrotz" eskatu, han esanak jaso
zituenaren ustez: ez dut ukatuko, aise-
gi sutzen naizela badakit eta. Gero-
koa, ordea, eta osorik jasoa ez dagoe-
na, besterik zen: Italiako eta
Alemaniako arazoak, hain zuzen ere,
arrazoi batengatik eta besteagatik,
ezin zitezkeala, nik uste, Aita Mujika-
ren iritzia-aren alde ager. Badakit hort-
az mintza gintezkeala luzaroan, baina
ez zen inor mintzatu. Ba ote dut horre-
gatik lotsaizunik?

(...) Ez natzaizue hemen Euskaltzaindian "gertatu" denaz mintzatzen hasiko. Zuzen nahiz oker gertatu dena jendaurrean gertatu da, eta aski da horrekin (...)

Kalde Mitxelena jannaren itzaldi batzuk izan ditugu. Donostiake Agendajean irailaren 25, 26, 28, 29, 30'an, arratsaldeko zazpitan, **FINKERA BATUARI** buruz.

Ekialdeez eta bekalez asperrutako nekazariek eguzki goxoa du
amets. Alaxe guk ere Mitxelena-ren argia. Bai argi-billa joan
gizun. Ez urak guren errota-ak ekarri nahian.

Emkera hatua beharretikoa dugu. Baita egiteko dugu oraindik. Ez "Batasunaren Kutsak" egindn oraindik eta ez Liturji-hutuzteak. Egilea ez badago ere, ordea, egiteko bideak artu nahi ginduzke. "Arian-arian" egin nahi ginduzke eta ez "egonean-egonean".

Baifia, "arian-arian" ortan, bakoitok geuron pausak eman behar ditugu. Lituertan bazuk, aldizkarietan geixerago, ikasietan aundixeragoak, guri-maillako liburuetan sakoneak eta nahar-maillak.

30-dakigu ilasi edo irakatsi behar dutenek euskara batua
 beharria hutsiketa ahalik eta azharren. Er dakitenek ilasten ez
 badute edo ilaztefektuak asreko kultura gaitaraz gauzatzen ez
 baditugu euskerak el-orian jarraituko du.

Baia, besteak, gu euskara etxean ikasi dudan jendea errekiri lotuak gande. Orri zapardu baidin badugu edo errek euskara urten badu gaituak gande. Il da euskara. Arrazoi znan bai Mitxelena "erriak da aizen-itxi" hein eta herria haiekien zuzenean. Baitaioa ar-emanetia euskeraz mintzatzen dan erri orrek euskerazi manin egiten badin ez dugu uste ikasari ari dan erriak piztuko duenik.

Batasuna benarrezkoa dugu. Berezikuntzak gaurerik daukate enbura. Ekahi, iriki, ihusi, mita, kenda, garbitu eta herrira joni. Baiña sendagilekaren lahana osasungarri eta itzaille biur di-

leke. Nidrik iram zuzakeana eskutan lida gelditu ohi zate sein
baido gertatzen. Aurres gertatu egin behar da gaixoa ere ope-
ratorak. Gertueta-tarte ortan ere il ohi dira, ordea, beste ha-
tuta, eta eta, eta il ohi bizi labarrituak, izki er diraketa

Nork efa nola asanufe? Eza desake luzaro irauu gure cuserak berebikunfa anekin. Baiña cuskakzetasun gebižo gabe, ikastelik efa ikastetse mugazirik gabe, irrai, aldikari, inparingri, li-buru, telebista efa aginpidirik gabe batu al desakegn, goizetik zahara, cuskera erail gabe?

Zalazanta eta zahali-izaki batzueko aihako bertsu eta berri,
nohi? Oregatik zira "batzuk ahararegi eta bestiek mofetegi
dabiltzala esate dut". Zentzur, patxazur, eta usuegar beira ikusi
dugu Mirixela. Auzi galgarri eta seta gabiezur suz itzali
nahun beza. Oheta esanda itzali nahian haino gehiago suari
gata ongarrian cufsi nahian. Oretako dozi onak nohi: adar-
jatzallari eta batzuek, estabulazur argia, ararmetuz sakona, gal-

Arren arisan illuneta mahastu xamarra.

Agian biliditurgia. Ikazteakurri bezala bere iritzia agertzenko biliderre iruditze naigu. Eta gog aia zuten ikazteakurri opagatu beran iritzia jakin nahi genduan. Alde batera edo bestera litzate gog genduek bere argia nahi genduan.

Ez xan ezerra, moñi. Zenbait bere aldetik arazatzenko ezberbera bakarrak xan bait xan. Nola benderan arria mistatzenko bai zuegela botatzenko. Bi alderdi elien antzetako beki gogon zuekela zuekidan, bai hatzuei eta bai besterei soilika uia oten botatzen zuekidan xan. Bere irri zuekuek, bere atar-juekuek, bere ez-

Zentait aheri auzi esurtea bareta zuan, buñia onuenan ilunyea
es zuan gehiegi argitu. Tarteta minda ere egia ziltan baten
bafun.

"Ex milite arohan sarta, janna" esango genizake illetako eto-
lza gogoratuz. Zure itzaldia eta zure itzaldietako jokaerak
esure artuta ongarririk hain dirala uste dugu.

Orregatik begun argi. Jarrai ikuntzakeri bati dagoenon arrazoiak emanez. Edin izan zinezake eguzki ditzinari, "jakintsu" asko bait dago gure artean. **IZAN ZAITE IZAR ARGI EUSKE-BAKEN GAI ILLUNEAN.**

■ Mitxelenaren hitzaldiei buruzko iritzia ematen zuten ZARGIAk.

diztizari, 'jakintsu' asko bait dago gure artean". Eta letra larriz, amaiera moduan: "Izan zaite izar argi euskeraren gau illunean".

ERDALTZALEEN KONTRA. Editorial horren alboa, beste artikulu adierazgarri bat zetorren, Imanol Beristainek idatzitako "Erri erderatzailleak (1)", hain

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

**Diputación Foral
de Bizkaia**
Departamento de Cultura

■ Kexu agertzen zen Imanol Beristain Euskal Herriko hainbat herri txikitan elizkizunak oraindik latinez egiten zirelako.

■ Yeye

Amatiño, 1970-X-18

Hamalau urtetako anaia bat dut, yeye horietari-ko bat zorionez. Zorionez dinot, bere sasoiko lorea bait da. Hona hemen, Eibar-ko denda baten gertatu berri zaiona. Dendaria, atzekaldian, barruan bide zan eta bere zain, monstrore aurrean, atso bi, gertu-gertu eginda eta urteetako ile zuria erraztegi horietan urdinez dotoretua. Honela ziharduen: "Ikusten don gazte hau. Honek jaukan itxuria". "Bai neska, nungoa ete don. Gaur egun ikusten jitunagun gauzak. Ez ete jetsen etxean dirurik emoten ulea mozteko". "Etxakinat ba, gordin gordina dagon. Etxon gose haundirik pasatzen". "Honen ama be lasai egongon ba...". Hala-koren baten aspertu bide ziren itxoiten eta galdetu zioten yeyei dendariaren berri: "Oye chico, ¿a dónde a ido?". "Barrura joan da". Jakinezta zer esan geratu omen ziran atsotxuok, irriño larri bat agertzen zutela. Hala ere ez dut nik uste gehiegi larrituko ziranik. Zenbait atsoren larrua, yeye gisajoen bano gogorragoa da eta. Badugu besterik. Ile "urdina", luzea baino jatorrago, euskal-dunago edo bar-kagarriago ote da? ●

zuzen ere. Dagoeneko asmatuko zenutenez, erdaltzaleak zituen hizpide. "Zenbat eta zenbat kalte egin diote Euskal-Erriari ez da erraz esatekoa", zioen. Eta norena ote errua? "Gure txepelkeria eta lelokeriarena ere ez da txikia", adierazten zuen, deblauki. Zer zela-eta? "Garai batean isildu bearra zegoan", baina, "Konzilioa ezkeror gauzak erabat aldatu dira eta egia esateko bat baiño geiagoren pena eta zoritxarrerako. Erriko eskubideak, gizonarenak, nor bere izkuntzarenak eta

abar"etaz ari zen. Zergatik aitatu ote zuen Konzilio sakrosaindu hori? Arrazoi faltan ez, antza. "Zuk irakurle bear bada usteko duzu Euskal-Erriko erri txikietan beintzat, kale eta baserriak iya bat egiten duten erritxoetan, meza eta elizkizunak euskeraz izango dirala, orain arteko latini aspergarriaren orde". Baita zera ere, maitea! "Altzolan ez da ala gertatu, bertako apaizak nai ez duelako. Euskara obeto dakien arren erdera maiteago du" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Zaraitzu

Estornes eta Lasa-tar Joseba, 1970-X-18

Orai urte ditu Zaraitzu'ko Uskararen Kartilla bat egiten ari nintzan ango eskoletako mutil-neskateei irakasteko. Euskaldun trebe ta jakintsu bat billatzea bearrezkoa zan lan ori ondo egiteko eta Otsagiko Kanbra-tar Koldobika adiskidearengana joan nintzan. Onen bitartez Zoilo Moso Bezunartea jauna ezagutu nuen. Amaika urtetatik aurrera artzai izan zan. Anitz ongi ezagutu zuen Zaraitzuko mendia ta baita Erriberako bide luzeak ere. Udan Oriko aize ederra eta mendi berdeak eta neguan Lerin-eko zelai gogor eta ur gabekoak. Ala ere denbora oietako gertaerak gogoraturik bere begi urdiñek dirdirazen zuten. Ain-

beste karta ta iztegi Donostiatik Otsagira ta andik onera joan-etorri diranak! Oiekin Zaraitzuko Uskararen liburua osatu dugu. Prinzipe de Biñak argitarazea pensatu zuen baiña Zoilo Moso joan zaigu bere erriko mutil-neskak uskaraz leitzen ikusi gabe. Ori da gure zor handia. Zoilo Mosok politasun eta maitagarritasunez uskaraz idazten zuen naiz eta eria izanik. Bere denboretan Bidankotzeko Mendigatxa bezala, Zoilo Mosok jende askokin euskeraren alde lan egin zuen. Mitxelena, Douglas eta euskaltzale asko bere adiskideak ziran. Joan zaigu baiña bere izena euskaltzaleen artean iraungo du bere familia ta erriaren ooreko (...) ●

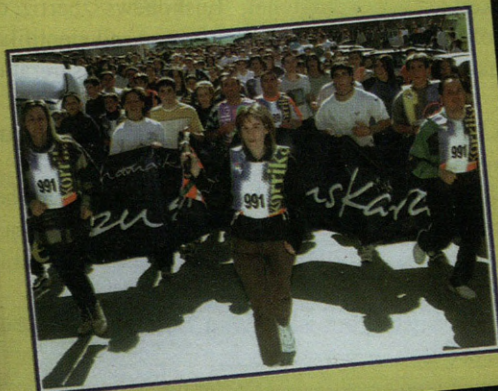
ARTEA GAZTEENTZAT ETA GUZTIONTZAT

Liburu honetan artearen historiaren inguruan ibilbide ederra egiten da argazki ezin ederrez osaturik. Arte greko eta erromatarra. Erromanikoa, gotikoa eta islamiarra. Errenazimendukoa eta barrokoa. Errealismo eta inpresionismoa. Eta azkenean, kubismoa, figuratibismoa eta surrealismoa pinturan nahiz arkitekturan aztertzen dira. Euskara bikainez osaturiko ezinbesteko manuala, beraz.

ARTEA GAZTEENTZAT ETA GUZTIONTZAT

EUSKARA ETA HISTORIA

EUSKARA ETA HISTORIA

Erlantz Urtasunen pentsamendu bikaina eta zorrotzaren bidez, liburu honetan, euskaraz, euskaraz historikoki hitz egin diren herriez, euskaraz hitz egin duten jendeaz eta, azkenean, euskararen unibertso sinbolikoaz, azterketa sakona bezain liluragarria egiten da. Gainera, Nafarroan azkeneko garaietan hitz egindako euskaraz eta euskaldunez aipamen berezia egiten da.

Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!

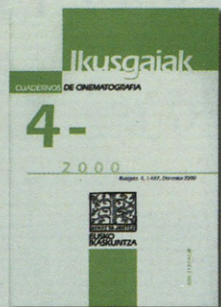

GAIK

ARGITALDARIA

A S T E K O L I B U R U A

ZINEA IKERTZEKO ZALETASUNA DUTENENTZAT

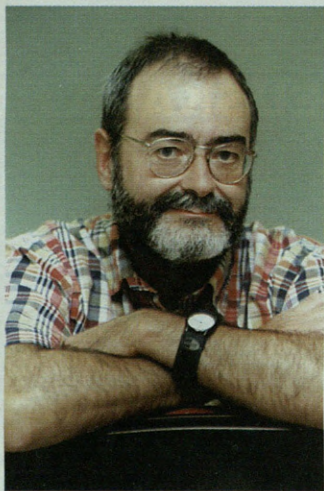
IKUSGAIK
Batzuen artean
EUSKO
IKASKUNTZA
172 orrialde
2.300 pzta/96 lib.

Euskal zinea ikertzeko zaletasuna izateaz gainera, Euskal Herriko errealitatea zinearen bitartez aztertzeke zaletasuna dutenei eskainia dago, batik bat, "Ikusgaiak", Eusko Ikaskuntzako zine sailak aldiro kaleratzen duen aldizkari hau. Donostiako Zinemaldian aurkeztu zuten bere laugarren zenbakia, non, besteak beste, honoko gai hauek aztertuak dauden: euskal irudiaren arkeologia, Euskal Herrian egindako lehen filmaketak; gure herrian, bertako diruarekin, euskal gai bati lotuta eta zuzendaritzan euskaldun batek parte hartuz egindako lehen fikziozko filma, hots, 1920an egin-

dako "La Capitana Alegría"; Ideal zine aretoa edo zinematografiak Portugaleten XX. mendeko 20ko hamarkadan izandako finkapena; Gernikak jasandako bonbardaketaz zineak gorde dituen oroimenak; Simón Blasco Salas mediku nafarrak zine munduan egindakoak eta beste asko. Honaino aipatutako gaietatik at, Montxo Armendarizen filmen inguruan egindako azterketa bereiz genezake. Baina badira, gainera, ezohiko ikuspegitik egindako azterketak ere. Victor Ericeren "El espíritu de la colmena" edota "El sol del membrillo" ikuspegi psikologikotik aztertuak izan dira, adibidez.

▼ Egileari Galdezka

"Zinea egitean bada euskalduntasuna adierazterik"

Juanmi Gutierrez

■ **Donostiako Zinemaldian bi aldizkari aurkeztu zenituzten...** Eusko Ikaskuntzako zine sailak, bai. "Ikusgaiak" en 4. zenbakia, eta "Euskonews", gure aldizkari elektronikoa (www.euskonews.com). "Ikusgaiak" azterketa aldizkaria da, sakontasun osoz ukitzen ditu zinematografiarekin eta euskal zinearekin zerikusirik duten gai guztiak.

■ **Zinezaleei zuzendurik al dago "Ikusgaiak"?**

Beno, zinea ikertzea gogoko dutenei. "Euskonews", berriz, orokorra da eta askoz arinagoa, Eusko Ikaskuntzaren sail zientifiko guztietako iritziak jasotzen dituen arren. 92 zenbaki "sarerratu" ditu jada.

■ **Nahikoa lan eginak zarete! Zein da zuen helbururik garrantzitsuenak?**

Ikerketan, praxian eta orohar euskal zinearen hedapenean, hemen go zinegileek ia sistematikoki ahazten dutena transmititzea, hots, zinea egiterakoan ere badela euskal berezitasunak adierazteko erarik.

■ **Larruker eta Basterretxeak "Ama Lur"ekin egin zutenaren antzeko zerbait?**

Bai, baina hura atzean gelditu zaigu... Orain, Montxo Armendarizek intuitiboki egiten duena kenduta (eta behar bada Elena Tabernak "Yoyes"en egindakoa ere), horrelako ezer ez dago. Beste zinegileentzat, hemengoak izanda ere, loriarik handiena amerikarrei edota espainiarrei ahalik eta hobekien kopiatzea da. Labankada itzela, nire ustez, gure herriarentzat suposatzen duen galera aipatu gabe.

L I B U R U A K

**DEABRU JAUN
MAITEA**

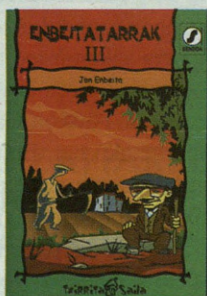
Christine Nöstlinger
AIZKORRI
36 orrialde
650 pezeta
26 libera

DEMONIOAK "LAN" BILA

Hamar bat urtetik aurrerakoentzat egokia da Mari Jose Kerejetak euskara-tu eta Pep Montserratek marraztu duten liburu hau, "Deabru jaun maitea" alegia. Infernuan alferkerian bizi diren demonioentzat ere nagikeria ez dela lagunik onena estimatzen du Deabru andreak, eta lurrera "lan" bila igotzea erabakitzen du halako batean. Hortik aurrera, deabru xarmangarri batzuren gorabeherak kontatzen zaizkigu idazlan honetan. Christine Nöstlinger idazle austriarrak gazteen heziketa eta prestakuntzari buruz ideia oso liberalak ditu, eta horregatik nahikoa polemiko da batzuen ustez. Ez hala bere irakurle preziatuenentzat, ordea, haur eta gaztetxoek artean arrakasta handia izan baitu beti.

ENBEITATARRAK III

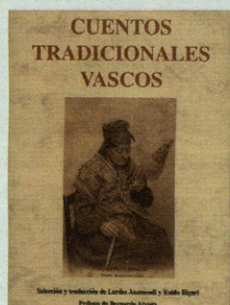
Jon Enbeita
SENDOA
179 orrialde
1.000 pezeta
40 libera

BALENDIN ENBEITARI BIHOTZEZ

Batzuentzat aittite, hurrengoentzat aitte eta besterentzat osaba maitea den Balendin Enbeitaren bizitzan egondako nondik norakoetan (kartzelan egon beharra egokitu zitzaion epea barne) oinarriturik dago Jon Enbeitak Sendoa argitaletxearen eskutik oraingoan aurkeztu digun idazlan hau. Gazte-txoei eta hain gazte ez direnei ere zuzenduta dago Bizkaiko bertsoari garai latzenetan bizirik mantentzeko ahaleginak egin zituen pertsona honen biogra-fia, 1936.eko gerra anker haren aurrekoen eta ostekoaren arteko zubia izaten jakin zuen Balendin Enbeitarena, hain zuzen ere. Bizkaian, Muxika herriko Usparitxa auzuneko Jeuri baserrian jaio zen, 1906. urteko maiatzaren 20an, eta "euskararen arnasa" deitua izan zenak bizi eta kantatu izan zituenetatik asko dago hemen jasoa.

**CUENTOS
TRADICIONALES
VASCOS**

Lurdes Auzmendi
/Koldo Biguri
JOSE J. OLAÑETA
147 orrialde
2.200 pezeta
88 libera

AHOZ AHOKO LITERATURAREN GARRANTZIA

Ahozko literaturak herri baten kulturaren duen garrantzia azpimarratu nahi-rik, Bernardo Atxagaren hitzaurrearekin batera aurkeztu zaigu Lurdes Auzmendik eta Koldo Bigurik egin duten euskal tradizioko ipuinen bilduma hau. Ipar zein Hego Euskal Herrian ahoz aho transmititu izan diren euskal elezaharretatik gustukoak dituztenak aukeratu eta horietatik aurkeztu dizki-gute, gaztelaraz ahatik. Izan ere, aukeraketa eta itzulpenaren egileek oharta-razten digutenez, ipuin hauetatik asko frantsesera itzuliak zeuden aspaldi, baina ez hala Cervantesen hizkuntzara, gaztelarara esan nahi dugu. Ipuinaren itzulpena eskaintzeaz gainera, haietako bakoitzaren amaieran, non entzuna izan zen, noren ahotik eta nork jaso zuen adierazten dute zehatz-mehatz.

6 HILERAKO EKIPAJEA

UKIPEN-LENTEAK **14.900**
PEZETAN BAKARRIK **89,55 €**

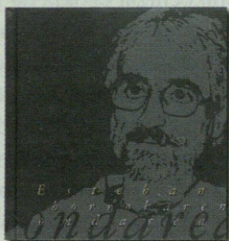
Gainera, gorpildun MALETA EDER BAT OPARITZEN dizugu opor hauetan nahi duzun lekura joateko.

MultiOpticasen 6 hilerako Multipackak honako hauek ditu: hilero aldatzen diren Multilens lenteen bi kaxa, Multisoluzio Bakarraren edo Multibio Plusaren bi pote eta lenteentzako bi kutxatila.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

LIBURUAK

**ESTEBAN,
BORROKAREN
ONDAREA**
Ardi Beltza
ARAKATZEN S.L.
332 orrialde
3.200 pezeta
122 libera

EUSKAL BORROKALARI BATEN IZAERA GOGOAN

Esteban Esteban Nieto euskal borrokalariaren bizitza eta izaeraren berri ematen duen liburu hau CD batez eta argazki erruz horniturik aurkezten dute "Ardi Beltza"koek. Beraien helburua "ahalik eta leialtasun handienaz eta ondo dokumentatuta, sendotasunez baino emozioz betetako une horiek guztiak" biltzea eta ezagutzera ematea izan dela azpimarratzen dute. Euskarazko eta erdarazko pasarteak ditu idazlanak. Hamabi urte espetxean egon zen Esteban Esteban Nieto, bizi baldintza gogorrenak jasaten gainera, tartean hiru gose greba eta heriotza eragin zioten gaixotasunak. 1999ko apirilaren 7an, erabat gaixo zegoelako, aske utzi behar izan zuten gizona. Handik gutxira, urte bereko irailaren 25etik 26rako gauean hain zuzen ere, hilko zen ETako kidea.

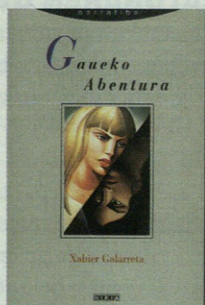
**ARTEA GAZTE-
ENTZAT ETA
GUZTIENTZAT**
Batzuen artean
GAIK
185 orrialde
2.100 pezeta
84 libera

ARTEAREN HISTORIA ANTZINATIK GAUR ARTE

Artea Goi Paleolitoan Europan izandako sorkuntza-leherketan jaio zela esan omen daiteke, nahiz eta azken urteotan bai Australian eta bai Hego Afrikan Europakoak bezain zaharrak diren artearen aurkikuntzak egin diren. Hori da behintzat Iñaki Glez. Garai, Antxon Gaztañaga eta Xabier Alkizuren artean egindako lan honen aburuetako bat. Eta beren argudioaren abiapuntutzat horixe hartuz, Paleolitotik honantz arteak izan duen hedapenaren berri eskaintzen digute, labarretako artearekin hasita, Mesopotamia, Grezia eta Erroman sortzen diren esperientziak agertuz, hala nola Aintzin Aroan, Erdi Aroan, Aro Modernoan, XIX. mendean eta bukatzeaz dagoen XX. mende honetan izan direnak azaltzera iritsi arte. Le Corbusier arkitektoaren "Savoye House" ospetsuari egindako erreposoak jartzen dio amaiera ibilaldiari.

**GAUEKO
ABENTURAK**
Xabier Galarreta
HIRIA
108 orrialde
1.450 pezeta
58 libera

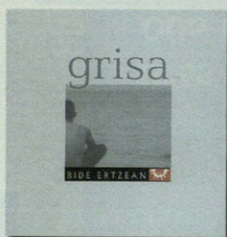

IDAZLE BATEN BARNEKO SAMINAK AGERIAN

Nobela inpulsibo bat aurkezten digu Xabier Galarretak oraingoan, barnebulkadaz idatzia alegia. Bere protagonista, herabeti, ia beldurrez aurkezten zaigu. Txikitandik olerkaria izan arren, egunero zerbait sabeleratu behar dela-eta, itzultzaile lanetan ari den gizon bat da. Haren ametsik gozoena daukan idazle sena aske uztea litzateke, baina... Bizitza nahikoa grixaska darama. Sexu-harremanak ez ditu inoiz oso garbi izan. Bere gurasoak bihotz-bihotzez maite eta gorrotatu zituen. Beti saiatu da maitaturiko norbait izaten, baina ez du inoiz lortu... gizaseme arrunta baino ez da, zer egingo dio. Hala ere, ba du bere porrot existentzialetik ateratzeko era: gauez fantasiaren itsasoan murgiltzea; bere barne muinetatik ateratako Pasaia, Donostia eta burdelak lagunduko diote irtenbide perbertso, aluziniko bat aurkitzen.

DISKOA

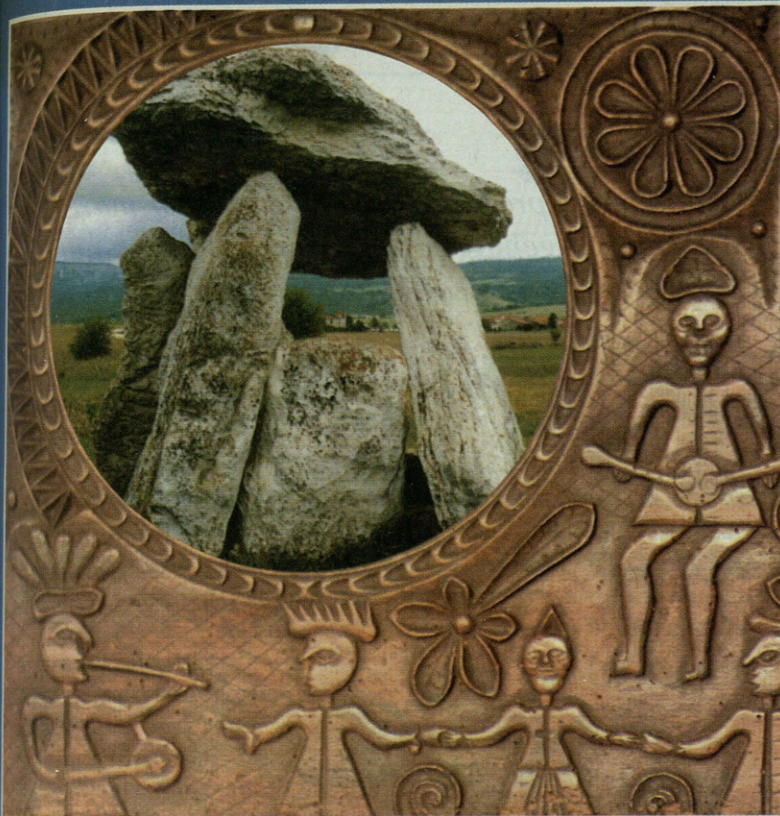
GRISA
Bide Ertzean
IZ
14 kanta
2.295 pezeta
91 libera

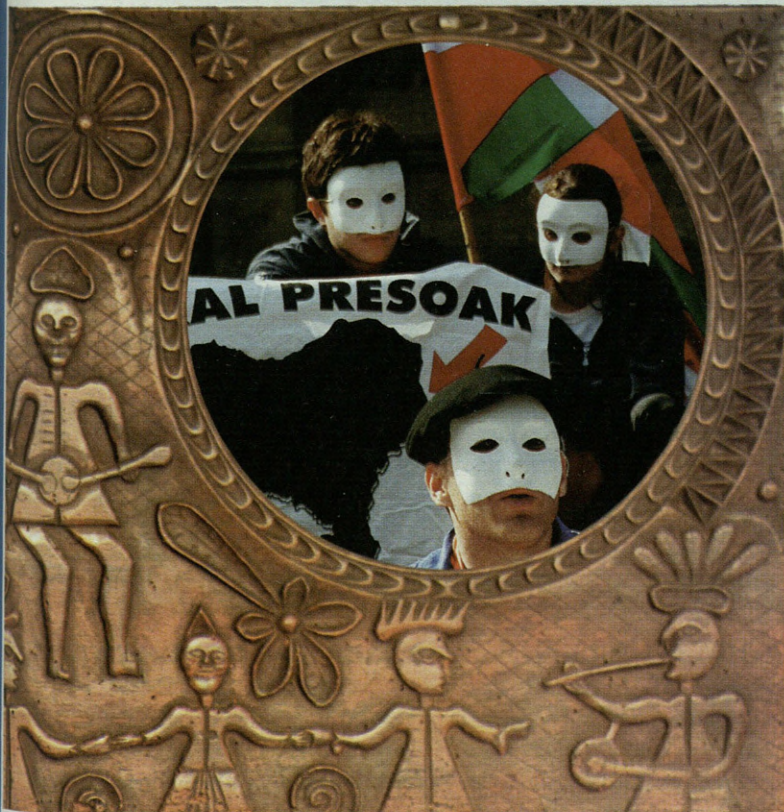
BIZITZAKO OZTOPOEI AURPEGI EMANEZ

Etzipena uxatzeko modua tinko irautea izan daitekeenez, bizitzako oztopoei aupergi emateko gomendio adoretzua transmititzen du Bide Ertzean-en azken CD honek. Hamalau kanta biltzen ditu denera, "Zuek esan", "Betikoa", "Badakit", "Ia dena", "Haize zaharrak", "Parez pare", "Berandu", "Sinetsi nahi dut", "Hesiak", "Lilian", "Gurea", "Eromenaz",

"Aingeru berriak" eta "Grisa" hain zuzen ere, "ezertan gailentzen edo nabarmentzen ez dena"ren adibidea. Dena dela, Kaki Arkarozen ekoizpena eta moldaketez lagundurik entzun ahal izango dira Karlos Arangizen bateria eta perkusioa, Fran Iturberen gitarra elektrikoa, Joni Ubedaren gitarra apala eta koroak, eta Imanol Ubedaren gitarra eta ahotsa.

**EUROPAKO HERRI ZAHARRENARENTZAT,
MUNDUKO NAZIOEN ARTEAN, BEREZKO
LEKUA ALDARRIKATZEN DUGU !!!**

**BASANDERE
ARGITALETXEA**

**Kultura eta herri
mugimendutik sortutako
proiektu nazionalaren alde...**

BASANDERE proiektua jaio da.

**Arkeologia, hizkuntzalaritza,
populazioen genetika edo
mitologiatik abiatuta, gure
lurraldearen antolakuntza,
teknologia berrien eragina,
globalizazio ekonomikoa,
kontsumismoa edota
ekofeminismoa ... gai hauek guztiak
eta beste hainbat gure lan-taldeek
ikertu eta zuretzat, era erraz eta
atseginean, dibulgatuko dituzte.**

BASANDERE ARGITALETXEA

**Bermingham 1 - Pral. eskubia
20002 Donostia
Tel. / faxa : 943 453852
Posta elektronikoa:
basandere@euskalnet.net**

- * Lau liburu argitaratuko dira urtean zehar.
- * Liburu bakoitzeko argitalpen bakarra egingo da eta banaketa egiterakoan harpidedunak lehenak izango dira.
- * Harpidetza egiteko aukera ez galdu, beraz, %20ko deskontuarekin.
- * Gainera, harpidetza eginez gero, lehenengo titulua (Alizia Stürtze egilearena, hain zuzen) prezio erdian jasoko duzu.
- * Ez galdu aukera hau eta gurekin harremanetan jarri.

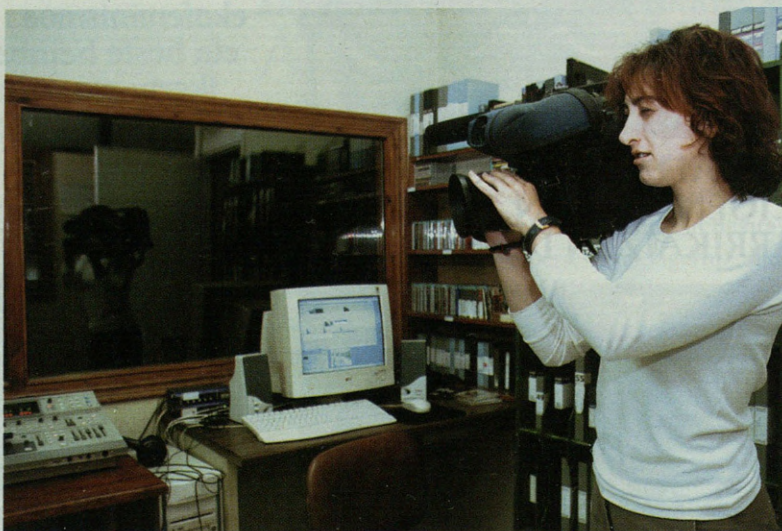
Oarso Telebista ikasturte honetarako egitasmo berria prestatzen ari da eta laster martxan jarriko du. Programa berriak eskainiko ditu eta jende gehiagorengana heldu nahian antena nagusia Jaizkibelera igaro nahi dute, Jon Zurutuza gerenteak kontatzen digun moduan.

OARSOREN IRUDI BERRIA

Gaur egun Oarso Telebistaren programazioa goizeko 10etan hasi eta bi orduro berri lokalak egokitzen joaten den albistegian oinarritzen da. Bi orduko tarte hauetan Oarsoaldeko irudiak, gertakariak eta abar sartzen dituzte. Azkenik, gauean albistegiok indartu eta orduerdiro eta sakonago eskaintzen dituzte.

Hori orain arteko emisioari dagokionez, Jon Zurutuzak azaltzen digun bezala, aurrera begira ekimen berriak dituzte eta: *"Kirolak Berri izeneko programa bat egitera goaz, igandean izaten diren kirol albisteak jarraitu (kazetari eta teknikari bana), eta gero astelehen gauean eskaini, 21:30ak aldera. Honez gain, telebista eta eskola lotzeko asmoa dugu, bi ikastetxetako hurrek telebistarako egingo dituzten lanen bidez; hau ostegunetan izango da, 20:00ak inguruan, eta Gurean Eskolak Berri izango du izena"*.

Hau guztiaz gain, Oarso Telebistan dokumentalak (batzuk beraiek ekoiztutakoak eta beste batzuk ez), kultura ekitaldiak eta bestelakoak emititzeko asmoa dute, urriaren azkenaldetik aurrera:

■ Oarso Telebistaren ikusentzulegoa 15.000 pertsona ingurukoa da, potentzialki Oarsoaldeko 70.000 pertsona hor badira ere.

"Dokumentalei buruz, garaian garaikoa eskainiko ditugu; azaroan, esate batera, San Martinarako, hemen txerria hiltzeko ohitura dugu eta horren gainean emango dugu dokumentala".

Gaur egun, Oarso TBk 11 langile ditu: hiru kazetari, lau teknikari, ekoizpen arduraduna, publizista, idazkaria eta gerentea den Jon Zurutuza bera. Baliabide teknikoek dagokienez, bi kamera dituzte -"ETBn erabiltzen diren modukoak"-, emisiorako bi ordenagailu, magnetofonoak eta platoa, nahiz eta azken hau ez den asko erabiltzen, *"gaur egungo albistegia automatizaturik dagoelako eta ordenagailutik egiten delako; hemendik aurrera gehiago erabiliko dugu, umeen programetarako eta abar"*.

Epe ertainerako proiektuen artean, emisio nagusia Jaizkibelek egitea nahi da, inguruko antena gehienak honi begira daudelako eta Oarso TBren antena nagusia eta emisio zentrua, aldiz, San Markosen

dagoelako: *"Batzuekin eta besteekin hitzetan egon gara eta aukera hori egokia dela ikusten dugu, baina oso garestia denez, epe ertainera egiteko aurreikusitako dugu"* ●

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ "SAUTRELA" LITERATUR SAIOA BERRIRO ANTENAN

Hasier Etxeberrriaren eskutik, eta Bernardo Atxaga aholkulari lanetan, saio kultural hau larunbatetara itzultzen da ETB-1n. Orio Ekoiztetxearen lan hau orain Miramonen grabatuko da, eta dekoratu eta estiloa arinduko dira, baina funtsean bere egitura mantenduko du, erreportaje sakonekin, gonbidatuekin eta liburuaren aipuekin ●

■ POLITIKA PIL-PILEAN, JENDEA PANTAILARI SO

Debate politikoak telebistan ematea aspergarria ei da oso, baina gauzak daudden bezala egonik, euskal herritarrok biziki jarraitu genuen zentsura-mozioen eztatanda ETBn. Arratsaldean 800.000 ikuslerra heldu zen audientzia eta tarte-ka programarik ikusiena izan zen. Zerbait albistegiren laburpen "informatiboa" baino osasuntsuagoa ●

■ ZIENTZIA DOKUMENTAL BERRIAK TVE-2N

Urriaren 8tik aurrera TVE-2k martxan jarri dituen 13 zientzia-ataletan zazpi nobel saridunek hartuko dute parte. Unibertsoaren sorreran hasi, zahartzaroan segitu eta klonazioan amaituz, "2.Mil" seriea gizakiok geure buruari egiten dizkiogun hainbat galderari erantzunak ematen saiatuko da, igandero 21:05etan ●

T E K N O L O G I A B E R R I A K I R R A T I A N

Laster, gidatzen dugun bitartean uneoro irratia dala ajustatu behar izatea iraganeko kontua bihurtuko da irrati mota berriei esker. Ongi etorri garai digitalera.

DIGITALIZAZIOAREN IRAULTZA

Irrati digitalari esker, gaur egun kotxez goazenean FMn izaten diren interferentzia eta seinale galtzeak saihestu ahal izango dira. Dena den, oraindik irrati mota honetako hargailuak handiegiak dira kotxearen aginte-koadroaren ondoan jartzeko eta, beraz, gehienok hauek txikitu ala kotxeak hargailuei egokitu arte itxoin behar izango dugu. Hala ere, 1988ko lehen sistemek maletategi osoa okupatzen zutela kontuan harturik, honetan asko aurreratu dela esan dezakegu, eta jadanik sistema merkaturatzeko moduan dago.

Irrati digitalaren abantailak ugari eta garrantzitsuak dira. Esaterako, hiri handitan emisora bat bestearen gainean daude, askotan euren artean oztopatuz. Bada, digitalizazioari esker, bata bestea oztopatu ezik, are garbiago

entzuten dira. Izan ere, irrati batek maiztasun nagusiaz gain (Euskadi Irratiaren 104.4-a adibidez), bestelako maiztasun lagungarriak izan ditzake, eta, beraz, beti aurkituko du libre dagoen bat. Honez

islatzen delako) ezinezkoak izango dira irrati digitaletan, hauekin aipatutako oztopoak "emisore lagungarri" bihurtzen direlako, uhinak urrunago eta hobeto hedatuz.

■ Digitalizazioari esker irratiak hobeto entzungo dugu.

gain, FMn gertatzen diren oihartzunak (seinalea mendi, eraikin eta abarretan

dugun sistema berberaz (aurrera eta atzera) ikusiko dira ●

Teknologia honi esker, soinuaz gain testu eta irudiak bidal daitezke; irrati digitalaren hargailuan pantaila dago, eta lerro batzuetako testua ere azal dezake, emisorearen eta programaren izena gehi zirkulazio eta eguraldiari buruzko datuak jasotzea ahalbidetuko diguna, irudi eta-guzti. Jakina, batzuek horrelako pantailak publizitatea jasotzeko euskarri egokia izan daitekeela pentsatu dute jadanik. Irudiak soilik banan-banan ikusteko aukera dagoenez, besteak memorian gorde eta Interneten erabiltzen

Aurpegia

Neska eibartar honek bere 25 urtetatik jadanik hiru daramatza Euskadi Gaztearen irrati-formulan. Ez da kazetaria, publizista baizik, eta irratiari kasualitatez dagoela aitortzen du, ordezkapen bat egiteko hautaketara aurkeztu eta gaur arte: "Ez nuen nerbio handirik pasatu, eta gaur egun gutxiago, baina beti behar duzu tentsio puntu bat gauzak ondo egiteko"

Lierni Ibargutxi
Euskadi Gaztearen musika-formulan esatari

"Gauzak ondo egiteko beti behar duzu tentsio puntu bat"

Dagoeneko Klaudio Landarekin izaten dituen solasaldi beroak ospetsu bihurtu dira, baina katxondeoa benetako dela eta ez dagoela prestatua azaltzen digu: "Oso ondo konpontzen naiz berarekin eta batzuetan sekulakoak botatzen ditugu, pasatu arte". Ikusleekin ere harreman oso ona duela aitortzen digu: "Entzule fidelak dituzu, beti entzuten dizutenak, baina -eskerrak oraindik ez zait inor maitemindu" ●

Bagak

■ MENDIARI BURUZKO IRRATSAIO BERRIA

"Anbotoko Damak" du izena eta mendiaren munduari buruzko Radio Euskadiren irratsaio berria dugu. Lorea Madina eta Bakarne Berne-doren eskutik, urriaren 8an hasi zen eta igandero mendizaletasuna, eskalada, mendiko kondaira eta mitoak, folklora, eta orokorrean Euskal Herriko mendiei buruzko edozer izango dute hizpide. Horretarako, atal arruntez gain, astero aditu gonbidatuak izango dituzte eta entzuleek ere telefonoa zabalik izango dute. Esaterako, urriaren 8ko gonbidatuak Urkiolako parrokoa eta Gorbeako babeslekuaren arduraduna izan zituzten ●

GETXO, urriak 22
Puffen mundua
Getxoko XVIII. Antzerki Jardunaldien barruan, Sambhu Teatro antzerki taldeak azken lana plazaratuko du.
Getxo Antzokia
18:00

GERNIKA, azaroaren 5a arte
Argazki erakusketa
"¡Nunca más! Imágenes de guerra 1936-1939" argazki erakusketa jada ikusgai dago Gernikan. Erakusketa hau "Espetxean 1937-1942. Semilla de libertad" izenekoari batu zaio.
Gernika museoa

HERNANI, urriak 21-22
Albokarien VII. Topaketa
Asteburuan zehar alboka doinuez gozatu ahal izango da nonahi Hernaniko herrian.

BAIONA, urriak 24
Luzmila Carpio
Kitxua jatorriko abeslari bolibiarak bere herriari eskainitako kantuak bildu ditu "La voix des Andes" lanean. Horiek entzuteko aukera izango da Baionan.
Théâtre Chapiteau
21:00

BILBO, urriak 24
Poesia errezitaldia
Tere Irastorzen "Izengabe, direnak" liburuko poemak errezitatuko dituzte egileak berak eta Jon Iñaki Lasak. "Ur da Lur" taldea, bestalde, kantuan arituko da.
Kafe Antzokia
20:00

MIARRITZE, urriak 20
Antzerkia
Abbondanza-Bertoni antzerki taldeak "Romanzo d'infanzia" tragikomedio eskainiko du ostiralean.
Udal Kasinoa
20:00

IRUÑEA, urriak 24
Anuntxi Aranaren bitzaldia
Zaldiko Maldiko elkarteak antolatuta, Anuntxi Aranak "Mito hurbilak" bere liburuaren inguruan egingo du berba.
Zaldiko Maldikoren egoitza
20:00

GASTEIZ, urriak 20
Joan Manuel Serrat
Nazioarteko 25. Antzerki Jaialdiaren barnean, Joan Manuel Serrat arituko da Gasteizen. Abeslari kataluniar ezagunak "Cansiones" lana eskainiko du.
Principal Antzokia
20:30

EIBAR, urriak 23-28
Eibarko I. Ikus-entzunekeo Jaialdia
Elkarren artean lehiatuko duten film labur ugari ikusteko parada izango da Eibarren, bertako udalak eta Plano Corto kultur elkarteak antolatutako jaialdian.
Portalean areto nagusian

ERRETERIA, urriaren 30a arte
Pintura erakusketa
Manu Lopetegi pintorearen lanak urriaren 30a arte ikusi ahal izango dira.
Caspar aretoa
18:00etatik aurrera

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa

*gizarte-ekintza
obra social*

Ihesi

Testua eta argazkiak
Iosu Etxaniz

Euskal Herria ezagutuz

Zuberoa. 110 km · 1-2 egun *Esküal Herriko altxor ezezagüna (I)*

Bestelako Euskal Herria

Xiberua (bertakoek deitzen duten bezala), Euskal Herriko herrialderik txikiena, populaziorik txikiena duena eta ezezagunena da. Nekazal gizarte honek ez du industrializaziorik ezagutu, eta turismoari begira ere ez ditu oraindik bere izugarritzko baliabideak behar beste garatu zerbitzu eta azpiegituren bidez. Horren ondorioz, denboraren makina aspaldi gelditu zen, beste mundu batean sartu garela dirudi. Bizitza modernoaren erosotasun guztiak aurkituko ditugu noski, ez da indiar erreserba bat, baina beste inon aurkituko ez ditugun ohitura, bizimodu eta hizkera bizi izango ditugu. Herrialde hau berezia da, desberdina, eta askotan ez dirudi Euskal Herrian gaudenik ere.

■ Mauleko enparantza zabala gordez gotorlekua ikus dezakegu.

Horrela, paraje berdeak izugarriak dira, eta betidanik hortxe egon direla dirudi, milaka urtetan ukitu gabeko lurralde garbiak bailiran, baserriek ere teilatu urdin edo grisa dute, ez dira ikustera ohituta gauden gorri kolorekoak... Zuberotarrak eurak ere nahiko bereziak dira; Iparraldean beste "arraz" batekoak direla esan ohi dute. Eta gaur egungo baterakotasunaren aurka joateak ere meritu galanta du. Beren historia propioa dute, beste inon antolatzen ez diren pastoral eta maskaradak bezalako ikuskizunak, kantatu edo dantzatzeko era berezia... Azkenik, zer esan zubererari buruz? Besterik gabe, bertaraino joan behar da hizkera eder eta kantari horretaz gozatzeko.

Euskadi
PAIS VASCO
Atsegin handiz

CAMPING ★★★ *Uhaitza-Le Saison*

- Ur Baster
- Bainu, Arrantza
- Txaleta alokatze
- Lasaitasuna eta itzalpea

Irabarneko bidea - 64130 MAULE
Tel: (0) 5 59 28 18 79 - Fax: (0) 5 59 28 00 78

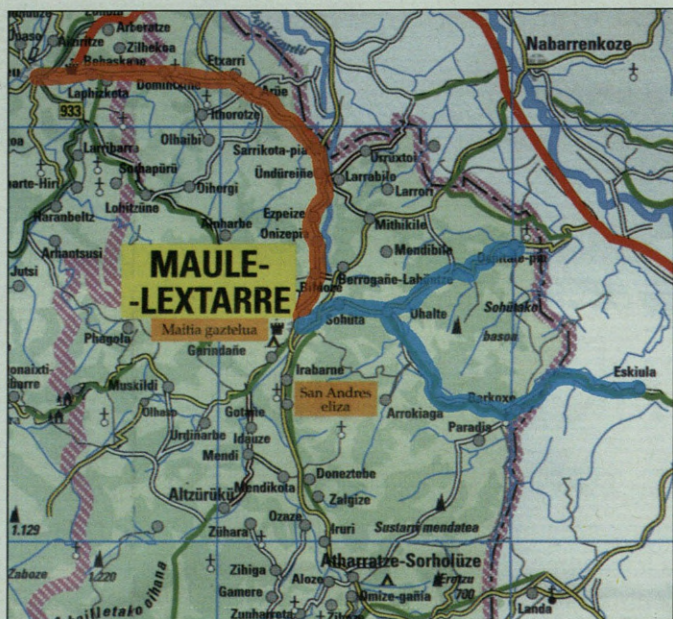
Xahuki

Garbiketa lantegia
Gotaine

☎ 00 33 559 284 257

Indarra Informatika
Maule

☎ 00 33 559 283 763

DONAPALEUKO (SAINT PALAIS) ERDIALDEAN hasiko gara. Hau Nafarroa Behereko herririk populatuena du gu eta Erdi Aroan gaur baino garrantzi handiagoa izan zuen, Nafar Gortearen egoitza izan baitzen. Nafarroako txanpon ofiziala ere bertan ekoizten zen 1351z geroztik. Herriko Etxearen barruko etxartean Nafarroa Beherea eta Santiago Bidearen Museoa dago (urte osoan zabalik -udan igande goizak ere bai-, 9:30-12:30 eta 14:30-18:30 ordutegiarekin); helduen sarrera 15 libera.

Rue du Palais de Justice-n Txanpon Fabrika zaharra eta Erdi Aroko St. Paul eliza ditugu. Honen aurrean XVI.-XVII.eko Erdoiren Etxea, Nafarroako Errege-erreginak karikaturizatzen dituzten medailoiekin. Pixka bat aurrerago Errege-Etxea (Maison du Roi) eta espetxea ditugu. Edonondik St. Madalein eliza neogotikoaren kanpandorre lerdena ikusiko dugu.

Maulerako bidean Behazkane, jada Zuberoan Domintxine (frontoi, Herriko Etxe eta batik bat elizak sortutako osotasun

ederra), Etxarri (XIX.eko Berpizkundeko Jauregia) eta Arüe (XVIII.eko Joanthe-ren Jauregia) herrixketatik pasako gara.

Azken bi hauen inguruan dagoeneko baserrien itxuraldaketa nabaria da, tonu gorriek urdinei utzi baitiete lekua. Paisajea ere ezberdina da; landaretza handia ikus dezakegu, baso txiki baina itxiak, fauna zabala duen uharkaren bat...

Sarrikota-Pian (Charritte-de-Bas) Sarrikotako jauregia nabarmenduko dugu, eta erdialdean Zuberoako beste ezaugarri bat, eliza trinitaria, alegia. Undüreinen eliza ederra bisitatuko dugu. Zintzilikako arbelezko kanpandorra, ate gotikoa eta 1661eko hilarri diskoidala ditu. Bildoze-Omizepian (Viodos-Abense-de-Bas) berriz, beste eliza hirukoiztar bat eta Dalgalarondo makila lantegia ditugu.

24. kilometroan Mauleko enparantzara helduko gara. Maule Zuberoako hiriburua da, baina Frantziako Iraultza izan arte foru propioa zuen. Protestantismoarekin eta Matalas iraultzaile-abetzalearekin ere lotua dago eta bizi izandako gorabeheren ondorioz ondare historiko-artistiko zabala du.

MAULE

Herrialdea: Zuberoa

Altitudea: 141 m.

Biztanleak: 3.633

Azalera: 13 km²

Dentsitatea: 284 bizt./km²

Jaiak:

Herriko Jaiak (uztailak 14-18)

aule-Lexarre Zuberoa xarmangarriaren hiriburua da, Euskal Herriko ekialdeko hiriburutxo atsegina. Muinoz inguratua, Uhaizandi ibaiak zeharkatua, bere gaztelu zaharrak dominatua, hiri txiki eta lasai honek zuberotarren pertsona, etxe eta inguruetako izaera berezia islatzen du.

HISTORIA

Berari buruzko lehenengo berriak XI. mende hasierakoak dira, Akitaniako Bizkonderriaren menpe bizi zenean, baina izena erro-matarren garaitik datorrela diotenak ere badira. Gaurko izenarekin ofizialki XII. mendean fundatu ostean, Akitaniako Dukearen, ingelesen eta Gaston IV.aren menpe bizi izan zen, hiriak 1469an askatasuna lortu arte.

Une horretatik Frantziako Iraultzara arte foru propio batekin biziko zen, Zuberoako jurisdikzioan parte hartu gabe. Tartean Matalas iraultzaile eta abertzalearen matxinada Frantziako Monarkiaren aurka, hiriaren suntsipena eta Matalas beraren exekuzioa ezagutu zituen (1661). Historikoki Maule burges, kapitalista eta protestanteen gordeleku ere izanda da.

IKUSTEKOAK

Hiria bisitatzeko abiapunturik

■ Etxarri inguruan honako uharka hau ikusiko dugu.

onena erdi-erdian dagoen itzelezko pilotaleku-enparantza da. Plaza honetan hiriko eraikinik garrantzitsuenak ditugu ikusgai.

Iparraldean, Xiberoko Botza irrati euskaldunaren lokala dugu, eta pixka bat honantzago Turismo Bulegoa. Laukizuzena-

15:00-18:00 artean, ostegun, igande eta jaiegun goizetan ezik. Sarrera helduentzat 25 libera, umeentzat 12 libera.

Plazaldea ikusi ostean, Pasteur Zubitik Uhaitzandi ibaia igaroko dugu. Ibai honen ikuspegi ederrago bat ikusi nahi baduzue

hartu ezkerrean Victor Hugo merkatal karrika, hurrengo parke-zubiraino. Hemen Agustin Xaho karrikatik Azoka Plazaraino (Place du Marché) igo gaitezke. Erdi Aroko Hiriaren erdian gaude, gora go dagoen Andra Mariaren eliza trinitariak menperatuta.

Eliza hau Gaztelutik oso gertu dugu. Gotorleku hau Zuberoako Bizkondearena izan zen, baina bere kokapen estrategikoagatik ejertzito askok menpean eduki nahi izan dute. 1642an suntsitu eta geroago berreraikia, bere egitura XIV.-XV.ekoa da, eta bertatik Maule hiri-

■ Gotorlekutik Mauleko bista orokorraz goza dezakegu.

ren hegoaldean XVIII. mendeko Herriko Etxe (antzinako Montreal Hotela) dotore eta bere gaineko (atzeko mendian) Gazteluaren ikuspegi ederra.

Azkenik, laukizuzenaren azken aldean Andurain-Mayte Jau-regi galanta. Zuberoako jauretxerik ederrenetakoa den hau XVII. mendean eraiki zen, Olorongo Apezpiku eta Kontraerre-formaren gidarietako bat izan zen Arnaud Maite zuberotarraren aginduz. Berpizkundeko aurrealdearen barruan Harrera gela, Apezpikuaren Gela, urte horietako liburuak dituen Liburutegia eta Teilatondoa. Bisitak: uztailak 1-irailak 20, 11:00-12:00 eta

ko eta inguruko ikustaldi izugarriaz goza dezakegu. Zabalik: maiatzaren 1etik ekainaren 15a arte asteburuetan; hortik irailak 15a arte egunero, 11:00-12:30 eta 15:00-19:00 ordutegietan. Irailaren bigarren erdian asteburuetan ere bai. Sarrera helduentzat eta gaztetxoentzat 15 libera.

Azkenik, Mauleko bisitaldia bukatzeko, berriz ere ibairaino jaitsi eta oraingoan beste aldera eginez (ezkerrean), Berrauteko Kapera eta Hilerrira iritsi gaitezke. Eraikin erlijioso hau XI. mendean altxatutakoa da, Santiago Bideko erromesek hala eskaturik.

Informazio Praktikoa

DONAPALEU

Turismo Bulegoa: Pl. Charles de Gaulle (museoan). ☎ (0)5 59 65 71 78.

Botika: Ganbete 12. ☎ (0)5 59 65 73 08.

Kotxe-tailerra: Garage Gazté- Garruzera bidea. ☎ (0)5 59 65 72 24.

Jan eta lo egiteko:

**Hôtel du Midi- Pl. du Foirail. ☎ (0)5 59 65 70 64. Log. bikoitza 150-250 lib.

**Hôtel du Trinquet- Pl. du Foirail. ☎ (0)5 59 65 73 13. Logela 246 lib.

Zabalik aterpetxea- ☎ (0)5 59 65 71 37.

***Camping Ur alde- ☎ (0)5 59 65 73 06.

MAULE

Turismo Bulegoa: J.B. Heugas 10 (Frontoia). ☎ (0)5 59 28 02 37.

Herriko Etxea (Hotel de Ville): ☎ (0)5 59 28 18 67.

Gendarmeria: ☎ (0)5 59 28 15 34.

Ospitalea: ☎ (0)5 59 28 79 00.

Botika: Pribat- Pasteur karrika 14. ☎ (0)5 59 28 16 37.

Postetxea: Dk. Jean Baptiste Heugas.

Bankua:

Credit Agricole- Croix Blanche Plaza 3.

Kotxe-tailerrak:

Garaje le Rallye (Renault)- Atharratzera bidean. ☎ (0)5 59 28 13 70.

Citroën- K/ Mar Harispe. ☎ (0)5 59 28 10 97.

Jatorduan:

Etchola eta Iturria jatetxeak- Gambetta Etorb.

Jan eta lo egiteko:

**Hôtellerie du Château- Nafarroa 25. ☎ (0)5 59 28 19 06. Logela bikoitza 230 libera.

**Hôtel Ekhi Eder- Askatasun Plaza 1. ☎ (0)5 59 28 16 23. Logela bikoitza 200-250 libera.

Lo egiteko:

***Camping Uhaitza Le Saison- Irabarne- Libarrex-era bidean. ☎ (0)5 59 28 18 79.

Euskal Herriko baso eta lorategietan makina bat zuhaitzek guk baliatzeko moduko zur mota anitz eskaintzen du. Ez dago zertan haritz zuraren irrikitan egon beharrik.

ETXEKALTE, NONAHI KALTE

Tristea benetan! nioen aurreko astekoaren amaian euskaldunon haritz-zur gosez. Bestelakorik ez bagenu ere... Baserria eraikitzeke inguruan eskuera aurkitu ditudan erabiltzera jo dut nik. Astozaldi okerrak eta soliboak bai haritza, baina bihurrituko ez diren zazpi metro eta erdiko kapiroak egiteko Douglas izeia zuria (*Pseudotsuga menziesii*), teilatuaren oinarritzko latatarako zedro gorritzat (*Cedrus atlantica*), busti-lehorrean biziko diren balkoiko soliboak gaztainondo laruz (*Castanea sativa*), egiturako habe eta zutabetarako sasiarkazia horia (*Robinia pseudoacacia*), zoruko oholtza osatzeko sasiarkazia bera, Lawson altzifrea

(*Chamaecyparis lawsoniana*) eta sekuoia luzea (*Sequoia sempervirens*).

Lizarra, haltza, pinua, nekosta, aler-tzea, ezkia, ipurua, tuia, makala, zurzuria, lertxuna, urkia, xarma... erabilera desberdinetarako egokiak diren zur apartak ematen dituzten zuhaitz ugari dugu gure baso eta lorategietan. Bakoi-tzaren ezaugarriak ezagutu, erabilera desberdinetarako aukeratu eta probatze-ra jo beharra daukagu baldin eta geurea-ri bezela, mundu guztiko ingurumenari benetan eutsi nahi badiogu. Harritzeko modukoak dira zur gehienak, nolako haria, betaren itxura, adarbegiak, kolorea, onddo eta xilofagoekiko erresistentzia, usaina...

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Anestesia lokalarekin, ordu erdian operazio mahaian etzanda egonda eta ebaki bati esker, disko-hernien ebakuntza errazak egiten hasi dira. Pazienteak berehala erreku-peratzen dira.

DISKO-HERNIA OPERAZIO AZKARRA

Teknika berritzaile baten bidez posible da gaur egun disko-herniak ordu erdian operatzea, anestesia lokalarekin. Eta pazienteak bere kabuz ibiltzen itzuliko da etxera. Bellvitge-ko (Bartzelonako) Principes de España Ospitaleak teknika berri eta iraultzailea aurkeztu du. Teknika kirurgiko horrek aukera ematen du hernia diskal zerbikal eta lunbarren % 60 atera edo erauzteko. Aipatu zentroko neurokirurgialaria den Luis Lopez doktoreak azaldu zuen bezala, "teknika berri hau tradizionala baino bigunagoa da, ez da hain agresiboa, erreku-perazioa berehala lortzen da, eta pazienteak ordu gutxiren buruan gai da bere kabuz etxera itzultzeko".

Zertan datza operazioa? Lepoan bi milimetroko ebakia egiten du kirurgia-

lariak, eta ebakian barrena kanula bat sartzen du bertebra edo ornoen artean, operazioak irauten duen bitartean hortxe mantentzen dena. Kanula honen bitartez sistema optiko guztiz sofistikatuaz eartzen da, eta horri esker kirurgialariak, monitorearen bidez, mikropintza berezi bat maneia dezake, herniatua, hau da bere leku normaletik irtena eta desplazatua dagoen ornoarteko diskoa erauzteko. Teknika honek kontraindikazio nagusi bat dauka: ebakuntza egiteko diskoak bere lekuan egon behar duela, ornoartean alegia. Lopez doktorearentzat teknika honek urtetan atzera egin duten paziente asko operatzera animatuko ditu

◆ JABIER AGIRRE

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

LAPURRETAN

Uda garaia profitatuz bi lapurrak, Donostiako Aieteko txaletetan lapurtzera joan dira. Pertsiana guztiak itxita eta postontzia paperez lepo zeuzkan bat ikusi eta barrura sartzea erabaki dute.

Burdin hesia gaingitu eta sarrerako lorategian daudela, polizia zakur beldurgarri bat hasi zaie zaunka:

- Ikusten al duzu pizti hori?

- Lasai, zuk ez al dakizu esaera?: Zakur zaunkariak, hozkik ez.

- Bai, nik badakit,.... baina zakurrak ba al daki?

GOIZA LIBRE

Aingeru, langile umil, zintzo eta herabea da. Inoiz ez du builarik atera lantegian eta gutxi dira bost esaldi baino gehiago esaten dituen egunak.

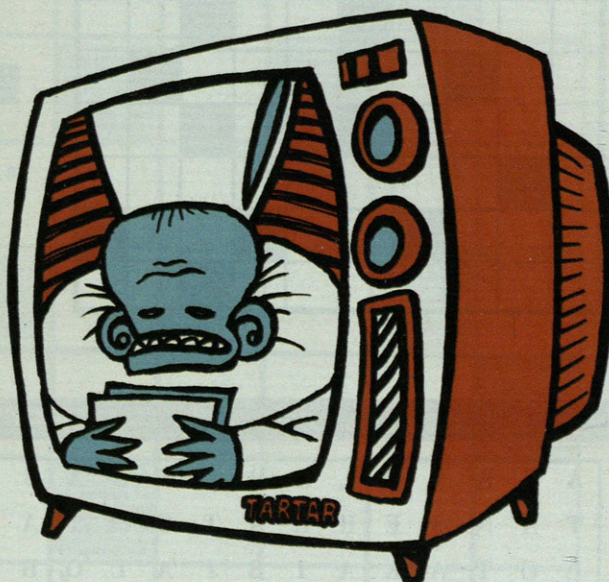
Goiz hartan ordea, zuzendariren bulegoko eskailerak igo zituen. Banan-bana eta burumakur, maila bakoitza igotzean, damutu eta atzera egiteko tentazioaz.

Duda-muda askoren ondoren ordea, atea jo eta zuzendaria-

**ZAZPIAK
BATMAN**

Asteko Lokuzioa

RETEGIREN IPURMASAILA BAINO EZAGUNAGOA IZAN

Oso ezaguna izan, denen ahotan ibili

Ez al dun mutiko hori ezagutzen? Bai, neska, Retegiren ipurmasaila baino ezagunagoa dun eta.

ESTAR MAS VISTO QUE EL TEBEO /
ETRE HYPPER CONNU / LIKE A PLAGUE.

ren bulegora sartu da:

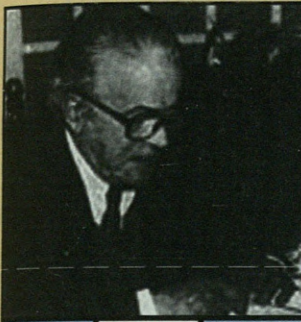
- Zuzendari jauna,... axola ez bazaizu, datorren astearte goiza libre hartzeko baimen eske natorkizu.

- Astearte goiza libre? Zertarako?

- Ezkondu egin nahi dut eta

andregaiari ilusioa egiten dio ni egun horretan zeremonian ikusteak.

Hitz Gezidunak

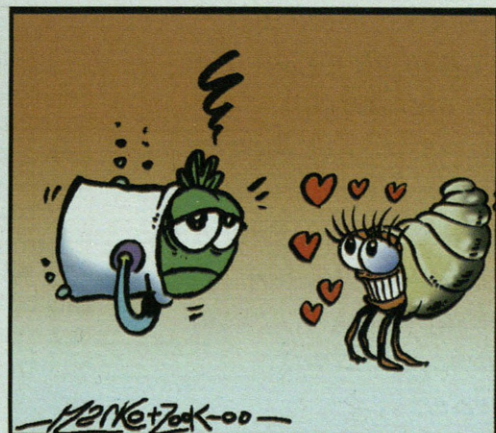
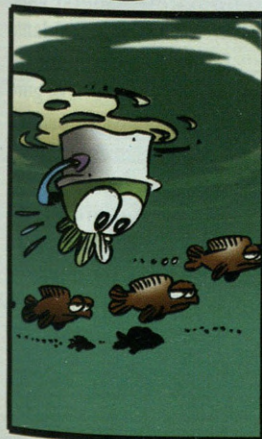
	Joan zaitez!		▼	Hark		▼	Lubaki		▼	Euskal fonema		▼	Hobena		
	Deitura			Atea			Sodioa			Tantalioa					
	▶			▼			▼			▼			▼		
	Enda		▶									Röntgen	▶		
Zintzo												Ogi, hitz elkarketan			
Pl., zango-atala	▼	Doi		▶	▼			Oxigenoa	▶		Txakur	▶	▼		
Kausa partikula		Izena						Zango-atal			Zuten, hari				
▶		▼			Sortu	▶		▼		▼					
					Garraio-mota										
Istu	▶			Infusio-mota	▶	▼		Bat	▶		Iodoa	▶		Bokala	▶
Arbola-mota				Zilarra				Ez zuzen			Errep., ikara			Auzotegi	
▶			▼				▼			▼			▼		Nortasun Agiria
Arauak	▶							Itsas arrain	▶						▼
Irlandako irla								Jainko egiptoarra							
▶				Nitrogenoa	▶		Ez zaila	▶	▼						
				500			Kontso-nantea								
Behazuna	▶		▼			▼					Zein lekutan	▶			

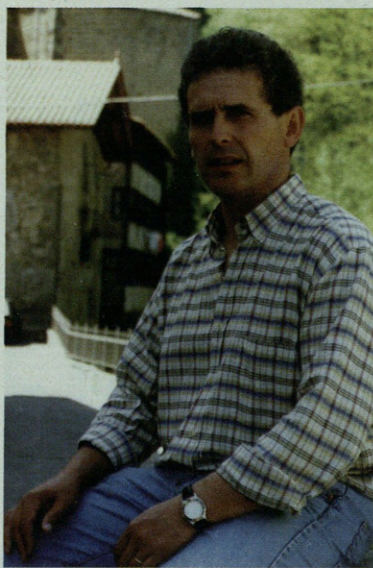
Pertsonaia: Euskaltzale eta politikari lapurtarra (1915-1989)

Denborapasa: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH + ZOOK

ERROBIKO PIRANJAK

INAKI MURUA

“Non ikasten dira adin horretako ikasleen beharrak zeintzuk diren, zein asignaturatan? Gainera irakasleon jarrera ez al da ikasleekiko distantzia markatzea, gogor egitea,... gure ezinaren estaltzeko? Ezin al da gozoa izan eta aldi berean zorrotza? Zer lortzen dugu arto makilak bezala jarrita, gorrotoa, urruntasuna, hotza, hitsa, mina, ezdeusa, zama, makina... besterik?”

NERABEAK=NORABEAK?

Ez dakit nondik atera duen gure NK-k baina lehengo batean esan zidan: Batxilergoko ikasleen lautik hiruk tratu gozoko irakasleak nahi omen dituztela. Ulerkorrak, gertu egongo direnak, entzuteko joera dutenak... Garbi dago orduan, hori albiste bihurtu bada, seinalea horrelakoak ez garena, pentsatu nuen.

Nik ez dut nire gustuko irakaslerik ia batere izan, ez behintzat neu izaten saiatzen naizen bezalakorik, erantsi zuen hurrena NK-k.

Bigarren baieztapena entzuteko astirik gabe nenbilen. Zergatik nahi ote gaituzte ikasleek ezaugarri horiekin?

Egia da, pentsatu nuen. Nerabeak dira (16/18 urte bitartean dituzte) eta, egun, hogeita hamar urtera arte luzatu da nerabezaroa, gutxienez. Gainera, familia adin horretan estorbua da. Etxean ez dute galdetu besterik egiten eta, batez ere amak, beti galdera berak egiten ditu (aitak hori ere ez, kasu gehienetan). Lehengo otordu amaiera-ko mahainguruak galdu ziren. Orain nerabe direnek ez dituzte ezagutu. Telebista dute solaskide, konfessore, maitale... harekin egiten dute lan, lo, amets...

Koadrila. Bai koadrila hor dago, baina, zertarako irten? Beti gauza bera egiteko? Edan eta erre. Askok, nahiago du etxean duen ordenagailuko power botoia sakatu eta hango jokoen atsegina dastatzu orduak eta orduak igaro. Edo, interneteko astopistan sartu eta edonongo ezezagun hurbilarekin elkarrizketa "sakona" bizi. Ez dago ohiturarik bestearen ahotsa entzun eta hitz-asper- tuak hizketaldi gozo bilakatzeko. Nola jasan gero berea egitera datorren irakaslearen sermoiak?

BENO, EXAJERATZEN ari zarela uste dut, bota zidan berriro NK-k, hori, agian, hiriko zenbait gazte arrarori gertatuko zaio baina gure inguruan, oraindik behintzat, jendeak koadrila du gizarteratzeko bitarteko.

Orduan gogoratu naiz NK-k esan duen beste zera harekin eta errepikatzeko eskatu diot: bai egia da, esan dit, non ikasten dira adin horretako ikasleen beharrak zeintzuk diren, zein asignaturatan? Gainera irakasle- on jarrera ez al da ikasleekiko distantzia markatzea, gogor egitea... gure ezinaren

estaltzeko? Ezin al da gozoa izan eta aldi berean zorrotza? Zer lortzen dugu arto makilak bezala jarrita, gorrotoa, urruntasuna, hotza, hitsa, mina, ezdeusa, zama, makina... besterik? Izan al gaitzeko ikasleen lagun irakasleak izanik? Izan behar al dugu? Zertarako?

Azkeneko horrek jota utzi nau, zerbaitengatik noski! Zertarako saiatu hori dena egiten, zertarako bizia hainbeste konplikatu, horrelakorik batere egin gabe soldata bera jaso ahal badugu eta erosoago bizi (gusturago? Tira, utz dezagun horretan).

GAUR ETORRI zaidan ama batek, orde, bestelakorik eskatu dit. Kurtso hau noraezean bezala hasi du gure semeak, zion berak. Ez daki zer egin. Gogorik gabe ari dela nabari dut baina, nola lagundu? Ez dut uste zer nahi duen ez dakienik, konfiantza falta zaio; nahi duena lortzeko gai dela sinestea. Eskolan berriz, ikasle barnerakoiak eta isilak, beti, zokoaren ilunean murgiltzen dituzue. Ez du balio sentiberatasunak eta apaltasunak. Zuek erantzuna ematen diezue builarik gehien ateratzen dutenei, bortitze- nei, eztenkadarik zorrotzenak ematen dizki- zuetenei. Besteak, gurea bezalakoa, ahan- turan galdurik geratzen dira, segurtasuna falta zio, diozue, horrelakoei buruz.

Eta segi du: baina gizartean eta gero lanean edo egunerokotasunean behar behar- rrezkoak izango dituen baloreak dira senti- beratasuna, izaera gozoa, apaltasuna, lagun- koi izatea... eta eskolak ez ditu batere jorratzen gaitasun horiek adin hauetan. Are gehiago, desagerrarazi egiten ditu, balioga- betu, beste jarrerak bakarrik baitute eragina lortzen.

Zer erantzun ez dakidala utzi nau. Egia esan, erantzun, erantzun diot baina, uste dut, garbi nabaritu didala batere sinetsi gabe bota diodala lehenengo bururatu zaidana. Nora goaz horrela? Batzuk, nahi dugu eta ezin gara iritsi desio genukeena egitera gure ikasleekin eta ikasleentzat eta beste batzuk, gu egitera iristen garen apurraren gainetik pasatzen ari dira ejertzitoko tankeen gisara. Etsia hurbil ikusi dut. Orduan oroitu zait NK-k batzutan esan izan duena: lasai, gau- zak etorri bezala joaten dira! Ez daukazu bada arrazoirik horretan NK, batzuei ez zaie etortzen eta, beraz, etortzen ez zaionari ezin joan! ●

"Gaur, nire semeak esan du banditan jolas-parkeak egin nabi dituela. Lagun Aro Aseguruekin, ziur daukagu, gertatzen dena gertatzen dela ere, nabi duena izateko aukera izango duela."

Zure bizitzaren plangintza segurtasun osoz egiten lagunduko dizugu.

Lagun Aro Aseguru Etxean badakigu ze garrantzitsua den zeure bizitza eta zure familiakoena. Eta izandako esperientziagatik dakigu. Horrek eta lanean emandako urteek xehetasun guztiak ezagutzeko aukera ematen digute. Badakigu zer eskatzen diozun aseguru konpainia bati, aditu talde ona izatea, Mondragón Taldearen finantzazendotasunak ematen duen babesarekin. Hemen duzu emaitza: estaldura osatuenak dituen arrisku eta istripu aseguru. Izan ere, bizitza honetan seguru ibili nahi baduzu, pauso hauek eman besterik ez duzu.

Plangintza segurtasun osoz egiten lagunduko dizun Arrisku-Istripu Asegurua nahi baduzu, zatoz gure edozein sukurtsaletara edo dei iezaguzu 901 33 34 35 telefono zenbakira.

www.segurolagunaro.es

Grupo Caja Laboral
Euskadiko Kutxa Taldekoa

SEGUROS LAGUN ARO
ASEGURUAK

Erantzuten duen aseguru

Etxea • Istripuak • Bizitza • Automobila • Aurrezkia